

foto ddp

Pozdravljeni, štirje zlati čedermaci!

Zgodovinsko odprtje Tržaškega knjižnega središča
Knjige (v Trstu) so!

Foto JMP

Zlata maša štirih beneških duhovnikov

Petdeset let zvesti Bogu in ljudem

Msrgr. Marino Qualizza, msgr. Dionisio Mateucig, g. Mario Gariup in g. Božo Zuanella so za naše rojake v videmski pokrajini štirje stebri vere in slovenstva. Bogu in ljudem so darovali petdeset let svojega življenja ter ostajajo - zvesti svoji poklicanosti - še vedno njihovi neprecenljivi in nepogrešljivi spremljevalci. Svojo službo so opravljali v časih in krajih, ki niso bili lahki. Ta križ pa so vedno nosili - in še nosijo - z veliko ljubeznijo. V soboto zvečer, 27. junija, je bilo v farni cerkvi v Špetru slavje ob jubileju štirih beneških zlatomašnikov, ki so bili posvečeni v Vidmu na praznik sv. Petra in Pavla leta 1965. Veliki verski in ljudski praznik za dušne in narodne pastirje bo gotovo ostal neizbrisno zapisan v spominu številnih navzočih. Evharistično daritev v lepem beneškem narečju je kot glavni mašnik ob enajstih somaševalcih - zamejske duhovnike je zastopal msgr. Oskar Simčič iz Gorice - vodil msgr. Qualizza, ki v špetrski cerkvi ob sobotah zvečer redno mašuje v slovenskem jeziku. V homiliji se je navezal na evangelij o dvanajstletni mrtvi deklici ('čičica'), ki jo je Jezus obudil z znanimi besedami *talita kum*. "Tale 'čičica' je današnja

Benečija, ki je spet oživila", je s krepko mislijo začel pridigar. "In upamo, da bo živela še naprej". Štirje duhovniki za Benečijo v enem samem letu: "To se zgodi bolj redko, a pred petdesetimi leti se je zgodilo". To je bilo veliko veselje "za naše fare in za vso Benečijo". Vsi štirje so bili veseli, saj so prišli do oltarja z željo, da bi živeli po evangeliju in ga oznanjevali, "saj to nas je peljalo naprej in nam dalo moč proti vsem težavam, ki niso manjkale". Za naprej vztrajajo v zaupanju v Boga, ki nadaljuje v današnjem našem božjem ljudstvu delo odrešenja, "in to ni malo". O samih sebi so se večkrat pogovarjali in prišli do tega prepričanja, je dejal msgr. Qualizza: spoznali so, kaj pomeni beseda *svoboda*, ki je ključna beseda v evangeliju sv. Janeza. Svoboda pomeni, da ne skrbimo za zunanje stvari, za priznanje ali ne. Kot je dejal sv. Tomaž Akvinski, novi zakon, nova resnica za kristjane je Sveti Duh. "Naše ravnanje ni odvisno od zunanje avtoritete, a iz notranjega prepričanja, ki nam pravi, kaj je pravično ali ne, tako da moremo sproščeno tudi oznanjati evangelij".

/ str. 2
Jernej Šček

/ str. 4
Danijel Devetak

Pisma iz druge Gorice

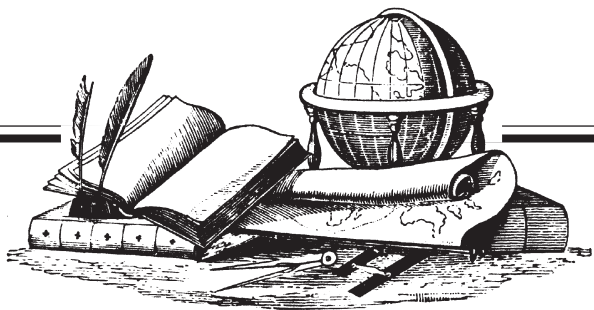
Živeti tam nekje

Pred nekaj leti ali pred nekaj volitvami (v zadnjem času jih je v Sloveniji toliko, da se ne spomnim natančno, kdaj) je bil v Novi Gorici kot gost okroglo mize na obisku tedanji in sedanji župan Ljubljane, Zoran Janković. V mesecih, ki so sledili, mu je uspelo nagovoriti dovolj slovenskega prebivalstva, da je postal relativni zmagovalac državnoborskih volitev. Na vprašanje, kaj meni o regionalizaciji Slovenije, je v svojem populistično-cinično-ignorantskem slogu (slogu, ki je seveda njegovo zmagovalno orožje) dejal, da je Slovenija daleč premajhna, da bi se delila na regije. Prebivalstva ima le za eno predmetstje Pariza - tako nekako se glasi ta mantra. Seveda - smo si takrat rekli - za človeka, ki ne pozna niti osnovne politične in demokratične kulture in ki je navajen, da se vse odločitve dirigirajo od zgoraj, bi bilo mnogo bolj primerno, če bi postal župan Slovenije namesto predsednik vlade. Čisto razumljivo se nam lahko zdi, da tako razmišlja oseba, ki praktično celo življenje živi v Ljubljani in ki mu je v županovanju uspelo med svojimi someščani na nov in specifičen način vzbuditi lokalno zavest in vero v nebesno lepoto njihovega mesta. Bolj simptomatično je to, da se s takimi trditvami strinja ogromna večina ostalih državljanov Slovenije, ki bivajo onkraj ljubljanske obvoznice. Seveda je razumljiva velika skepsa državljanov do vzpostavitve novih političnih instanc. Pri nas namreč politiko dojemamo kot plenilca, ki institucionalne vzvode izkorišča za financiranje in zaposlovanje svojih prijateljev in sorodnikov. Strah, da bi vzpostavitev regij pripeljala le do več malverzacij, več birokracije, bolj zapletenih postopkov za državljanje, je živ in celo razumljiv.

/ str. 2
Miha Kosovel

V času majhnih zgodb(ic) ni veliko priložnosti, kjer bi državljani lahko konkretno občutili dušo skupnosti. Svoje. Odprtje centra TS360 Tržaškega knjižnega središča minuli torek, 23. junija 2015, je mestu ob zalivu povrnilo manjkajoči košček. Onkraj polemik, finančnih računov in upravnih vozličkov lahko mirno zatrdimo, da ob takih priložnostih simbolika postane realna. Leto po stečaju Tržaške knjigarne v ul. sv. Frančiška se blešči nova izložba slovenske knjige in kulture v središču Trsta. Pogonska sila promocije slovenske kulturne in gospodarske realnosti, navzven in navznoter! To središče ne bo namenjeno le prodaji knjig, učbenikov za slovenske šolarje v Italiji, zemljevidov in

obrotniških izdelkov, temveč bo nudilo prostor za promocijo slovenske kulture in gospodarstva, za druženje in preživljanje prostega časa. TKS sta zasnovala zamejska arhitekta Aleš Plešničar in Igor Spetič z ljubljanskimi kolegi SoNo arhitekti. Nejc Batistič, Edvard Blažko in Marko Volk so med drugim nedavno ustvarili slovenski paviljon na milanskem Expoju 2015. Izbira lokacije je seveda strateška, saj tke mrežo slovenskih institucij v mestnem središču. Posebej vidno je poudarjena bližina slovenskega Narodnega doma, saj se vzorec fasade Maksa Fabianija odraža v postavitvi knjižnih polic, ki se raztezajo na 140 kvadratnih metrih.

S 1. strani

Knjige (v Trstu) so!

Zavedati se moramo, da je ključni zagon rojstvu TKS dala matična Slovenija, zato bo novi center okno slovenskega gospodarstva v Italiji. Kot drugi tovrstni center Slovenije v tujini se pridružuje Slovenskemu kulturnemu in informacijskemu centru (Skica) na Dunaju.

Na trgu Oberdan so se slovenski udeležili številni državljani in upravljalci, med njimi tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc, ministrica za razvoj RS Alenka Smerkolj, predstavniki tržaških Slovencev in tržaški politiki, vključno z županom Robertom Cosolinijem. Slavnostni program, ki ga je vodila novinarka RAI Eva Ciuk, so obogatile številne glasbene in literarne kapljice. Po rezu traku je prostore blagoslovil škofov vikar za slovenske vernike g. Anton Bedenčič, nato smo ganjeno stopili v notranjost.

“Zgodovinski trenutek” je obelodanil slavnostni govorec, minister Žmavc. Čas je za dejanja in konkretno uveljavitev dialoga med Slovenijo in Italijo. TKS bo postalo središče vseh Slovencev in Italijanov, po njegovih besedah pa gre za pilotski projekt, s katerim namerava Urad nadaljevati projekte slovenskih hiš v slovenskem kulturno-gospodarskem prostoru v zamejstvu in po svetu. TKS je simbol novih čezmejnih projektov na gospodarskem in infrastrukturnem področju, Žmavc je omenil tudi sodelovanje med tržaškim in koprskim pristaniščem.

Tržaški župan Cosolini je izrazil željo, da bi bil TKS prostor za širjenje kulture ter razvoja družbe in mladih ljudi. Besedo je prevzel deželni odbornik za kulturo Gianni Torrenti, ki je poudaril, da je dežela FJK pobliže spremljala razvoj ponovnega odprtja

V SSO so izrazili zadoščenje ob odprtju, potem ko je zaprtje Tržaške knjigarne hudo prizadelo našo

V SKGZ so ocenili, da bo TKS priložnost za sodobno in vabljivo promocijo slovenskega jezika in kulture. Postal bo pomemben kamenček v mozaiku nove Evrope, kjer se prepletajo različni jeziki, se uveljavlja večkulturnost in se utrjujejo dobrososedski odnosi. Pri usresničevanju ideje o TKS, ki je odmevala v zadnjem letu, so sodelovali Urad Vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu, obe krovni organizaciji slovenske manjšine v Italiji, Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij, tržaški založbi, Založba tržaškega tiska in Mladika, ministrstvo za kulturo in Javna agencija za knjigo. Urad je projektu namenil dobrih 200.000 evrov, SSO in SKGZ pa sta prispevali 50.000 evrov.

Ministrica za področje razvoja, strateške projekte in kohezijo Alenka Smerkolj, tržaški župan Roberto Cosolini in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc (foto JMP)

skupnost, saj nismo verjeli, da je kaj takega mogoče. Na srečo so se našle moči, ki so z odločilnim doprinosom matične države poskrbele, da smo na to veliko izgubo pozitivno reagirali. Gre za enkratno priložnost, da se v središču

Prostore na trgu Oberdan v neposredni bližini palače Dežele Furlanije Julijske krajine je odkupil podjetnik, tržaški Slovenec Vanja Lokar. Zanj bo TKS pravo “okno v svet” ne le kulturne, temveč, kot rečeno, gospodarske promocije.

deželne prestolnice predstavlja široko obzorje slovenske izmenjave v najširšem možnem smislu. Prihodnost projekta, po mnenju

“Najlepše bi bilo, da bi bilo v TKS vsak dan nekaj”, je povedal Lokar, ki upa, da bodo sem radi zahajali predvsem mladi in tudi sami organizirali projekte, dogodke in prireditve. Za realizacijo projekta je dejansko skrbel Projektni odbor za vzpostavitev Tržaškega knjižnega središča, ki sta ga vodila predsednik Dejan Podgoršek in podpredsednik Ivo Corva.

Tržaško knjižno središče upravlja podjetje TS360, ki mu predseduje Marij Maver. Po njegovih besedah je zaprtje Tržaške knjigarne pomenilo odraz upadanja slovenskega življa v mestu, zato je potrebno vztrajati. Pričakovanja in želje za nov center so velike – TKS naj bi zaživel in živel, dokler bodo na tem jezičku zemlje živeli Slovenci. Maver pri razvoju centra računa na bližnje Slovence iz matice: Istrani in Kraševci so za vokalom, a je povezovala še vedno premalo.

Tržaško knjižno središče je brez pomislekov življenjskega pomena za občno, aktivno in vidno življenje tržaških Slovencev. Zdaj je na nas, da vanj stopamo in investiramo ideje zato, da bomo res v centru.

knjigarne, in obnovil zanimanje za njeno sodelovanje v prostorih TKS z raznovrstnimi dogodki. Odprtje je odraz pozitivnega trenutka med dvema državama in predstavlja dosežek za celotno mestno stvarnost.

Generalna konzulka v Trstu Ingrid Sergaš je na popoldanski medijski predstavitvi izrazila upanje, da bo mesto Trst prepoznalo bogastvo, ki ga ponuja TKS. Njene misli so se zaustavile pri posebnosti projekta, in sicer enotnem nastopu obeh krovnih organizacij Slovencev v Italiji (SSO in SKGZ) ter obeh tržaških slovenskih založb (Mladika in Založništvo tržaškega tiska). Pridružujemo se ji ob misli, naj bosta skupna zavzetost in prepričanje v zgled za prihodnje javne prireditve.

S 1. STRANI Pismo iz druge Gorice

Živeti tam nekje

Ni čudno, da je eden bistvenih argumentov v podporo koprskemu in ljubljanskemu županu ta, da sicer kradeta, a vsaj nekaj tudi delita z ljudstvom. Vendar ta skepsa ne obrazloži povsem zadostno, zakaj večina Slovencev meni, da je regionalizem nepotreben ali celo škodljiv. Če bi šlo zgolj za strah pred politiki, bi prebivalstvo podpiralo tudi umik politike iz gospodarstva, šolstva, zdravstva. Ne, žal se tu skriva mnogo bolj problematično samorazumevanje prebivalcev izven prestolnice, ki pa je posledica dolgotrajne in za življenje v Sloveniji usodne centralizacije.

To, da v Sloveniji nekaj pomeni le živeti v Ljubljani, se ne opazi le v ogromnem begu možganov iz celotne Slovenije v prestolnico – ta je v nekem smislu razumljiv, saj določeni poklici vedno gravitirajo proti večjim urbanim središčem –, temveč predvsem v vseprisotnem in pregovornem sovraštvu do Ljubljane. To sovraštvo večinoma ni izraz neke zdrave regionalne zavesti in valorizacije lastnega prostora, ampak nemoči in zavisti. Šolski primer tega je samooklican pretendent za drugo slovensko središče – Maribor –, ki je z resentimentalnim blamiranjem Ljubljane za vsak svoj problem, neuspešnim ponavljanjem ljubljanskih projektov in navijaškim lokalpatriotizmom le demonstiral svoj globoki provincializem. Mnogi bi sicer trdili, da je Slovenija še premalo centralizirana, saj v njej deluje nepregledno število občin, ki upravljajo z denarjem in območjem brez kakršnekoli kontrole. To, da imajo občine v Sloveniji pri marsičem daleč

prevelika pooblastila – predvsem na področju prostorske politike –, je jasno. Vendar je reševanje tega problema s še večjo državno centralizacijo popolnoma napačen pristop. Dejstvo je

namreč, da sta trenutna oblika in funkcija občin ravno posledica centralizacije. Kot praktičen odgovor na premočno centralno oblast se vedno rodi vrtničkarstvo. To pomeni, da v strahu pred izgubo vsega pobereмо nekaj okolico, naš pogled pa seže le do naše ograde. Na takšen način se izgubi logika žive regije, ki po določenih, preko stoletij vzpostavljenih organskih vezi, veže mesto in okoliš, poljedelstvo in trgovino in ustvarja specifično kulturo, teme in snov nekega območja. Takšna ureditev pa onemogoča policentrizem, saj je vsaka občina obrnjena le navznoter in nima nobenih vezi z drugimi občinami, s katerimi si deli območje in zgodovino – razen države nad seboj. Kronični primer je gotovo turistični informacijski center, ki po eni strani trdi, da je naše mesto regionalno središče, po drugi pa nudi informacije in zemljevide le do meje občine.

prebivalci že razširjena takšna mentaliteta, pa pride do druge posledice življenja “tam nekje”. To bi imenoval princip upravljanja zapora, mentaliteta, ki je izredno razširjena med našimi politiki in javnimi institucijami. Najbolje bi ta princip opisal s primerom. Kolegica, izredno sposobna in izobražena ženska poznih dvajsetih let, je živela nekaj časa v tujini in se je vrnila, da bi si s svojimi izkušnjami uredila življenje v svojem rodnem kraju in pri tem še nekaj pridodala svojemu okolju. Za zavod, ki pomaga mladim pri njihovi zaposlitvi – evropsko financirana točka Vem – je skrbno pripravila celotno dokumentacijo za podjetje, ki bi pripomoglo k turistični ponudbi regionalnih izdelkov. Gospod na agenciji je bil sicer navdušen nad idejo in dokumentacijo, vendar jo je zavrnil. Argument? Ker preveč pozna tujino, predstavlja rizično skupino ljudi, za katere se predpostavlja begusomnost.

Povejmo na glas

Resnična pravljica iz Koroške

Zgodilo se je na avstrijskem Koroškem, zgodilo se je nekaj enkratnega. No, zgodilo se je lahko tudi kje drugje, pa o tem nismo obveščeni, čeprav bi morali biti. Morali bi biti obveščeni o lepih stvareh, celo o najmanjših med njimi, ki se gotovo dogajajo, saj ne moremo verjeti, da se ne. Gre namreč za pribežnike, ki prihajajo k nam iz daljnih dežel in se njihov tok ne ustavi, še več, vedno večji in silovitejši je. In ne prihajajo samo po morju v Sredozemlju, prihajajo tudi po kopnem iz Sirije, Iraka, preko Turčije in Grčije, Bolgarije, Srbije in Madžarske vse do tukajšnjih krajev, Slovenije in Avstrije. In do avstrijske Koroške, kjer se zbirajo iz obeh smeri. In med njimi, pribežniki, so otroci, ki so pribežali skupaj s starši, in so tisti brez staršev, so otroci brez staršev. Brez staršev, pobitih v vojni ali umrlih na dolgi poti v objubljeni deželo. In so se na avstrijskem Koroškem za te otroke, označene z mednarodno oznako “mladoletni brez spremstva”, za te begunske sirote zavzeli in v zavodu v Goričah tridesetim med njimi dali streho nad glavo in hrano in jih bodo namestili še dvajset in bo Dežela poskrbela še za dodatnih trideset. Toda pribeglih otrok brez staršev je mnogo več in tako se je nepridobitna organizacija “Sos Otroška vas” obrnila na družine, če bi bila katera od njih pripravljena vzeti katerega od teh otrok vsaj začasno k sebi na dom. In prava pravljica se prične šele sedaj, ob kateri so vsi obnemeli. V nekaj dnevih se je odzvalo več kot sedemdeset (!) družin, ki so

pripravljene sprejeti pribegle otroke pod svojo streho. Vseh starosti so ti plemeniti ljudje, od triindvajsetletne mlade matere do petinosemdesetletnega upokojenca. Še več, eden od tistih, ki bo storil to človekoljubno dejanje, je znal svojo odločitev zares lepo ubesediti. “Smo imeli in imamo lepo življenje, želimo od tega nekaj dati tudi drugim”. Res, ob teh besedah, za katerimi stoji dejanje, je mogoče samo obnemeti. Nismo vajeni, da se zgodi kaj takšnega, bolj ali manj globoko smo potopljeni v tesnobo in celo strah, kaj bomo s temi pribežniki, ki v nas vidijo rešitev, mi pa ne čutimo gotovosti niti za ohranitev dobrin, ki jih posedujemo, kaj šele za lepšo prihodnost, ki jo je sedanji čas dodobra zatemnil. Mi smo vendar tisti, ki potrebujemo pomoči, kako bi potemtakem mogli pomagati drugim, in to tujcem in povsem drugačnim od sebe. In tako se v tej naši Evropi ob množicah pribežnikov opotekamo med željo, da bi ostali na ravni naših že krhkih vrednot, in ogroženostjo, zaradi katere bi najraje zaprli meje, postavljali blokade in zidove na morju in kopnem. Predvsem pa teh nepoklicanih tujcev ne mara nihče in si jih podajamo drugim kot nevšečno blago in smo vse bolj zbegani. Bomo ugledali luč pravljice, ki sije k nam iz Koroške? Bomo prepoznali njeno blago sporočilo, bomo ob njej vsaj pomislili, da naš siceršnji korak vodi le v še večjo tesnobo in nevarno drsenje v brezčutnost, ki ne prinaša sreče v življenju.

Janez Povše

POGOVOR Saša Quinzi, predsednik SCGV Emil Komel

Javni prispevki vsaj desetletje niso več v skladu z bogato dejavnostjo šole

Mesec junij se je končal in z njim tudi šolska dejavnost, ne samo tista v šoli, ampak tudi tista v glasbenih ustanovah. Na SCGV Emil Komel v Gorici so tudi letos uspešno sklenili glasbeno sezono. Zvrstila so se bogata *Snovanja* in potekali so izpiti. Vse nas pa je v prejšnjih dneh presenetil nova, da na tej naši goriški glasbeni šoli nameravajo uvesti dopolnilno blagajno zaradi finančnih težav, ki pestijo ustanovo na dreveredu 20. septembra.

Saša Quinzi, septembra ste prevzeli funkcijo predsednika SCGV Emil Komel. Odločili ste se, da uvedete dopolnilno blagajno. Ali nam lahko razložite, kako je do tega prišlo? Obče znano je, da Center Komel pluje v nemirnih vodah, saj javni prispevki vsaj desetletje niso več v skladu z bogato dejavnostjo šole. Višino sredstev odpirajo tudi redni stroški delovanja, ki so iz leta v leto višji.

Zaradi negotovega položaja smo že lanskega decembra imeli vrsto "kriznih" sestankov na različnih nivojih, tako znotraj Centra Bratuž, kjer domuje šola Komel, kakor v okviru referenčne krovne organizacije SSO na goriški in deželni ravni. Stanje smo prikazali tudi deželni svetniku Gabrovcu in odborniku Torrentiju. Izostali niso niti stiki z goriškim SKGZ. Z lanskoletnim znižanjem dotacije je stanje v minulem šolskem letu postalo kratkoma nevdržno. Kot upravni odbor smo bili primorani najprej povišati šolnine, ob koncu leta smo na pristojne deželne urade naslovili še prošnjo za dopolnilno blagajno, da bi tako obdržali pasiv v znosnih mejah, ga po možnosti znižali in ne bremenili drugih ustanov. Dopolnilna blagajna bo trajala dva meseca, okoristili se je bodo vsi redno zaposleni uslužbenci, in sicer v dveh izmenah, najprej učno, nato neučno osebje. Izpostaviti moram odgovorno držo tudi nekaterih honorarno zaposlenih profesorjev, ki so pristali na odlog plačila in na ta način ublažili trenutno likvidnostno sušo.

SCGV Emil Komel je navadno imel dejavnosti tudi v poletnem času. Jih boste lahko še uresničili?

Šola je v prvi vrsti vzgojna ustanova, zato tudi v poletnih mesecih njeno delovanje ne zamre popolnoma. Pedagoška dejavnost ne dovoli, da bi delo prenehali in ga potem poljubno ponovno zagnali, zahteva stalen angažma, ki obrodi sadove šole z leti. V tem primeru mislim konkretno na tiste gojence, ki opravljajo izpite v poletnem ali v jesenskem roku in jim zato profesorji nudijo lekcije tudi med poletnim premorom. Ti profesorji bodo po potrebi lahko prekinili dopolnilno blagajno. Prav tako bomo izpeljali že utečene poletne glasbene tedne, ki jih z veliko mero požrtvovalnosti vodijo nekateri profesorji, medtem ko se bo mladinski zbor letos udeležil tekmovanja na Siciliji.

Kakšni so v tem delikatnem trenutku odnosi z deželnim odborom? Bilo je kar nekaj srečanj. Ali so seznanjeni z vašo odločitvijo? Kaj ve o tem Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu?

S pristojnim deželnim odborom so se odnosi začeli na najboljši način, saj je obiskal šolo Komel in se seznanil z njeno dejavnostjo.

Tako je prvič predstavnik deželnega odbora obiskal šolo. Ob tisti priložnosti je odbornik tudi načel vprašanje financiranja glasbenega šolstva v zamejstvu in kasneje smo mu predložili tudi dodelan osnutek reforme, ki smo ga posredovali tudi Glasbeni matici. Žal se iz tega – za zdaj – ni rodilo še nič in obe šoli obravnavajo vedno na isti način, kot da bi stvari v zadnjih dvajsetih letih ostale nespremenjene. Poleg tega so lani ponovno znižali prispevek glasbenemu šolstvu po vedno istem, pavšalnem ključu in v dveh letih smo bili pri krajšani za 40.000 evrov, in to kljub temu da smo odbornika jasno opozorili, da za šolo Komel nadaljnje nižanje prispevka ne bo ostalo brez posledic, saj smo že oklestili vse možne stroške. O ponedeljkovem podpisu pogodbe o dopolnilni blagajni in o stanju šole bomo v prihajajočem tednu obvestili vse uradne sogovornike, tako znotraj slovenske manjšine kot na deželi in seveda v matični domovini.

Dopolnilna blagajna predstavlja neki prelomni trenutek, ki nakazuje spremembe za prihodnost. Pretijo mogoče tudi odpusti?

Vsekakor, je neke vrste Rubikon, čez katerega pa si ne smemo dovoliti. Za nas je zgovorna usoda mestne glasbene šole, ki so jo brez večjih pomislekov in oklevanj kratkoma zaprli. V odboru si vsekakor prizadevamo, da ne bi prišlo do nobenega odpusta med stalno zaposlenim osebjem in niti do prekinitve sodelovanja s honorarno plačanimi sodelavci.

Kako vi in vaš odbor načrtujete razvoj goriške glasbene šole v naslednjem letu?

Lansko leto je bilo v marsičem prelomno in zato bo naslednje šolsko leto različno, prišlo bo do preureditve ponudbe. Možne variante bomo preučili poleti; poletni čas bo tudi za upravni odbor vse prej kot počitniško obarvan.

V sklopu glasbenega šolstva v zamejstvu uvedba dopolnilne blagajne ni nobena novost. Pred leti je bila v težavah Glasbena matica, tudi vaša šola se je že enkrat poslužila. Ali potrebuje glasbeno šolstvo v zamejstvu spremembe in v kakšni smeri?

Na dlani je, da je sedanje stanje neuravnovečeno, predvsem kar se tiče financiranja obeh glasbenih šol. Kot rečeno, smo že posredovali naš predlog, osnovan na merljivih kazalcih, s katerimi bi lahko presegli pavšalno delitev

sredstev. Zadeva ni enostavna, a je prišla na dnevni red, čeprav je kot kraška reka spet poniknila. Kot upravni odbor pa pričakujemo, da bodo pristojne institucije vendarle spregledale in primerno priskočile na pomoč šoli Komel, kakor so pred leti Glasbeni matici, kjer je bil položaj bistveno težji.

Mislite, da je neuresničevanje 15. člena iz zaščitnega zakona 38/01 imelo kakšen vpliv na sedanje stanje?

Po odobritvi zaščitnega zakona je prišlo do reforme konservatorijev, kar je bilo tudi vzrok tega, da je izvajanje 15. člena obtičalo na mrtvem tiru. Upati je, da bo uspešno prizadevanje poslanke Blažine, da bi sprostili v zakonu nakazana sredstva v korist manjšinskemu glasbenemu šolstvu.

Šola je lansko jesen sprejela tudi nekaj učiteljev in gojencev iz italijanske goriške glasbene šole. Ob tem je bilo nekaj pomislekov. Kakšno je danes stanje?

Glasba je kot neverbalna govorica izjemno sredstvo za tkanje odnosov med različno govorečimi ljudmi in narodi in kot taka pisana na kožo našemu obmejnemu prostoru. Kot manjšinska ustanova si želimo sodelovanja z drugimi sorodnimi ustanovami, a si ne moremo naložiti bremena, ki ga samo mesto Gorica ni voljno nositi.

V Trgovskem domu naj bi eno nadstropje lahko bilo namenjeno glasbenemu šolstvu. Je to še samo zamisel ali resnična možnost?

Trgovski dom je zahteven, večleten projekt, njegovo uresničevanje pogojujejo številni faktorji, v prvi vrsti odnos dežele, ki je bila doslej naklonjena. V komisiji Trgovskega doma smo si bili enotni, da zaradi simbolnega pomena stavbe ni smiselno samo polniti prostore, ki bi bili na razpolago v bližnji prihodnosti, ampak bi morala stavba sprejeti take ustanove, ki predstavljajo dodano vrednost za slovensko manjšino.

Za konec, kako si predstavljate v prihodnjih letih razvoj glasbenega šolstva znotraj slovenske narodne skupnosti v FJK?

Zavedati se moramo, da glasbeno šolstvo, tako kot javno šolstvo, zaposluje strokovno osebje in predvsem, da pouk poteka v veliki meri individualno. To je v prvi vrsti vzrok tega, da so stroški delovanja visoki. Glede predvidevanj se bom omejil na Goriško in Gorico, ki ju bolje poznam in kjer sem prepričan, da obstajajo marže za razvoj tako znotraj manjšine kot v sodelovanju z novogoriško mestno glasbeno šolo. Ravno to bi vodilo v utrditev slovenskega jezika in identitete in bi lahko od mladih nog oblikovalo "čezmejnega človeka", če si lahko sposodim sintagmo Igorja Komela. Nezamisljivo je tudi dejstvo, da bi tovrstno sodelovanje nudilo kakovosten preskok ob zanemarljivem finančnem strošku.

@JulijanCavdek

Kratke

Grška finančna vročica je zajela Evropo

Grška težava, s katero se ukvarjajo glavne evropske institucije, nikakor ne najde pozitivne rešitve. Kljub raznim predlogom je najslabši scenarij t. i. Grexit tik pred vrati. Prejšnji teden je vse presenetila odločitev grškega predsednika vlade Alexisa Tsiprasa, da bo predlog Evroskupine, Evropske centralne banke in Mednarodnega finančnega sklada dal v presojo ljudskemu referendumu. Predlog je namreč predvideval nadaljevanje varčevalnih programov, za kar bi Grčija prejela nadaljnja posojila. To je precej razjezilo evropske partnerje, ki so z Grčijo prekinili pogajanja.

Posledice takega razvoja dogodkov so se takoj pojavile, saj je Grčija za teden dni zaprla vse banke in močno omejila prevzem denarja s tekočih računov. Tudi grška borza je zaprta, ostale pa so poslovale s precejšnjimi izgubami. V ponedeljek so evropske borze izgubile 287 milijard evrov. Grčija tudi ni vrnila 1,6 milijarde evrov Mednarodnemu finančnemu skladu, kot bi to morala storiti.

Žalostna zgodba, ki jo bodo v prvi vrsti plačali navadni grški občani, je prišla na dan leta 2009. Takratni grški predsednik vlade George Papandreu je priznal, da je Grčija posredovala EU in ostalim mednarodnim finančnim ustanovam ponarejene statistične podatke o državnem proračunu in gospodarskem stanju v državi.

V trenutku, ko se strah pred posledicami širi v državah EU, se lahko vprašamo, ali je sploh mogoče, da se v teh letih ni našla primerna rešitev. Še bolj smo lahko začudeni, da se je prekinitev pogajanj končala, ko je šlo za minimalno razliko.

Da nosi v tej krizi glavno odgovornost grška politika, je nesporno dejstvo, voditelji EU pa bi se morali zavedati, kako nevarno postaja širjenje skepticizma glede evropske finančne politike. Ta politika je sicer načelno pravilna, a razdelila je Evropo in v ospredje so prišli interesi, sicer upravičeni, posameznih držav članic, ki nočejo, da državljanji plačujejo napake drugih. Predsednik komisije Junker poskuša do zadnjega ohraniti dialog med EU in Grčijo.

Posvetovalni odbor Sveta Evrope o spoštovanju konvencije za zaščito narodnih manjšin

V tem tednu se v Rimu mudi posvetovalni odbor Sveta Evrope, ki preverja stanje o izvajanju Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin iz leta 1995. Na posvetovanje je bila povabljen tudi slovenska manjšina iz FJK, ki so jo zastopali predsednik SSO Walter Bandelj, predsednik SKGZ Rudi Pavšič, predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila in predstavnik združenja jezikovnih manjšin v Italiji CONFEMILI Domenico Morelli in Bojan Brezigar.

Slovenska delegacija je posvetovalnemu odboru posredovala mnenje in pripombe na četrto poročilo Italije, v katerem so odgovori italijanske vlade na priporočila odbora ministrov Sveta Evrope. Med nujnimi priporočili, ki so bila izpostavljena, sta finančno stanje Primorskega dnevnika in pravica do pravilno zapisanih slovenskih imen in priimkov ter krajevne toponomastike. Nadalje so še navedena odprta vprašanja slovenskih programov RAI ter ostalih slovenskih medijev, šolstva in sindikata slovenske šole, reforme krajevnih uprav, financiranja slovenskih organizacij ter specifične teme, ki zadevajo stanje Slovencev v videmski pokrajini.

EU slovarček: Odbor regij (Committee of the Regions)

Med posvetovalna telesa evropskih institucij spada Odbor regij, ki je bil ustanovljen leta 1994, da zastopa regionalne in lokalne organe. Sestavlja ga 350 članov iz 28 držav članic. Predsednik odbora je Finck Markku Markkula. Člani so predsedniki regij, župani ali izvoljeni predstavniki regij in mest, ki so demokratično izvoljeni oziroma imajo politični mandat v svoji državi. Italija ima v odboru 24 članov: za FJK je redni član predsednik Deželnega sveta Franco Iacop. Slovenija razpolaga s 7 člani: iz Primorske sta člana župan Pirana Peter Bossman in župan občine Pivka Robert Smrdelj. Glavna naloga Odbora so mnenja o vplivu zakonodaje EU na regije in mesta. To se lahko zgodi v različnih fazah evropskega zakonodajnega postopka, od predzakonodajne faze do končnega sprejetja. Evropska zakonodaja mora upoštevati načelo subsidiarnosti (po 5. členu Pogodbe o Evropski uniji), kar pomeni, da na področjih, ki ne sodijo v izključno pristojnost Evropske unije, načelo subsidiarnosti ščiti pravico odločanja in ukrepanja držav članic, hkrati pa lahko EU posreduje, če države članice ciljev predlaganih ukrepov ne morejo zadovoljivo doseči zaradi njihovega obsega ali učinkov. Namen vključitve tega načela v evropske pogodbe je tudi, da se izvajanje pristojnosti čim bolj približa državljanom. Sogovorniki Odbora regij so Evropska komisija, Svet Evropske unije in Evropski parlament. Če ne pride do posvetovanja, se Odbor lahko pritoži na Sodišče Evropske unije.

Odbor regij ima tudi pomembno vlogo spodbujanja mest, regij in posameznih državljanov, da sodelujejo pri spletnih raziskavah, posvetovanjih in dogodkih. V ta namen je vzpostavil več omrežij, kjer si mesta in regije lahko izmenjujejo dobre prakse, sodelujejo in razpravljajo o gospodarstvu, zaposlovanju, čezmejnem sodelovanju, podnebnimi spremembami ipd. Vir: www.cor.europa.eu

Izredne razmere v FJK

Pribežnikov bo vedno več

Že nekaj časa je tudi pri nas zelo zgoče vprašanje pribеžnikov. Če smo bili pred kakšnim mesecem navajeni spremljati le po televizijskih ekranih žalostne usode ljudi, ki bežijo pred revščino in vojnami, danes to občutimo neposredno v naših krajih. Posebno izpostavljena je v tem oziru ravno Gorica, kamor priteka večje število pribеžnikov, ker ima v posoški prestolnici sedež komisija, ki izdaja potrdila za status azilanta.

V prejšnjih tednih smo tudi spremljali, kako je prišlo do kriznih dogajanj na francosko/italijanski meji pri Ventimigli

in na železniški postaji v Milanu. Krizne trenutke pa so pribеžniki prejšnji teden doživljali tudi v Gorici. Ob valu slabega vremena jih razne ustanove niso mogle vse sprejeti, tako da so jih pristojne oblasti namestile v tunelu Bombi pod Goriškim gradom. Predvidevanja kažejo, da bo pribеžnikov vedno več, saj se vojne in krizna stanja v Afriki ter na Bližnjem vzhodu nadaljujejo. O tem je prejšnji teden razpravljala Evropska komisija, ki je sklenila, da bodo v naslednjih dveh letih 40.000 pribеžnikov iz Italije in Grčije enakomerno porazdelili po ostalih

državah članicah EU. Dogovarjanje je bilo precej zapleteno, saj imajo ostale članice EU večje število tujih državljanov kot Italija in Grčija. Na koncu je obveljalo, da se to število vsekakor porazdeli, a le na prostovoljni izbiri vsake države. Dežela FJK je prav tako v zahtevnem primežu pribеžnikov iz Bližnjega in Daljnega vzhoda. Za to vprašanje je odgovoren deželni odbornik Gianni Torrenti, ki predlaga načrt razpršenega sprejema. Pribеžniki bodo tako nameščeni po vsem deželnem ozemlju, da ne bo večjih koncentracij. Določeno število emigrantov pa bodo preusmerili v druge italijanske dežele. Dežela FJK je namreč sklenila dogovor z državo za sprejem 2,19% skupnega števila prisilcev azila.

@JulijanCavdek

S 1. STRANI Zlatomašniki g. Mario Gariup, msgr. Dionisio Mateucig, msgr. Marino Qualizza in g. Božo Zuanella

Petdeset let zvesti Bogu in ljudem, veri in jeziku

Iz tega "dozori, kar je najlepše v življenju: zrasti do take mere, da začutiš v sebi, da v tebi dobiva podobo človek, in da se zavedaš, da si v nekakšni meri tudi ti postal človek: to pomeni, da ne živiš sam zase, zaprt v svoje resnice, ampak da se odpreš bližnjemu, postaneš z njim ljudstvo", da se kot taki odpremo drug drugemu, da v tem spoznamo, kaj je svoboda: postati ljudstvo, ki ima med sabo stike, ki pomagajo rasti v izkustvu svobode. "Svoboda se goji v medsebojnem razumevanju, ki postane tako, če se imamo radi". Svoboda je v krščanskem smislu ljubezen. Kdor je dospel do tega cilja, mora priznati, da je razumel, kaj je življenje in kaj je njegova vrednota. To je lepo in hkrati težko, je še dejal msgr. Qualizza. Dozoreti v pravo podobo človeka je najlepša in najtežja stvar. "Zato se splača živeti, ker v takem življenju najdeš tudi

lanti iskreno zahvalili vsem, ki so jih spremljali na tej "precej dolgi poti". Na njej so srečali veliko moških in žensk, ki so jim naredili veliko dobrega; ne morejo pa pozabiti na tiste, ki so jim pripravili kar nekaj težav. Ti so jih ohranili budne, da niso zaspali v mlačnem miru; z odprtimi očmi so zato vedno gledali, kaj se dogaja, in tudi branili ljudstvo, da bi ne utrpelo škode. Tudi za to se je msgr. Qualizza v imenu vseh štirih zlatomašnikov ob koncu homilije zahvalil Bogu in Mariji Devici. Praznika, ki ga je spremljalo lepo petje združenih zborov pod vodstvom Davida Klodiča, se je udeležilo res veliko ljudi iz slovenskih dolin v videmski pokrajini, čezmejnega prostora, nekaj jih je

v zamejstvu in po svetu Marija Pukl, Ljudmila Novak, Silvester Gabršček, Lojze Peterle in drugi. **Pozdravi in čestitke** Tik pred koncem maše se je **Riccardo Ruttar** v imenu krajevnih katoliških organizacij in Sveta slovenskih organizacij zahvalil štirim duhovnikom za vse, kar so naredili za družine, za njihova življenja na svetu in nato v večnosti. Kot duhovniki so se ves čas trudili, da bi slovenski verniki ohranili zvestobo do vrednot, ki so vezane na vero in tradicijo. Razumeli so, da jezik, navade in tradicije so premoženje, ki ga je treba varovati, ohraniti, oživiti. Za to so potrebovali močno vero in tudi pogum. Tisti, ki niso razumeli pomena povezanosti med vero in jezikom, so jih tudi sovražili, je dejal Ruttar, kaj bi bilo, ko bi duhovniki ljudem ne pomagali ostati zvesti veri in jeziku, ki je najboljša kulturno in duhovno premoženje, ki nam ostaja.

"Za to, da se je slovenstvo v Beneški Sloveniji ohranilo, so zaslužni tudi duhovniki", je dejala **Marija Pukl**. Njihovih prizadevanj, da bi se ohranila tudi slovenska narodna zavest, "ne bomo nikoli mogli v celoti spoznati". O njihovih uspehih pričajo sadovi, kot so cerkve, knjige, časopisi, množice slovenskih romarjev. V srca ljudi v tej čudoviti, a tolikokrat preizkušani pokrajini so vsajali zavest korenin, slovenstva, pripadnosti narodu. Slovenske besede prinašajo med slovensko manjšino kot med večinski narod

s sporočilom, da tu živijo Slovenci, ki se zavedajo svojih korenin. "Slovinci smo in bomo vedno ponosni na vse, ki delate v skupno dobro naroda, in vam bomo tudi vedno hvaležni". Biti duhovnik "ni samo poklic, je poklicačnost". V Sloveniji smo nedavno praznovali dan državnosti, "sedaj imamo svojo državo. Za njeno sedanost in prihodnost smo odgovorni vsi. Narod, ki se zaveda svoje bogastva tako v jeziku kot v zavedanju svoje identitete, bo obstal ne glede na to, kakšne preizkušnje ga bodo doletele. Tudi Slovenci v tej deželi boste obstali, če boste to vsi hoteli in hotenje udeležali". Državna sekretarka se je nato v imenu Urada vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu izrecno zahvalila jubilarom, omenila glavne zasluge vsakogar izmed njih, jim čestitala za požrtvovalno delo in zaželela dobrega zdravja.

Igor Gabrovec je prinesel pozdrav deželne uprave in stranke Slovenske skupnosti. Spomnil je na lik msgr. Ivana Trinka, "narodnega velikana, ki je bil in je štirim navzočim slavljencem gotovo duhovni in življenjski vzor", in na velike čedermace, "sijajni in plemeniti rod duhovnikov, ki so v teh dolinah in gorah z življenjem izbrali popolno in brezkompromisno zavezanost neločljivemu binomu Boga in maternega jezika, ljubezni do Najvišjega, ki se plete z ljubeznijo do rodne zemlje in ljudi". Zlatomašniki so "v dobi tekanja za hitrim in materialnim, a zato tudi večkrat le navideznim uspehom" polagali čas, trud, znanje, potrpežljivost na oltar skupnega

in plemenitega, slovenskega in božjega, niso pričakovali materialnih koristi in pravzaprav, nasprotno, večkrat so osebno plačali svojo doslednost tudi z morečimi romanji po sodnih dvorinah. "Niso vas strla niti sramotna in

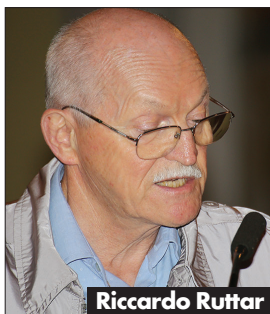
Trčumana še naprej sijal zgled, ki je spomin in opomin, velikega Ivana Trinka, za kar ob drugem skrbj g. Zuanella".

Odbornik videmske pokrajine **Beppino Govetto** je čestital v imenu vse pokrajinske uprave in se pridružil voščilom. Petdeset let prisotnosti štirih duhovnikov pomeni močno oporo identiteti ljudi: pomagali so jim se zavedati lastne istovetnosti, bogastva lastnega jezika in tradicij. Vraščeni v skupnosti, so ljudem pomagali rasti, se razvijati in dozorevati kljub ne vedno prijaznemu okolju. Stvarnost se je v zadnjih petih desetletjih korenito spremenila, danes prevladuje relativizem, vrednote se težko prepoznajo, navzočnost teh duhovnikov je zato "v oporo vsem nam. Upamo, da bodo to poslanstvo nadaljevali še naprej". **Silvester Gabršček** je prinesel voščila in izraz bližine vseh slovenskih škofov, ki so bili dan prej

srečanje z Bogom". On je vir življenja, studenec svobode in Božje ljubezni. "Vse to skušamo živeti v Benečiji in Kanalski dolini, kjer smo zares zaljubljeni v naše kraje in vasi in seveda v njihove prebivalce. Na neki način smo poročili našo deželo". Zanj želijo, kar so sami že doživeli: "Da postane svobodna in da se zaveda, kaj nosi v sebi", da ji bo uspelo združiti v eno vero in kulturo, zemljo in nebo. Za naslednjih 50 let zlatomašniki želijo, da bi v tej deželi še odmevala naša "pesem, ki naj bo znala pokazati v besedah in zvokih veselje za življenje in moč vere, ki vse oživlja, ker v njej deluje moč Svetega Duha". Nazadnje so se jubi-

prišlo tudi iz Goriške in Tržaške. Prisotni so bili politični, kulturni in družbeni delavci, ki si prizadevajo za ohranjanje slovenskega življa na zahodnih obronkih našega ozemlja, med uglednimi gosti pa so bili - poleg nekaterih krajevnih županov - poslanka v italijanskem parlamentu Serena Pellegrino, podpredsednik deželne sveta FJK Igor Gabrovec, deželni predsednik SSO Walter Bandelj, iz Slovenije pa državna sekretarka v Uradu RS za Slovence

Riccardo Ruttar

Marija Pukl

Igor Gabrovec

SSO se zahvaljuje štirim zlatomašnikom

Svet slovenskih organizacij čestita štirim slovenskim duhovnikom g. Mariju Gariupu, msgr. Dionisiu Mateucigu, msgr. Marinu Qualizzi in g. Božu Zuanelli ob njihovem duhovniškem jubileju, piše v tiskovnem sporočilu, ki nam ga je dan pred slavljenjem v Špetru poslal deželni predsednik krovnega organizacije Walter Bandelj. "50-letnica mašniškega posvečenja je še posebno v današnjih časih izredno pričevanje zvestobe in službe Bogu ter sočloveku, ki vsem nam potrjuje, da je mogoče živeti v veri, usmiljenju, solidarnosti ter sočutju. Predvsem pa smo našim štirim zlatomašnikom hvaležni zaradi njihove zvestobe. Ostali so zvesti Bogu in Kristusovemu nauku ter ga oznanjali in širili med ljudmi. Ostali so zvesti svojemu narodu in jeziku, po katerem so prejeli in delili božje darove in zakramente. Ostali so zvesti svoji zemlji od Čedad do Trbiža. Njihova zvestoba se ni omajala niti pred najtežjimi preizkušnjami in pritiski proti veri in narodu. V tem so tudi morali marsikaj žrtvovati in pretrpeti, zato je sobotni praznik do-

kaz, da so bili na pravi poti". Sobotna slovesnost naj bo praznik vseh Slovencev v videmski pokrajini, v deželi FJK in v matični domovini Sloveniji, še piše v sporočilu, "saj ob božji službi so slovenski duhovniki na Videmskem tisti, ki so prevzeli veliko breme ohranjanja slovenske zavesti in jezika od plebiscita leta 1866. Velik je bil tudi njihov delež na širšem družbenem področju, kjer so si prizadevali za dvig splošne kulture, kljub temu da so bili brez večjih finančnih sredstev, njihovo delo pa popolnoma na prostovoljni ravni". Naj bo ta svetli zgled napotek nam in mladim za prihodnje dni. Svet slovenskih organizacij želi, da bi vsi štirje zlatomašniki bili še naprej svetla luč in zvezda danica, ki kaže smer na življenjski poti do Stvarnika. Veliko nam pomenijo pravice in zakoni, veliko nam pomenijo strukture in delovanje. Ne moremo pa ostati brez skrbi za našo dušo in našega duha. To pa nam zagotavljajo dušni pastirji, kot nam priča celotna zgodovina slovenskega naroda.

krivična časopisna obrekovanja, ki so se neverjetno vlekle vse do današnjih dni. Saj je črv protislovenstva, črv nestrpnega nacionalizma vedno nenasiten, vedno rovari, vedno znova grize in požira". Hvaležnost je Gabrovec izrekel zlatomašnikom "za dragocene zglede ponižnosti, ki je hkrati pokončnost, ki je hkrati neutrudnost, ki je darovanje". Ob zahvali za opravljeno delo in z najboljšimi željami za prihodnji čas je njim (in vsem nam) voščil, da bi jih dobri Bog še dolgo let ohranil zdrave in vesele. "Boga nazadnje prosimo, da bi tudi v Benečijo poslal novih slovenskih delavcev za svoj vinograd, da bo ob vsaki trgatvi znova in znova zadišalo tudi po slovensko": da bo v Špetru še naprej vsako soboto slovenska maša, ki jo danes zagotavlja msgr. Qualizza, da bo slovensko bogoslužje doma v Kanalski dolini, ki ga danes zagotavlja g. Gariup, da bodo Sv. Višarje še naprej slovensko romarsko svetišče, za kar danes skrbj msgr. Mateucig, da nam bo s

zbrani v Ljubljani. Prebral pa je posebno pismo, ki ga je zlatomašnikom napisal koprski škof msgr. Jurij Bizjak. Vsak zlati jubilar ve zase, "skozi koliko toplih ognjev pelje pot do zlate maše; tudi za vsakega izmed vas veljajo besede iz Knjige modrosti: *Kakor zlato v topilnici jih je preizkusil in kakor žgalna daritev jih je sprejel*". Bizjak jim je zato prisrčno čestital ter se jim iskreno zahvalil za njihovo delo in vse molitve. "Gospod naj še naprej uslišuje vaše prošnje". Po blagoslovu je mogočno zadonela priljubljena ljudska pesem *Marija, skoz' življenje*. Zlatomašniki so se nato rokovali z ljudmi polni hvaležnosti Bogu za prehojeno pot in veliko množico, ki jih je gotovo spodbudila, da bodo še naprej vztrajno delali v božjem vinogradu, čeprav so se - kot je dejal msgr. Qualizza - "potoki posušili". Za njimi v bistvu ni drugih slovenskih duhovnikov, ki bi nadaljevali njihovo delo in prevzeli bogato dediščino velikih čedermacev. In vendar so štirje beneški "očaki" že doživeli marsikaj, da lahko na sedanjem in prihodnjem času gledajo z duhovnimi očmi. Na spominski podobici, ki so jo delili po maši ob izhodu iz cerkve, so namreč zapisali pomenljive besede iz psalma 66: "Smo šli skuoze oginj an vodo an Bog nas je riešu".

Beppino Govetto

Silvester Gabršček

SSk čestita zlatomašnikom v videmski pokrajini

Stranka Slovenska skupnost iskreno čestita msgr. Marinu Qualizzi, msgr. Dionisiu Mateucigu, g. Mariju Gariupu in g. Božu Zuanelli ter se jim zahvaljuje za dragoceno vlogo, ki so jo duhovniki vseskozi odigrali na Videmskem, kar je pisatelj France Bevk nazorno prikazal v romanu Kaplan Martin Čedermac. V sporočilu, ki nam ga je poslal tiskovni urad SSK 26. junija 2015, še piše, da so duhovniki bili, sploh na Primorskem in posebej še na Videmskem, dolga obdobja večkrat res osnovna, ko že ne edina opora ljudem, da so ostali zvesti lastnemu slovenskemu kulturnemu izročilu, besedi in pesmi, ki se je zaradi dobro znanih in poznanih 'mračnih razmer' ohranjala

le po zaslugi družinskega izročila in v cerkvi, v bogoslužju. V času fašističnega dvajsetletja se je to dogajalo tudi na Goriškem in na Tržaškem. A v Benečiji je bilo vse to še bolj izrazito, in to zato, ker se je narodni pritisk dogajal že prej, in tudi to moramo danes na glas povedati, veliko potem, se pravi v času, ko naj bi živeli v svobodi. V 'mračnih letih Benečije' so štirje slavljenci viharjem kljubovali kot velikani, ki se niso ne upogibali in ne zlomili. Svoje življenje so posvetili najzlahtnejšemu poslanstvu v prepletanju bogoslužnega in narodno-obrambnega dela. Od Benečije do Kanalske doline, od Nadiških dolin, Matajurja do Svetih Višarj.

(Gorska skupnost Ter, Nediža in Brda obvešča

Ansambel Lojzeta Hledeta na ptujskem odru leta 1970.

Števerjanski festival sodi danes k prazničnim dnevom vsakega Slovenca

Petinštirideseti Festival narodno-zabavne glasbe »Števerjan 2015«, se bo odvijal v Števerjanu 3., 4., in 5. julija med Borovci. V petek 3. in soboto 4. se pričeta polfinalna večera ob 20. uri, v nedeljo 5. pa finalni del ob 17. uri.

V petek bodo nastopili ansambli Anžeta Suštarja – Zajca, Dor ma cajt, Fantje izpod Lisce, Grajski kvintet, Hozentregarji, Kranjski muzikanti, Krjavelj, Maj, Mladi upi, Ognjeni muzikanti, Savinjski kvintet, Sembidci in Vžig. V soboto bodo stopili na oder pa ansambli: Frajerke, Dolenjski zvoki, Dolinarji, Klateži, Kvintet slovenskih deklet, Lunca, Murni, Sekstakord, Šaljivci, Šepet in Vikend. Festival bo napovedovala Tjaša Hrobat.

V soboto ob 20. uri se bo odvijala med Borovci oddaja »Glasba po željah«, v živo in v sodelovanju s slovensko postajo deželnega sedeža Rai, Radio Trst A, ob jubilejni 40. obletnici oddaje. Na prizorišču bo vse željene skladbe zaigral ansambel Gorenjski kvintet. Sledil bo ples in veselica.

Pred 45. leti je zagledal luč sveta Števerjanski festival in z njim sta tako ali drugače povezani kar dve generaciji organizatorjev. Števerjanski festival se z leta v leto vedno bolj razvija, raste, predstavlja za celotno števerjansko skupnost izjemno bogastvo. Ponesel je ime briške vasi v širši svet. Kako pa je sploh prišlo v ramejstvo, natančneje prav v Števerjanu, do organizacije Festivala domače, narodno-zabavne glasbe?

Kulturno prosvetno društvo v Števerjanu je tedaj za sabo imelo že skoraj stoletno tradicijo bogatega vsestranskega kulturnega, pozhrtvovalnega dela. Leta 1969 se je prosveta preimenovala v Slovensko katoliško prosvetno društvo Frančišek B. Sedej, in sicer po goriškem nadškofu, branitelju slovenstva v naših krajih v trenutkih temne diktature.

Proti koncu šestdesetih let je vaško društvo v svoji sredi doživljalo pravi izbruh organiziranih dejavnosti, naj

le omenimo nekatere izmed teh: 12. januarja 1969 je izšla prva številka vaškega glasila Števerjanski vestnik, 30. marca istega leta je nastalo športno združenje Brda, še prej pa, 26. februarja 1968 je pričel z delovanjem ansambel Lojzeta Hledeta. Prav tu se je začelo, in sicer z ansambлом Lojzeta Hledeta, ki se je udeležil 2. Ptujkega festivala leta 1970. Predstavniki ansambla so se zelo navdušili nad komaj doživeto izjemno življenjsko preizkušnjo. Na rednih društvenih sejah je prišlo tako do zamisli, da bi lahko na kakšen način, in čisto samosvoj, organizirali ter izpeljali podobno tekmovanje ptujskemu, tudi v Števerjanu.

Prvi zametek Festivala, 1. maja 1971, je kar dobro uspel in je bilo opaziti navdušenje nad idejo, tako s strani publike kot tudi s strani ansamblorjev. Ansambli so v letih pokazali veliko naklonjenost Števerjanskemu festivalu in v glavnem glede števila prijavljenih sestavov ni bilo nikoli večjih težav. Naj le povemo, da v zadnjem desetletju pogrešajo zamejske glasbene skupine. Kar se tiče kakovosti zasedb in izvedenih skladb pa gre jemati v poštev leto za leto.

Domačinom in vsej publiki nasploh se Slovensko katoliško prosvetno društvo F. B. Sedej prisrčno zahvaljuje za vsakoletno vedno večje otipljivo navdušenje ter masiven obisk na samem prizorišču.

Števerjanski festival narodno-zabavne glasbe sodi danes k prazničnim dnevom vsakega Slovenca, ki ljubi tako glasbeno zvrst, kot tudi za vse Števerjance, ki čutijo Festival resnično za svojega.

Lojze Hlede, skupaj s člani svojega ansambla, je bil pobudnik tega praznika narodno-zabavne glasbe ter njegov soorganizator z domačim Slovenskim katoliškim prosvetnim društvom F.B. Sedej. Za organizacijo Festivala danes skrbijo prav člani društva F.B. Sedej, v kateri aparat je v glavnem zaobjeta vsa števerjanska mladina in slednja predstavlja dušo te manifestacije.

45. Festival narodno-zabavne glasbe ŠTEVERJAN 2015

MED BOROVCI!

Petek, 3. julija ob 20. uri
Venerdì, 3 luglio alle 20.00

Sobota, 4. julija ob 20. uri
Sabato, 4 luglio alle 20.00

Nedelja, 5. julija ob 17. uri
Domenica, 5 luglio alle 17.00

**VSTOP
PROST**

GLASBA PO ŽELJAH V ŽIVO!

v soboto, 27. junija 2015 ob 20.00

SLEDI PLES Z ANS. GORENJSKI KVINTET

Radio Trst A
Rai Furlanija Julijska krajina

Priraja / Organizza
S.K.P.D "F.B. SEDEJ"
C.C.C.S. "F.B. SEDEJ"

Pokroviteljstvo / Patrocinio
Občina Števerjan
Comune di S. Floriano del Collio

Kratke

V organizaciji goriških upokojencev tradicionalni balinarski turnir v Sovodnjah

Meddržavni ženski balinarski turnir, ki ga vsako leto Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v Sovodnjah ob Soči, je letos potekal 18. junija. Že zgodaj zjutraj so prispele na sovodenjsko balinišče članice vseh povabljenih ekip. Pozdravu odbornika Emila Tomsiča je sledilo žrebanje skupin, nato so se začela tekmovanja v Sovodnjah in na balinišču v Štandrežu. Po dopoldanskih tekmah so društvene članice

pripravile kosilo kar na prostem, ker je bilo vreme naklonjeno. Balinarke so se še bolj izkazale v popoldanskem polfinalu in še posebno v finalnem tekmovanju. Prvo mesto so zaslužno osvojile balinarke iz Vrtojbe in prejele zlato kolajno ter pokal Zadrugne banke Doberdob in Sovodnje. Na drugo mesto se je uvrstila ekipa iz Deskel in si prislužila srebrno kolajno, na tretje mesto ekipa iz Prvačine, na četrto pa iz Renč. Da je turnir dobro potekal, sta poskrbela sodnika Marjan in Emil. Društvene članice so vsem postregle z dobrim kosilom in domačimi sladicami. Društvo upokojencev je tudi tokrat lahko računalo na dragoceno pomoč posameznikov in ustanov, katerim se iskreno zahvaljuje. Organizatorji so hvaležni tudi domačinu Venčetu za peko mesa, prav tako darovalcem pokalov, občini Sovodnje in Zadrugni banki Doberdob in Sovodnje. Če se katera ženska navduši za balinanje, jo balinarke rade sprejmejo v svojo družbo. / (at)

Goriški deželni avditorij naj se poimenuje po Celsu Macorju!

Goriški Kulturni dom, goriška državna knjižnica, tednika Novi glas in Voce Isontina ter združenje Forum za Gorico so v teh dneh na deželo Furlanijo Julijsko krajino in na goriško občino naslovili predlog za poimenovanje deželnega avditorija v ulici Roma po Celsu Macorju. Zamisel se je porodila maja, ko so se v Kulturnem domu s trijezičnim kulturnim večerom poklonili furlanskemu pesniku ob 90-letnici njegovega rojstva.

Celso Macor, pišejo pobudniki, je svoje življenje posvetil ovrednotenju in razvoju furlanske kulture ter promociji kulture dialoga, sožitja in raznolikosti. Za to si je prizadeval kot pesnik, pisatelj, politik in zagovornik miru. S poimenovanjem avditorija želijo Macorju priznati vlogo graditelja mostov med različnimi kulturnimi identitetami, ki sestavljajo naš prostor.

Predlog poimenovanja, o katerem se bosta morali izreči tako deželna kot občinska uprava, so ob omenjenih ustanovah podprli furlansko filološko združenje, goriško društvo CAI, Slovenska kulturno gospodarska zveza in zadruga Maja.

Bleščeč končni nastop plesalcev šole Giselle

V goriškem gledališču Verdi je bil pred kratkim, ob koncu šolskega leta, baletni nastop goriške šole klasičnega in modernega plesa Giselle. Šolo, ki jo vodi koreografinja Carolina Tosoratti - študij baleta je opravila na državni akademiji v Rimu -, obiskujejo tudi slovenska dekleta, med njimi sta Sanja Vogrič in Ivana Fajt, ki sta se odločili, da bosta nadaljevali študij baleta v Ljubljani. Zato je bil zanju in za plesalca Gabrieleja Coza, ki bo prihodnje leto obiskoval baletno šolo v kraju Castelfranco Veneto, junijski nastop tudi slovo od soplesalcev in seveda od goriškega občinstva. Očarljiv plesni večer so sooblikovali vsi učenci šole, od najmanjših, ki imajo le tri leta, do največjih, osemnajstletnic. V zelo pisanem programu so prikazali razne ples, od klasičnega baleta do sodobnega plesnega izraza, številnemu občinstvu so razprli pogled med drugim tudi na hip-hop in tip-tap. Gost večera je bil tenorist in

Ivana Fajt

Sanja Vogrič

Tosoratti, tenorju Andrei Binettiju in učiteljicam Eleni Sazonovi, Evguenii Voronkovi, Stelli Pisacane, Micheli Bianco, Adele Toros in napovedovalki Alessandri Marc.

Otroci ali mladi, ki imajo radi klasični balet ali moderni ples in bi radi postali bolj domači v tej umetniški zvrsti, se za vpis za šolsko leto 2015 / 2016 lahko zglasijo na tajništvu šole v ul. San Michele 21, od 17. do 19. ure od 1. septembra dalje. Več informacij na tel. 347 10 42118.

POGOVOR Filip Hlede, predsednik društva F.B. Sedej

Festival s praznikom in častnim gostom

Veliko pričakovanje vlada za letošnji festival narodno-zabavne glasbe Števerjan 2015, ki bo potekal od 3. do 5. julija. Prireditelji so za petinštideseto, jubilejno prireditev pripravili kar dve veliki presenečenji. O tem in drugem smo se pogovorili s predsednikom društva Frančišek Borgia Sedej Filipom Hledetom.

Prvo presenečenje je že razveselilo občinstvo v Števerjanu v soboto, 27. junija, ko ste imeli Glasbo po željah v živo...

Škoda, da nam je vreme malce ponagajalo, saj smo dobro uro pred začetkom morali odločiti, da prenesemo celotno prizorišče v dvorano. Večer je vsekakor zelo uspel, ansambel, ki je igral, je bil zelo dober, saj gotovo ni lahko zaigrati skladbo, za naslov katere so izvedeli nekaj sekund prej. Oddaja je bila prijetna, občinstvo veselo. Na Rai-u so nam povedali, da so prejeli ogromno kliccev. Večer je zares lepo uspel!

Drugo presenečenje je obisk predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja na odprtju festivala v petek.

Res, to bo velik dogodek! Za to se želimo zahvaliti števerjanski občinski upravi, pobudnici srečanja. Predsednika so povabili na sestanek v Števerjan, nato pa uvrstili v program tudi obisk našega festivala. To jemljemo kot nagrado za delo in trud za dobro naše slovenske skupnosti v zamejstvu. Zato se obiska resnično veselimo.

Filip Hlede vodi društvo pet let. Oktobra lani je bil na tem mestu potrjen skupaj s tajnico Katjo

Dorni, ostale vloge v odboru pa so poverili mlajšim članom. "Korenito smo pomladili odbor. Nekateri starejši člani so izrazili željo, da bi se umaknili in pustili prostor mlajšim".

Kako gledaš na festival v teh letih, kar ga spremljaš?

Menim, da se je začel spreminjati v 90. letih, ko smo v organizaciji stopili na polprofesionalno pot. Iz leta v leto skušamo festival izboljševati, vsakokrat kaj dodamo in iščemo vedno večjo kakovost. Za to nam seveda pomagajo ansambli, ki se prijavijo. V zadnjih letih jih imamo na našem odru kar nekaj zelo kvalitetnih.

Manjša sprememba bo letos v strokovni komisiji. Anja Burnik je morala zaradi službenih obveznosti odpovedati svojo prisotnost, namesto nje bo Marjana Mlinar; Bertla Lipuscha pa je nadomestil sin Nobert. Zamenjava bo tudi v napovedovanju: letos bo festival vodila samo Tjaša Hrobat. Drugače bo naša prireditev tekla po ustaljenih tirih: prva dva večera bo nastopilo vseh 24 prijavljenih ansamblov, v soboto zvečer pa bo komisija odločila, kdo bo igral na nedeljskem velikem finalu.

Bo tokrat na odru kak zamejski ansambel?

Ne, letos žal nimamo nobenega zamejskega ansambla. Škoda, saj smo se v zadnjih letih skoraj navadili na kakšno zamejsko skupino.

Kako napreduje delo na prizorišču v zadnjih tednih?

Organizacija teče, birokratske težave so vedno na dnevnem redu... Vsekakor je že vse nared. Dela je bilo veliko, saj smo morali tokrat pripraviti tudi prizorišče za večer z Glasbo po željah. Za sabo imamo kar nekaj napor nih mesecev.

Ste zadovoljni z medijskim kritjem?

Po pravici povedano sem pričakoval, da bo naša prireditev bolj odmevala v medijih v Sloveniji. Letos sem bil večkrat na sestankih v Ljubljani, pričakoval sem, da bi nas poklicali za pogovor na radio ali nam ponudili pogovor ob ljubljanski tiskovni konferenci. A do tega žal ni prišlo. V Italiji je drugače: kot zamejsko društvo nimamo problemov, saj vaš tednik in Primorski dnevnik redno poročata o nas, tudi deželni Rai nam je vedno ob strani. Festival bo tudi letos viden v živo na našem internetnem portalu www.sedej.org. V nizu izmenjav med Rai-em in RTV-jem bodo festival predvajali po prvem programu slovenske televizije predvidoma konec julija. To nam veliko pomeni.

Pri pripravi festivala sodeluje veliko članov društva?

Delovanje našega društva se začne enkrat v mesecu avgustu

in končuje sezono s festivalom na začetku junija...

Enajst mesecev?!

Da! Ustavimo se avgusta, pač za dopust. Imamo pet skupin, ki imajo vsaka svoje delovanje; za festival se združi od 60 do 80 oseb, ki z delom pripomorejo k temu, da nam prireditev vsako leto uspe. To mi je res v veselje.

Novost za vsakogar, ki stopi na glavni trg v Števerjanu, je tudi prenovljen Sedejev dom...

Po veliki zaslugi g. Marjana Markežiča, ki ogromno časa posveča delom v domu, je skoraj vse končano. Dom je sedaj popolnoma drugačen od tistega, ki smo ga imeli še ob lanskem festivalu. Zunanji videz je čudovit, v lepoti se ujema s trgov, na katerem stoji dom. Tudi dvorano smo prav pred kratkim posodobili; moramo jo še očistiti in postaviti stolice, drugače smo res tik pred koncem. Veliko so za vse to prispevali člani društva in drugi posamezniki.

Zadnje mesece smo, več ali manj, naredili skoraj vse sami; v zadnjih tednih so nam pomagali pleskati tudi mlajši.

Prizorišči festivala bosta dve: v primeru lepega vremena ga bomo izpeljali pod Borovci, v primeru dežja pa imamo že postavljene velik šotor, ki nam ga nudi Zveza slovenske katoliške prosvete.

Na koncu?

Zahvala naj gre vsem našim pokroviteljem; v prvi vrsti občini Števerjan, ki nam je vedno ob strani, Zvezi slovenske katoliške prosvete, SSO-ju, občini Brda, Rai-u, Gorski skupnosti Ter, Nadiža in Brda ter vsem našim sponzorjem, ki veliko pripomorejo k temu, da lahko organiziramo festival in nudimo ansamblom enkratne pogoje za bivanje v Števerjanu, našim poslušalcem pa možnost, da se med nami dobro počutijo. Če jih narodno-zabavna glasba ne zanima, se lahko ustavijo pod šotorom s hrano in pijačo. Še vedno sodelujemo z Vinoteko Števerjanski griči, ki bo imela svojo stojnico, ponujala naša vina in nabirala prispevke za dobrotelne ustanove.

Na koncu se še enkrat zahvaljujem vsem članom društva, ki žrtvujejo ogromno prostega časa, da bi uspešno izpeljali festival. / DD

Števerjan / Obisk predsednika Pahorja

zabavne glasbe. Predsednik Pahor bo navzoče pozdravil in s tem slavnostno odprl prvi tekmovalni večer prireditve.

Števerjan bo v petek, 3. julija, obiskal predsednik RS Borut Pahor. Ob 18. uri ga bo na občini sprejela županja Franca Padovan, ki mu bo predstavila delovanje in načrte občine. Prisotni bodo tudi odborniki, občinski svetovalci in vidnejši predstavniki slovenske manjšine v Italiji. Sledil bo ogled vasi, ki slovi da leč naokoli po dobrem vinu in prelepi naravi, ob 20. uri pa prihod med Borovce, kjer bo potekal festival narodno-

Mladinski dom / Poletnosti 2015**Počitniški dnevi in podvigi v njih**

Tudi letošnje počitnice Mladinskega doma prinašajo s sabo nove izzive. Tako so se udeleženci projekta Poletnosti v prejšnjih tednih preizkusili in izvedli video delavnico. Skupinica srednješolskih otrok se je zbrala že v petek, 12. junija, in z vzgojiteljicami in s pomočnikom začela zbirati domiselne in zabavne ideje ter predloge, ki so ključno pripomogli k izvedbi video delavnice. V torek, 16. junija, pa je v Mladinski dom prišel gospod Ciril Murnik, ki je predloge pregledal in jih skupaj z otroki razvil, tako da so že isti dan začeli snemanje.

Iz nametanih idej sta bila na koncu izbrana dva predloga. Prvi izmed teh, v katerem so se gojenci izkazali tako pri igranju kot pri snemanju, je bil igrani film z naslovom Telefon. Gojenci so s tem filmskim hoteli prikazati današnje hrepenenje po vedno novih in naprednejših tehnoloških pripomočkih. Glavna junaka prikazujeta tekmovalnost in zavist, ker drugi ima boljši ali novejši izdelek, a na koncu razumeta, da je pristen in neposreden prijateljski stik veliko pomembnejši od tehnologije.

V drugem filmu pa so dijaki spoznali tehniko animacije in s

fotografiranjem oživili pisarniške predmete, ki so po odhodu šefa priredili zabavo v pisarni. Prav vsi so plesali, skakali in se zabavali, dokler jih telefon ni izdal. V pavzah med snemanjem so si udeleženci privoščili tudi sladkarije, ki so jih nekateri izmed njih sami pripravili.

Novi teden je prinesel nove izzive: naj tu omenimo le obisk vojaških rovov in muzeja na Sabotinu, tarzaning v Fun parku v Solkanu in Zeleni teden, ki je potekal od 25. do 30. junija v Žabnicah. Le-ta poleg izzivov prinaša s sabo tudi kakšno presenečenje ...

NS

Prosvetno društvo Štandrež

Pozdrav poletju

Ze vrsto let prireja Prosvetno društvo Štandrež *Pozdrav poletju*, prireditev, ki predstavlja tudi konec sezone. Takrat se ob sv. Ivanu prižigajo tudi kresovi. Za letošnji kulturni dogodek so se člani štandreškega društva odločili za veseloigro, ki so jo naštudirali v sodelovanju s Kulturnim društvom Stanko Vuk Miren - Orehovlje. Besedilo igre *Ah, ti kavalirji* je napisala članica društva Stanko Vuk Mojca Dolinšek, režijo pa je prevzel Božidar Tabaj. Oba tudi nastopata v igri.

Sviloprejke v domači narečni obliki imenujemo kavalirji, ki so jih pri nas gojile skoraj vse kmetije, saj so prinašali pomemben zaslužek. Avtorica besedila se je poglobila v življenjski cikel te gosenice, ki je pogojevala delo na kmetiji od meseca maja do junija. Kmetje so kupovali jajčeca, zredili sviloprejke in prodajali

“galete”. Narečno ime kavalir je verjetno nastalo, ker so sviloprejke pred zapredanjem dvigale prednji del telesa in tako spominjale na konjenico.

Ob gojenju kavalirjev se seveda dogajajo razne komične situacije, ki oblikujejo prijetno predstavo. Hišni gospodar (Božidar Tabaj) je zelo navezan na denar in naredi vse, da bi čim več zaslužil. Hčerki (Robert Marussi) obljubi, da ji bo kupil svileno obleko, in tudi drugim družinskim članom marsikaj obljubi. Prodajalec jajčec (Jože Bezjak) ga z lahkoto prepriča, da odkupi večje količine jajčec, iz katerih zlezejo posebne sviloprejke, ki proizvajajo zelo debele galete in torej veliko svile. Za tak nakup se gospodar odloči, do bo služil več kot sosed. Kavalirji so zelo požrešne živali in pojedjo ogromne količine murvinega li-

stja. Gospodar preganja celo družino, ženo (Nadja Plesničar) in tudi sosedo (Mojca Dolinšek), da stalno prinašajo murvino listje in obilno zalagajo kavalirje. To pretirano nalaganje zamori kavalirje in zaslužek gre po vodi, kar seveda gospodarja spravi v

opozorilo. Pri vsem tem dogajanju se gospodarjeva hči in mladi Ivan (Andrej Orel) srečno zaljubita.

Za sceno in tehniko sta poskrbela Joško in Franko Kogoj. Škoda, da se je predstava, ki je bila načrtovana na prostem v žup-

Foto DP

obup. Pri tem nastopi še inšpektor (Marko Brajnik), ki ugotovi, da so v majhnem prostoru gojili preveč sviloprejk, zato izreče

nijskem parku pod lipami, morala preseliti zaradi slabega vremena v župnijsko dvorano.

DP

Praznik sv. Janeza Krstnika v Slovenskem pastoralnem središču

Pri maši je pel zbor Bratuž, nato se je zaiskril kres

Vsredo, 24. junija, smo v goriški cerkvi sv. Ivana, kjer ima sedež Slovensko pastoralno središče,

Stanko Jericijo, dolgoletni pe-
vovodja goriškega mešanega
zbor, današnji dirigent zbor
David Bandelj pa je Jericijev

stičnima vlogama Nadje Cotič in Ingrid Kragelj, obhajilo pa je obogatila šestglasna *Beati quorum via* irskega skladatelja Charlesa Villiersa Stanforda. Ob koncu bogoslužja, pri katerem smo slišali poziv k spoštovanju vsakega življenja in o vrednosti tega daru, je s kora zadonela še melodija po starem napevu neznanega avtorja *Lepa si Marija*, ki so jo obogatili solistični nastopi Nevenke Lozar (sopran), Ingrid Kragelj (alt), Marize Feregotto (alt), Danjela Vidmarja

(tenor) in Simona Kraglja (bas).

Po že več let ustaljeni navadi se je praznovanje nadaljevalo na čudovitem prizorišču vrta za cerkvijo. Tu je g. Marijan pripravil kres, ki je zbranim delal družbo do pozne ure. Okoli ognja so bile bogato obložene mize z dobrotami, ki so jih pripravili člani pastoralnega središča. Za prijetno razpoloženje so poskrbeli s petjem člani zboru Lojze Bratuž, katerim so se pridružili tudi nekdanji pevci in prijatelji.

slovesno počastili farnega zavetnika, sv. Janeza Krstnika. Ob uvodni procesiji, ki jo je vodil g. Marijan Markežič, je MePZ Lojze Bratuž iz Gorice zapel pesem *Sveti Janez Krstnik*. Skladbo je prav naši domači cerkvi posvetil prof.

rokopis notografiral v štirigr-
sje, ki je tako zadonelo v
krstni izvedbi. Med Vodo-
pivčevo peto mašo *Missa in
honorem Nativitatis B. M. V.*
in zvesti orgelski spremljavi
Mirjam Furlan je zadonel še
Psalms 22 Jožeta Trošta s soli-

OPZ Cantanti bravi iz Češke na obisku pri nas

Praški pevci in doberdobski Veseljaki bodo skupaj zapeli

Ta konec tedna se bo v naših krajih mudil otroški pevski zbor iz Prage Cantanti bravi, ki ga vodi Pavla Kšicova. Skupaj z otroškim zborom Veseljaki iz Doberdoba, ki ga vodi Lucija Lavrenčič, je meseca januarja letos sodeloval pri sveti maši v praški stolnici, ko sta oba zbora skupno zapela latinsko mašo *Missa mundi* ob spremljavi stolnega organista Josefa Kšica. Isto mašo bodo tokrat praški pevci skupaj z Veseljaki zapeli v petek, 3. julija, v cerkvi v Sv. Križu pri Trstu ob 19. uri in v soboto, 4. julija, v doberdobski cerkvi sv. Martina s pričetkom ob 19.30. Med mašo in po njej se bodo otroci predstavili tudi z izborom čeških, slovenskih in drugih tujih pesmi. Projekt, ki so ga podpri

Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, Svet slovenskih organizacij, Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice ter Zadruga banka Doberdob in Sovodnje, sta skupno sestavila oba otroška zbora, zamisel in organizacijska plat pa sta sad večmesečnega sodelovanja z ravnateljico plesne in glasbene šole iz Prage Hudebni Akademie Pavlo Zumrovo, ko sta imela oba zbora to čast, da sta januarja skupaj nastopila v praški stolni cerkvi pri nedeljskem bogoslužju. Pri organizaciji projekta so svojo pomoč nudili tudi župnijska skupnost iz Sv. Križu pri Trstu, župnija sv. Martina iz Doberdoba, SCGV Emil Komel iz Gorice in SKD Hrast iz Doberdoba.

Španski zbor pri DVS Bodeča Neža

Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža z Vrha Sv. Mihaela ima ta teden v gosteh dekliški zbor Cor de Noies de l'Orfeo' Catala' iz Barcelone. Zamisel za izmenjavo je nastala na pevskem festivalu v Cantonigrosu leta 2012, na katerem sta se zbora prvič srečala. Dekliški zbor Cor de Noies de l'Orfeo' Catala' je del državne pevske šole Escola Coral. Nastal je zato, da bi pevkam šolskega otroškega pevskega zbora omogočil nadaljnje glasbeno udejstvovanje na isti šoli. Bivanje španskega zbora na Goriškem je kar pestro, saj so v sredo potekale skupne vaje, katerim sta sledila družabni trenutek in sprehod po goriškem mestnem središču. V četrtek bo dekliški zbor Cor de Noies de l'Orfeo' Catala' imel celovečerni koncert v Ljubljani, v petek pa bodo španskim pevkam dekleta DVS Bodeča Neža razkazale Trst. Sad pevskega srečanja bosta zbora predstavila publiki na koncertu, ki bo v petek, 3. julija, ob 19.30 v veliki sejni dvorani Mestne občine Nova Gorica. Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža bo pod vodstvom Mateje Černic zapela nekaj slovenskih in italijanskih skladb, katalonski dekliški zbor pa bo pod taktirko Pera Lluísa Biosce predstavil nekaj pesmi v katalonščini, španščini in nekaj skladb iz svetovne zborovske zakladnice. Na koncu pa bosta DVS Bodeča Neža in zbor Cor de Noies de l'Orfeo' Catala' skupaj zapela še slovensko in špansko skladbo.

Obvestila

Feiglova knjižnica bo v poletnem času, od 29. junija do 28. avgusta, odprta po naslednjem urniku: pon., sre., pet: od 8. do 16. ure; tor., čet.: od 11. do 19. ure. Zaprta bo od 10. do 14. avgusta 2015.

Mladinski dom vabi otroke od 10. do 14. leta na pripravo na šolo: ŠOLA ZA ŠALO (1. - 11. september), UVOD V SREDNJO (7. - 11. september). Informacije na tel. 0481-280857, 366-6861441, e-mail: mladinskidom@libero.it

Mednarodni poletni jezikovni kamp 2015: DC Hiša pravljic v sodelovanju z Jezikovnim centrom Poliglot iz Nove Gorice in Rogosom vabi na jezikovne počitnice v Doberdob od 29. junija do 4. septembra. Otrokom od 4. do 13. leta ponujamo veliko zabave ter kvaliteten in pester program: jezikovne delavnice in tečaje, tematske in ustvarjalne delavnice, sproščanje v naravi, športne aktivnosti vseh vrst, glasbo in ples. INFO: hisaprajvic@gmail.com ali 334-1243766 od 18.30 do 20.30 (Martina Šolc).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v soboto, 1. avgusta, tradicionalni piknik, povezan z izletom v Pesariis (občina Prato Carnico) za ogled muzeja in vasi, posejane z zanimivimi urami. Sledilo bo družabno srečanje z glasbo v Ovaru, ki ga krasijo slikovito naravno okolje. Vpisujejo po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 0481-20801 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.). Na račun 20 evrov.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da je za potovanje v Rim od 5. do 10. oktobra še nekaj razpoložljivih mest na avtobusu. Prijava čim prej na društvenem sedežu na korzu Verdi 51/informacija od 10. do 11. ure; informacije po tel. 0481-531383 ali 0481-532092.

Pisarna svetovalcev za delo išče vestnega kandidata/ko za upravljanje osebja in vodenje plač. Zaželela je najmanj dveletna izkušnja v tem sektorju. Zahteva se znanje slovenskega in angleškega jezika ter uporabe računalnika. Življenjepis pošljite na mail: info@consulenzelavoro.it

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CVIDI2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajištvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481-532163 ali 0481-547569.

Gospa z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam za 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 432304.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja. Tel. št. 00386 40153213.

Resna gospa nudi pomoč v gospodinjstvu in nego starejšim ose-

bam od 4 do 6 ur na dan. Tel. št. 0038641390244.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 0038631478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 0038631449311.

Masaže: protistresna - relaks, protibolečinska, refleksna masaža stopal, tajska masaža itd. Zelo ugodno, blizu meje. Pokličite na 00386 40 575805.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 0038640484339.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoči potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobrega srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in vprašanja na št. 040 621 424 (v pošte pride celotno primorsko in goriško območje).

Urejena in zaupanja vredna 54-letna gospa išče delo za čiščenje vašega stanovanja, lahko tudi kuhanje kosila ali odhod v trgovino. Želela bi delati za izobražene, spoštljive in čustveno inteligentne osebe na območju Gorice. Lahko pokličete v dopoldanskem času na GSM: 041 787 506.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 3.7.2015 do 9.7.2015)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Beke 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 3. julija (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 4. julija (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v slovensčini ter v benečanskem in rezijanskem narečju.

Nedelja, 5. julija (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 6. julija (v studiu Andrej Baucon): V poletje z narodnozabavno in zabavno glasbo - Novice iz Slovenije - Humor.

Torek, 7. julija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 8. julija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Lišaji in mahovi II. del - Izbor melodij.

Četrtek, 9. julija (v studiu Andrej Baucon): V poletje z vročo lahko glasbo - Zanimivosti iz sveta glasbe, filma in britanskega dvora - Humor.

Kulturni center
Lojze Bratuž

Krožek
Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

Gosta večera bosta
Predsednik Nove Slovenske zaveze
PETER SUŠNIK
in zgodovinar
JOŽE PIRJEVEC
70 let pozneje

Srečanje bo vodila Erika Jazbar.

Četrtek, 9. julija 2015, ob 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Kot blisk sta minili dve leti in spet je na prelepem trgu v Mavhinjah, vasi pod Grmado, ki zasanjano zre v bujno zelenje okrog sebe, pod ponosnim zvonikom domače cerkvice in v senci malce manj košatih krošenj lipe in kostanja, zakraljevala očarljiva, a zahtevna modrica Talija. Od srede, 24. junija, do nedelje, 5. julija 2015, se namreč na njem zvrščajo predstave Zamejskega festivala amaterskih dramskih skupin, ki je prvič svojo ustvarjalno iskrico zanetil leta 1994. Enajstič ga je letos z velikim trudom in naporom, saj je finančnih sredstev za kulturne dejavnosti zmeraj manj, a z nezmanjšanim zanosom, vztrajno delavnostjo in navdušenjem pripravilo Športno-kulturno društvo Cerovlje – Mavhinje v sodelovanju s Slovensko prosveto iz Trsta, Zvezo slovenskih kulturnih društev, Primorskim dnevnikom in Uradom Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter ne nazadnje s prispevkom občine Devin Nabrežina, pod njenim pokroviteljstvom in v sodelovanju z njo. Prav zaradi tega je na povabilo napovedovalke Anje Colja, ki tekoče in prijetno uvaja predstave, **v sredo, 24. junija**, prva stopila na oder Marija Breclj, odbornica za kulturo pri devinsko-nabrežinski občinski upravi, ki, kot je sama naglasila, verjame v ta festival in ga s svojimi močmi podpira. Ob citiranju Shakespearove misli *„Iz take smo snovi kot sanje“*, je ugotavljala, da se sanje najboljše uresničuje na odru, za naše zamejske igralce prav na mavhinjskem odru, in zaželela vsem čim bolj uspešen festival. Za njo je pristopil k mikrofonu podpredsednik Dežele FJK in deželni tajnik SSK, Igor Gabrovec, ki so mu Mavhinje rojstva vas in že od vsega začetka spremlja ta gledališki maraton. Spregovoril je tudi v imenu slovenskega kolega Stefana Ukmarija. Iskreno se je zahvalil organizatorjem za vse to, kar se je dogajalo v teh dvajsetih letih. Poudaril je neprecenljivo navdušenje, ki je gonilna sila društva in vsakega nastopajočega, pa tudi vse to, kar je festival v teh letih pustil v srcih, mislih in ljubezni ljudi do gledališča, nastopanja, kulture in same slovenske biti. To je največ, kar pomeni ta festival, ki združuje ljudi; le-ti se pripravljajo na predstavo ne glede na končno uvrstitev. „Od festivala ostane navdušenje, da smo lahko skupaj, da lahko nekaj ustvarimo, se predstavimo, da skupaj preživimo nekaj krasnih dni“. Sklenil je z voščilom, da bi bilo vreme naklonjeno, in izrekel neizmerno zahvalo društvu Cerovlje-Mavhinje, ki kljub težavam, ki se leto za letom kopičijo, uspešno vztraja pri tem delu, in zagotovil, da bo publika vse to tudi letos obilno nagradila. V imenu Zveze slovenskih kulturnih društev, predvsem Živke Persič, predsednice ZSKD za Tržaško, je pozdrav prinesel Martin Lisiach. Podčrtal je, da ZSKD podpira gledališko dejavnost in da je ta festival pomemben tudi zato, ker spodbuja rabo slovenskega knjižnega jezika, ki ostaja eden od temeljev našega obstoja. Omenil je kakovost, po kateri morajo društva stremeti, pri

Dramski odsek PD Štandrež, *Mrtvi ne plačujejo davkov*

tem naj jim bo za zgled naša poklicna gledališka hiša, Slovensko stalno gledališče, ki se je uvrstilo na jubilejno 50. Boršnikovo srečanje kar s tremi predstavami. Zaželel je deset dni gledaliških užžitkov, ponosnih poklonov in bučnega ploskanja, ki naj gre najprej zelo za služnemu društvu Cerovlje-Mavhinje za pogum, prizadevnost in vztrajanje. Spregovoril je tudi predsednik Slovenske prosvete Marij Maver, ki je opozoril, da Slovenska prosveta že od vsega začetka so-

privlačnost gledališča na mavhinjski trg, čeprav so v marsikateri vasi zagoreli svetovanski kresovi, kar je prejšnji večer preprečilo deževno vreme, so štandreški komedijanti predstavili komedijski splet italijanskega avtorja Nicole Manzarija *Mrtvi ne plačujejo davkov*, ki vsebuje kar nekaj vzporednic z današnjim dogajanjem v družbi. Predstava, ki je doživela že petnajst ponovitev, je nastala v letošnji sezoni kot klasična odrska postavitev pod solidno režijsko roko Jožeta Hrovata, člana SNG Nova Gorica, ki nad deset let umetniško usmerja to našo zamejsko skupino. Zaradi svojih kakovostnih uprizoritev je le-ta prešla v vseh teh letih, tudi na mavhinjskem festivalu, kar nekaj nagrad in l. 2004 je bila njena predstava *Stara garda* na Linhartovem srečanju proglašena za naboljšo ljubiteljsko predstavo na Slovenskem. Na realistično zasnovanem prizorišču in ob na tekst ubrani avtorski glasbi Mirka Vuksanovića so

igralci v dobro utečeni igri odigrali komedijo, katere protagonist je preprost urednik Marco Vecchietti. Le-ta ob srečnem naključju, zaradi birokratske pomote - izbrišejo ga s seznama živih - in malomeščanske miselnosti ter grabežljivosti „malih“ vaških političnih „veljakov“, zelo bistroumno izkoristi to, kar je zmeraj sam zatrjeval, da se človek izvije iz birokratskega primeža, ki zahteva od njega zmeraj več davkov, samo s smrtjo. Protagonista je z natančnim, premišljenim naštudiranim orisom, podkrepljenim z izrazito mimiko, suvereno izklesal Matej Klanjšček, seveda ob podpori ostalih enajstih igralcev, med katerimi naj omenimo vsaj Marka Brajnika, Marjana Breščaka in zagnano gledališko

Otroška dramska skupina Breg, Baletna skupina Prešeren, SKD Slovenec in SKD F. Prešeren, *Naša pravljica*

igralci v dobro utečeni igri odigrali komedijo, katere protagonist je preprost urednik Marco Vecchietti. Le-ta ob srečnem naključju, zaradi birokratske pomote - izbrišejo ga s seznama živih - in malomeščanske miselnosti ter grabežljivosti „malih“ vaških političnih „veljakov“, zelo bistroumno izkoristi to, kar je zmeraj sam zatrjeval, da se človek izvije iz birokratskega primeža, ki zahteva od njega zmeraj več davkov, samo s smrtjo. Protagonista je z natančnim, premišljenim naštudiranim orisom, podkrepljenim z izrazito mimiko, suvereno izklesal Matej Klanjšček, seveda ob podpori ostalih enajstih igralcev, med katerimi naj omenimo vsaj Marka Brajnika, Marjana Breščaka in zagnano gledališko

dušo Božidarja Tabaja, ki tako rekoč od vsega začetka izoblikujejo podobo plovitega štandreškega dramskega odseka. Ta v vsaki sezoni postavi na oder celovečerno predstavo in krajšo komedijsko enodejanko in vse leto gostuje na raznih bližnjih in bolj oddaljenih odrih Slovenije s svojimi raznovrstnimi, še živimi, predstavami. Štandreške igralce povsod zmeraj sprejemajo z velikim navdušenjem. Topel aplavz so jim namenili tudi festivalski gledalci, ki so uživali ob dobri komediji.

Četrtek, 25. junija 2015

Drugi festivalski dan je bil v celoti pravljčno obarvan in zato namenjen predvsem najmlajšim ljubiteljem gledališča, ki so bili tudi ustvarjalci ali soustvarjalci četrtkovih predstav ter tudi pozorna publika. Na odru pod šotorom, nameščenim kot vselej

Gledališka delavnica OŠ V. Šček iz Nabrežine, *Pravljčna degustacija*

11. Zamejski festival amaterskih dramskih skupin

Čarobnost gledališke umetnosti se je razlila po mavhinjskem trgu

Osnovnošolska skupina Jaka Štoka, *Pepelkin čevlji*

na dvorišču nekdanje osnovne šole, poimenovane po pesniku J. Murnu, je, še preden je sonce zapustilo mavhinjski trg, devet razigranih otrok različne starosti, ki so v popoldanskih urah obiskovali Gledališko delavnico OŠ Virgil Šček iz Nabrežine, izoblikovalo igrice *Pravljčna degustacija*. Na praznem odru, na katerem je bil v ozadju le „plakat“ z risbicami iz odbranih pravljic, so nastopajoči v razgibanem, škoda da mestoma malce kaotičnem dramaturškem spletu mentorice in režiserke Elene Husu, prikazali kar štiri pravljčne vsebine, *Alico v čudežni deželi*, *Tri prašičke*, *Mojo Pokrajculjo* in *Pepelko*. Otroci so domiselno in spretno ustvarjali scenografske elemente in rekvizite s telesom, pa tudi „zvoke in šume“ – najbolj učinkovito npr. škripajoča vrata. Dobro zamisel celote je zasenčila prenatrpanost teksta, ki je spravila nekatere mlajše igralce malce v „škrpice“. Bolj disciplinirani so bili deli predstave, v katerih so igralci pravljčni motiv odigrali s pomočjo ročnih lutk, domiselno izdelanih iz različno dolgih pisanih ali enobarvnih nogavic. Med nastopajočimi sta najbolj iskri svojo različno vlogo izvedli Anja Glessi in Carolina De Boschi De Frandofilo. Vsi pa so se seveda zelo potrudili in bili srčkani v svojih prvih gledaliških izkušnjah. Na istem odru je nastopila osnovnošolska skupina Jaka Štoka iz istoimenskega dramskega društva. Zanje sta Kim Furlan in Tina Renar prosto po Olgi Pavšič, Charlesu Perraultu in Eli Peroci priredili igrice *Pepelkin čevlji*, ki se suče okoli tega znanega pravljčnega motiva, a seveda malce drugače, in vpleta v pravljico o Pepelki tudi druge pravljčne junake, kot npr. Muco Copatarico in njeno pomočnico Muco, ki se kar ne moreta znebiti številnih čevljev, Spidermana, v katerega je zaljubljena Pepelka, Lepotico Belle, Sneguljčico ... Pravzaprav je to igra v igri, ko si bratec Blaž in sestra Ida – po obveznem prepričanju – pomagata napisati obnovo pravljice o Pepelki oz. izvirno različico te pravljice, ki oživi v domišljiji malih piscev in v kateri se še sama znajdet. Čeprav hitro, je bilo menjava scen nekoliko moteče in skorajda nepotrebno – različna prizorišča bi bila lahko nakazana bolj stilizirano. Mali

igralci so dobro obvladali kar precejšnje besedilo, podajali pa so ga nekako „odmaknjeno“, ne da bi se prav vživeli v dogajanje, ki bi terjalo večjo razgibanost. Pisano noto igrice so gotovo dali bleščeči kostumi.

Ob koncu večera je na zunanem odru, pod jasnimi luninimi sijem, spet zavladalo pravljčno vzdušje: v skrivnostnem svet treh malce raztresenih

čarovnic, Berkice, Čokoline in Modke, sta gledalce popeljala Miha in Sanja, brat in sestra (Boštjan Petaros, Maja Mochor), protagonista igre *Čarobno ogledalo*. Uprizoril jo je Slovenski oder, ki deluje pod okriljem Radijskega odra. Tekst je napisala mentorica in režiserka Lučka Susič, ki je bila s svojimi igralci in dramskimi deli vsakič prisotna na ma-

Slovenski oder, *Čarobno ogledalo*

vhinjskem festivalu in ima na Tržaškem velike zasluge za širjenje gledališke umetnosti med odrasčajočo mladino in otroki. V središču je ogledalo, ki se izkaže kot čarobno; razbil ga je Miha ob brancju žoge v stanovanju, čeprav mu je to oče strogo prepovedal. V iskanju novega, da bi se izognil kazni, prideta otroka do čudne trgovine „Slaš-knji-tik (slaščičarne-knjigarne-butika), v kateri domujejo tri čudne prodajalke-čarovnice. Enako ogledalo ima čarovnica Aniratak. Pri njej se po čarovniji znajde Miha in reši njo in njene uročene služabnike gusarje. V srečen konec so vpletene poučne misli, naj se otroka ne gledata preveč v ogledalo, da jih ne bo le-to osvojilo, kot se je zgodilo Aniratak, ki je postala samovšečna grabežljivka, in tudi priporočilo, naj se še vrnete v trgovino kupit kako knjigo. Male gledalce je najbolj pritegnil „čarovniški“ trenutek, ko je Miha s čarovniškim izrekom ob obvezni umetni meglici in približevanju rdečih luči „izginil“ in se znašel pri čarovnici in malih gusarjih.

Petek, 26. junija 2015

Pravljčna nit se je vila tudi v dveh petkovih predstavah. Na odru pod šotorom sta Otroška dramska skupina Breg in Baletna skupina Prešeren (SKD Slovenec in SKD F. Prešeren) uprizorili igrice *Naša pravljica*, ki jo je zanje napisala Boža Hrvatič in jo tudi zrežirala. V dramaturško malce ohlapni zgradbi, ki je večji del uprizoritve prepustila plesni govoric, najbolj izstopa sočna narečna govorica pradede. Zelo dosledno, tudi glede mimike in gibov, je ta lik, ki pripoveduje resnične zgodbe iz svoje mladosti – z razliko malce izumetničenih babičnih pravljic – upodobil Jan Cermelj, ki se je izkazal s pristnim narečnim naglasom. Kako se lahko sladka pravljčna vsebina spremeni v moreče sanje, je prikazalo kar 32 otrok!

/ dalje prihodnjik
Iva Koršič

Izšla je dopolnjena publikacija prispevkov s simpozija Zbornik za Ivanka Hergold

Pod uredniškim vodstvom Marije Pirjevec je nedavno izšel dopolnjen zbornik prispevkov s simpozija o Ivanki Hergold (1943, Gradišče pri Slovenj Gradcu – 2013, Trst). Publikacija je v celoti posvečena pisateljici in pesnici, ki je predvsem iz Trsta pomembno zaznamovala slovensko kulturo na obeh straneh meje.

V kolikšni meri je *Zbornik za Ivanka Hergold* dopolnitev posameznih nastopov s simpozija, niti ni bistveno. Pomembno je predvsem, da skozi poglede različnih avtorjev temeljiteje spoznavamo literarno, prevajalsko, publicistično in kritično delo Ivanki Hergold. Avtorica je zlasti zadnja leta – verjetno tudi po lastni volji – živela nekako odmaknjena, na robu javne pozornosti, ki se ji je pravzaprav zavestno izogibala vse ustvarjalno življenje. V knjižni obliki je izšlo sedem njenih del (v obdobju 1972 – 2008), v tržaškem Slovenskem stalnem gledališču so uprizorili njeno dramo *Paracels* (1984), Radio Trst A je predvajal njene radijske igre, med njimi tudi dramtizacijo romana *Nož in jabolko* (1991), po libretu, katerega vir je avtorčina kratka proza *Pojóči oreh*, pa je skladatelj Pavle Merku' napisal radijsko operno enodejanko (1987), TV Slovenija je predvajala njeno dramo *Suha leta* (1976). K opusu Ivanki Hergold sodi pet enournih video posnetkov o delu tržaških kulturnikov, poleg tega pa tudi vrsta člankov, recenzij, spremnih študij v knjižnih izdajah drugih avtorjev, obsežen je seznam njenih prevodov, večinoma iz italijanščine (za SSG Trst in več založb), ... V bazi podatkov COBIB. SI (Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana) najdemo kar sto petinpetdeset zadetkov, povezanih z avtorstvom Ivanki Hergold! Igor Škamperle je v zborniku zapisal: " ... Ocena njenega literarnega dela še ni zaokrožena in ostaja slej ko prej odprto polje različnih poskusov branja in analize". (Zbornik/dalje Zb. /., str. 41) In nato: "To je prava, čista literatura, ki govori o notranjih plasteh človeka ... V čisti obliki pa se to v prozi Ivanki Hergold kaže v težkem in zapletenem iskanju intimne bližine do druge osebe". (Zb., str. 46) Primerjava s sporedom simpozija in natisnjeno knjigo sicer pokaže, da je knjigi dodanih več temeljnih tekstov. Naravno je, da so avtorji svoje tekste

za knjižno izdajo posebej pripravili, opremili z viri in literaturo ipd. Objavljeni so prispevki Borisa Pahorja, Marka Sosiča, Borisa Paternuja, Denisa Poniža, Marije Cenda, Igorja Škamperleta, Loredane Umek, Vilme Purič, Marka Kravosa ter dva teksta iz zapuščine Ivanki Hergold. Neva Zaghet in Kajetan Kravos sta prispevala izbrano bibliografijo Ivanki Hergold ter kratke novice o avtorjih, ki so pri nastanku zbornika sodelovali.

Visoko spoštovanje do Hergoldove in njenega dela utemeljeno izražajo vsi avtorji zapisov v zborniku. Večina nastopov ohranja predvsem strokovno distanco, nekateri pa le imajo opazno osebno noto. Boris Pahor je kot poklon Ivanki Hergold na svoj način nanizal nekaj kratkih spominov, saj se je veliko ukvarjala z njegovimi deli. Problemsko, a še najbližje spoštljivi osebni ravni se je izrazil Marko

Sosič, zadovoljen, da je simpozij namenjen "najbolj pronicljivemu avtorju tega prostora" (Zb., str. 12), pri čemer se ni izognil omembi "ostrega značaja" Hergoldove, ki pa je bil predvsem obrambna drža, kajti v Trstu del novega okolja pisateljice ni sprejemal, "ker je v svoji literaturi in življenju brezkompromisno iskala resnico o sebi in posledično tudi o družbi in ljudeh ...". (Zb., str. 11)

Podobno ugotavljamo, ko kasneje, čez nekaj deset strani zbornika, beremo tekst Marka Kravosa z naslovom *O neznanih besedilih Ivanki Hergold*. Gre deloma tudi za osebno zgodbo, saj sta Hergoldova in Kravos bila življenjska sopotnika dvajset let. Naletimo pač na še neposrednejši vpogled, pravzaprav na izpoved, ki razkriva oba ustvarjalca, njuno zares raznoliko ustvarjanje in značilnosti življenjskega sloga, rekli bi trmasta samosvojost, neuklonljivost, poudarjena distanca do prevladujočih literarnih in

družbenih tokov, nemalokrat tudi intimna asinhronost. Zelo zgovoren je Kravosov zapis o problemih, ki jih je Ivanka Hergold imela z življenjem v tržaški in zamejski svet od preselitve v Trst, se pravi od zgodnjih sedemdesetih let dalje: "Ta svet je bil tako do umetnikov kot do vsakršnih prišlekov z diplomo iz Ljubljane od nekdanjega sumničav in skoraj sovražno razpoložen. Vse je moralo biti tako ali drugače profitno, za žep ali za 'našo stvar'". (Zb., str. 62)

Med referati v knjigi sicer ni na programu simpozija napovedanega prispevka Irene Žerjal o poeziji Ivanki Hergold. Vendarle njeno mladostno pesništvo, ki pa je v zbirki *Ponikalnice* izšlo šele leta 2008, ni prezrto. Z zbirko (Ponikalnice) se je na simpoziju in nato v knjigi ukvarjala Vilma Purič in o njej pravi na koncu: "Zbirka pesmi v prozi *Ponikalnice* predstavlja najskrajnejšo ravnino tržaškega modernizma ...". (Zb., str. 60)

Kot rečeno, na dnevnem redu simpozija ni bilo še nekaj drugih tem, ki pa so v zborniku vendarle uvrščene, saj so vsebinsko zelo pomembne. Iz Delovih Književnih listov ponatisnjen in dopolnjen zapis Borisa Paternuja nosi naslov Pripoved Ivanki Hergold. V njem ugledni literarni zgodovinar poudari avtoričino pomembno mesto v slovenski prozi vse od romana *Nož in jabolko* (1980) dalje. " ... roman *Nož in jabolko* si lahko ogledamo tudi kot miniaturni literarni zemljevid, ki daje orientacijo v vse predele raznovrstnih pripovedi Ivanki Hergoldove: v poezijo, osamosvojen v zbirki *Ponikalnice* (Trst, 2008), v dramatik z opaznejšim delom *Paracels* (Sd, 1985; Trst, 2008) in v kratko prozo, ki je sploh temeljno območje njenega opusa, z vrhom v zbirki novel *Pojóči oreh* (Trst, 1983), je zapisal profesor Paternu. (Zb., str. 18)

Prav tako lahko preberemo odlomek eseja Ivanki Hergold o Pahorjevem romanu *Nekropola* (Zb., str. 69). Ključni vstop v ustvarjalni in nazorski svet Hergoldove daje intervju (Zb., str. 89), najden v pisateljčini zapuščini, pripravljen pa za Nevenko Kulovec (2002, vprašanja niso ohranjena).

Sicer pa med avtorji prispevkov na simpoziju in nato v zborniku najdemo še nekatere najvidnejše slovenske teoretike in literate.

Tako se Denis Poniž zelo natančno ukvarja z dramo *Paracels*, edinim v tržaškem gledališču (SSG) uprizorjenim odrskim tekstom Ivanki Hergold. Ponižev esej je temeljita analiza problematike, kakor je upodobljena v *Paracelsu*, hkrati pa ponudi tudi kritičen pregled raznorodnih recenzentskih odmevov na tržaško uprizoritev. Kopja kritikov – naj omenimo le nekatere – so se namreč lomila ob tem, na kratko, ali gre za zgodovinsko perspektivo ali predvsem za "pomisel o času, v katerem živimo" – kar je že ob premieri (1984) opazil Marij Čuk. Vasja Predan je *Paracelsa* še jasneje označil kot "dramo s transhistoričnimi ambicijami", čemur pa je – sicer ne čisto odkrito – oporekal Andrej Inkret. Bogomila

Kravos celo meni, da je *Paracels* "prisposoda avtoričinega počutja v tržaškem okolju ...". Kakorkoli, Poniž je intenco *Paracelsa* obravnaval z vseh možnih vidikov, čemur je sledilo izrazito naklonjeno stališče s končno trditvijo: "Zato je *Paracels* drama, v kateri si zgodovina in sodobnost podajata roke". (Zb., str. 33)

Marija Cenda se je osredotočila na novelo *Dido*, ki je izšla že leta 1974. Novelo uvršča med najznačilnejše avtoričine "revizitacije" klasičnih mitov. Dido ni, pravi Cendova, "parafraza zgodbe o Eneju in Didoni", kajti "od antične predloge je Hergoldova ohranila le nekaj pripovednega ogrodja in imen". (Zb., str. 37)

Kako odločilno sled je – "rafinirana modernistična ubeseditvena tehnika" (Zb., str. 62) – v prozi Ivanki Hergold pustila v pisanju tržaških avtorjev, raziskuje Loredana Umek. Kratak roman *Nož in jabolko* (1980) že po besedah Borisa Paternuja pomeni najbolj "tržaško" delo Hergoldove. Loredana Umek literarni postopek Hergoldove podrobno razčlenjuje med drugim kot "postopno introspektivno poglabljanje v intimno čutni svet ženske psihe skozi prvoosebni neslišni govor toka zavesti ...". (Zb., str. 48), pri čemer njen vpliv opazi pri nekaterih drugih tržaških avtorjih, posebej pa izpostavi tri; pravi celo, da gre za "vzorčne primere" iskanja "... drugačnih možnosti ... ubeseditve" (Zb., str. 50). Umekova tovrstno modernistično zgradbo prepozna v starejšem opusu Marka Sosiča ("Pripovedna naravnost skozi potutitveno perspektivo ...", Zb., str. 51), ter celo v Sosičevem najnovejšem romanu *Ki od daleč prihajaš v mojo bližino* (2012). Izpostavi še Igorja Škamperleta ("bivanjska razdvojenost" v prvencu *Sneg na zlati veji*, 1992, Zb., str. 51) in Vilmo Purič (roman *Brez zime*, 2012, ki je t. i. dvojna pripoved, "ki ... odstira intimno bivanjsko stisko ... z umetniško ubeseditvijo resničnosti". Zb., str. 52) Med več ključnimi osebami pri izidu knjige je tudi Kajetan Kravos, pisateljčin sin, sicer biolog in uveljavljen ornitolog. Knjigo je oblikoval ter prispeval nekaj fotografij iz družinskega arhiva ter vrsto izvrstnih lastnih posnetkov iz narave, na katerih so pogosto v ospredju motivi grčasto razraščenihi korin in dreves v boju za prostor in ptice v letu, kar vsekakor lahko dojemamo kot simbolično upodobitev ali metaforo življenja in mnogožanrskega ustvarjanja Ivanki Hergold. Simpozij je 4. aprila 2014 na Opčinah pri Trstu organiziralo Slavistično društvo Trst – Gorica – Videm. Založnika knjižne izdaje sta Sklad LIBERO in Zora Polojaz.

Na koncu velja poudariti, da je *Zbornik za Ivanka Hergold* resnično bogata, čeprav kar (pre) drobna knjiga (111 strani) z naklado komaj 300 izvodov. V zborniku objavljene študije pa so vsekakor izjemno pomembna in večplastna dopolnitev vedenja o osebnosti in avtorskem delovanju Ivanki Hergold, hkrati pa veliko povedo tudi o razmerah v tržaškem okolju zadnjih nekaj desetletij.

Peter Kuhar

Razstava v Kobaridu

O vlogi žensk v zaledju soške fronte in v begunstvu na slovenskih tleh

Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in ustanova Fundacija Poti miru v Posočju sta pripravila razstavo o vlogi žensk v zaledju soške fronte in begunstvu na slovenskih tleh. Razstava bo v Kobaridu na ogled od novembra, kasneje jo bodo selili še drugam. Zgodovinar Tadej Koren iz Fundacije Poti miru je za STA povedal, da je razstava del letošnjih obeleževanj spominov na začetek vojne vihr v Posočju. Med leti 2014 in 2018 bodo vsako leto pripravili večjo razstavo na temo dogodkov pred sto leti. Lani so v Kobaridu pripravili razstavo o položaju žensk na predvečer prve svetovne vojne, ki so si jo lahko ogledali tudi v Kopru, Trstu, Sežani in Šmartnem v Goriških Brdih. Letošnja razstava je osredotočena na moški in ženski pogled na vojno skozi citate pisem in dnevnikov ter na problematiko umika civilnega prebivalstva po začetku soške fronte. Z razstavljenimi plakati si želijo dotaknili predvsem družine, morale, prehrane, strežnic, šolstva, trga delovne sile, vojne propagande ter ženske kriminalitete in subverzivnosti v letu 1915. Na razstavi so na ogled fotografije, časopisni članki in telegrami z begunsko tematiko ter različni predmeti, predvajali pa bodo tudi dokumentarni film Nadje Velušček in Anje Medved iz leta 1999 Niso letele ptice. Leta 1915 se je val množičnega navdušenja nad vojno po prvih mesecih vojskovanja že polegel. Naraščalo je število padlih, vojaški stroj je potreboval vedno nove obveznike, medtem ko so se v zaledju front bolnišnice po vsaki bitki polnile z ranjenci in pohabljenimi. V večjih mestnih središčih so bili čedalje bolj vidni znaki pomanjkanja, ki je tako kot v številnih avstrijskih mestih tudi v Ljubljani, Kopru in Trstu pognalo najrevnejše ženske na ulice z zahtevo po pravičnejši preskrbi z najnujnejšim. Zaradi izginitja mnogih prehrabnih izdelkov se je korenito spremenil jedilnik, cvetel je črni trg in ženske so bile pogosto kršilke vojnih zakonov. Napori vojskujočih se armad so zahtevali čedalje večji angažma civilnega prebivalstva. Žensko prevzemanje domačih gospodarstev, navadno moških opravil in poklicev, je bilo v skladu z vojnim časom in potrebami. Vojaške in civilne oblasti pa so skrbele zlasti za to, da bi civilno prebivalstvo ne glede na spol delovalo v korist končne zmage. Začetek spopada v Posočju spomladi 1915 je na obeh straneh fronte potisnil civilno prebivalstvo v pregnanstvo. Na italijanski strani bojne črte se niso znašli samo avstrijski državljani in državljanke italijanske narodnosti, temveč tudi slovenske in nemške, ki so bili izseljeni v notranjost države.

Ljubljana / Muzej novejšje zgodovine Pot domov

V Muzeju novejšje zgodovine v Ljubljani so na dan muzejskih odprtih vrat odprli razstavo, ki je posvečena stoletnici bojev ob reki Soči in sedemdeseti obletnici konca druge svetovne vojne. Predstavljenih je 26 zgodb slovenskih vojakov in njihovih vračanja domov z bojišč, iz internacije, predvojne, medvojne in povojne zapora ter drugih tragičnih prizorišč. Na velikih okroglih panojih si je mogoče ogledati opis njihovih poti, obenem pa so razstavljene slike in predmeti, ki nam slikoviteje prikazujejo večkrat že pozabljene ali zamolčane strani slovenske polpretekle zgodovine. Moderni vojni – piše v obširnem katalogu – sta prinesli spremembo v vojskovanju, ki se ni več dotikala samo vojakov na fronti, pač pa tudi civilistov ne glede na spol in starost. Zaradi sumničenja o ogrožanju državne varnosti so bili civilisti izpostavljeni vsakovrstnim pregonom, izgonom v zapore ali drugim oblikam konfinacij, ki so med drugo svetovno vojno postala koncentracijska taborišča načrtnega množičnega pobijanja. Razstavo je odprla direktorica muzeja Kaja Širok, ki je besedo predala avtorjema postavitev, Moniki Kokalj Hočevar in Marku Štepcu. V bogatem katalogu so zbrana pričevanja 60 povratnikov. Med te

mi je Primorska dobro zastopana z vojniki, zaporniki in prekomorci. Ivo Jevnikar je prispeval zapis o padalcu Josipu Dolencu z Opčin, ki so ga Britanci leta 1940 zajeli, ko je bil kot mehanik na italijanski tovorni ladji. Leto dni je bil v britanskem taborišču v Indiji. Ko je izvedel, da v Egiptu zbirajo prostovol-

bil sprejet. Decembra 1945 so ga aretirali v Ljubljani, nato je za njim izginila vsaka sled kot za še enajstim primorskimi padalci od skupnih 27. Nova oblast je sumila, da vohunijo za zahodne zaveznike, čeprav je bil Josip Dolenc predvojni komunist. Prisotna sta bila tudi najstarejša pričevalca 96-letni Virgilij Tavčar, ki se je rodil v Trstu, odraščal pa na Krasu. Kot italijanski vojak se je boril v Ukrajini, nato je ob napredovanju Rdeče armade peš prehodil

Angležem, ki so ga prepeljali v Afriko. Kot večina pirpadnikov kraljevega gardnega bataljona se je odločil za partizane v želji, da bi pomagal osvoboditi zasluženo Primorsko.

Slavnostni govornik je bil na odprtju nekdanji interniranec in predsednik Mednarodnega odbora Koncetracijskega taborišča Mauthausen Dušan Stefančič, ki je opisal dramatično potovanje iz osvobojenega taborišča domov. Med slovesnostjo je Muzej podelil nazive in diplome Ambasadorjev Muzeja novejšje zgodovine zaslužnim zunanjim sodelavcem. Direktorica Kaja Širok je visoka priznanja podelila Petru Gspanu, Dušanu Stefančiču, Antonu Ježu, Dušici Kunaver in Saši Rudolfu, prvemu glavnemu uredniku slovenskih radijskih in televizijskih informativnih oddaj družbe RAI, ki je muzeju predal dragocene dokumente, fotografije in predmete očeta, prof. Ivana Rudolfa. Ta je med vojno v Afriki zbiral primorske fante, italijanske vojne ujetnike in jih kot prostovoljce uvrščal v Jugoslovanski kraljevi gardni bataljon, da bi se aktivno vključili v boj za osvoboditev in priključitev Primorske Jugoslaviji. V Kairu je prof. Rudolf izdal časopis Bazovica in knjižno zbirko Šotorska knjižnica. V utemeljitvi je še rečeno, da Saša Rudolf spodbuja posameznike k zavedanju pomena ohranjanja zapuščin zgodovinske vrednosti v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije.

jce za Jugoslovanski kraljevi gardni bataljon, se je takoj javil, da bi s svojimi močmi pripomogel k osvoboditvi Primorske. Opravil je vse možne tečaje, postal tolmač, radiotelegrafist in padalec. Maja 1944 se je s padalom spustil k partizanskemu 9. korpusu, saj je že leto prej zaprosil za vstop v NOV in

300 kilometrov do Kijeva. Po 8. septembru 1943 se je pridružil partizanom. 93-letni Anton Sever doma iz Gorice je bil kot otrok oboževalec slavnega pilota Josipa Križaja. V italijanski vojski je pilotsko šolo opravil pri Ferrari. Ko so se zavez-niki izkrcali na Siciliji, se je predal

Kratke

Lepo praznovanje na Pesku

V nedeljo, 21. junija, sta Daniela in Giorgina Piščanc praznovali 50. rojstni dan. Naprej sta se v cerkvi na Pesku ob lepem, doživetem bogoslužju zahvalili Bogu. Nato v bližnji restavraciji pa še v dobri družbi sorodnikov in prijateljev se veselili ob izvrstni večerji in veselem petju. Da bi njuno življenje bilo še tako naprej deležno božjega blagoslova jima želijo družine Piščanc.

ZKB / Delovna praksa v Bruslju

Tržačanka iz Milj, Lara Devetak, bo prihodnjih šest mesecev preživela na študijski in delovni praksi v Bruslju, in sicer v povezovalni pisarni dežele FJK: to izkušnjo ji je omogočila tudi štipendija Zadružne kraške banke z Opčin. Lara Devetak je svojo študijsko smer usmerila v proučevanje novih načinov financiranja, ki jih Evropska unija namenja svojim članicam. Lara je tudi ob že bogati mednarodni izkušnji na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani končala smer Business Administration program z diplomsko nalogo, v kateri je poglobila ravno te inovativne politike Evropske unije s poudarkom na malih in srednjih podjetjih, ki poslujejo v Italiji in Sloveniji.

Tovrstno življenjsko izkušnjo omogoča načrt, katerega nositelj je Deželna zveza zadružnih bank FJK. Štipendija je namenjena strankam oziroma članom bančnih ustanov, včlanjenih v Deželno zvezo zadružnih bank, in njihovim otrokom, ki so diplomirali iz prava, politologije, ekonomije, agronomije; imeti morajo opravljeno diplomu druge stopnje v evropskih študijah in hkrati dobro obvladati angleščino. Tudi starost je pri tem pomembna, saj kandidati ne smejo imeti več ko 28 let.

Posvet o slovenskem jeziku in kulturi med mladimi Italijani Pripadnost je imeti drugega v sebi

Slovenski jezik in kultura dobivata svoj (upravičeni) prostor v tržaškem mestnem življenju. Postajata vidna in sliš (a) na med prebivalstvom, primerov slabe prakse je vse manj, nove generacije poganjajo prepore dvojezičnega, pravzaprav kar večkulturnega mesta.

Polni sreče in zaupanja v prihodnost smo številni šolniki, novinarji in javni delavci zapuščali prostore večstopenjskega zavoda Iqbal Masih na Melari v Trstu, kjer se je pred nedavnim zvrstil javni posvet o slovenščini med mladimi Tržačani. Učiteljskišniki so na njem predstavili konkretne dosežke na področju srečevanja in medsebojnega spoznavanja dveh avtohtonih etničnih komponent mesta, in sicer preko šolskih in izvenšolskih projektov učenja slovenskega jezika in kulture ter integracije med obema skupnostima.

Plodno in navdihujoče srečanje so uvedli številni predstavniki javnih uprav, začeti z direktorjem deželne šolskega urada Pietrom Biasiolom, ki je spodbudne novosti na področju integracije mestnih komponent definiriral kot inovacijo k normalnosti. Predsednik komisije za izobraževanje dežele FJK Franco Codega je ta projekt imenoval za pravo "dobro šolo" in ima slovensko prisotnost v srednjeevropskem mestu kot bistveno za njegovo identiteto. Pozdravom ravnatelja gostujoče šole Andree Bona in sektorske občinske odbornice Antonelle Grim so sledili junaki dneva, dijaki in profesorice tržaških šol, ki italijanskim dijakom ponujajo kurikularni predmet slovenščine.

Alessandra Goruppi je najprej spregovorila o projektu "Tu smo doma- Qui siamo a casa", ki od leta 2007 udejanja izmenjave med kulturama, ki sta geografsko blizu, a zgodovinsko daleč. Prepoznati našo identiteto v različnosti soseda: ta cilj tečajev in projektov italijansko-slovenskega srečevanja dosegajo s promocijo znanja, dialoga, skupnih izkušenj, učenja jezika in kulture, spoznavanja območja. Aktivna šola ter skupinske delavnice v mestu in na Krasu spodbujajo jezikovne in kulturne spretnosti ter odkrivajo skupne korenine vseh Tržačanov.

Docentke šole Rismondo so predstavile slovenščino kot kurikularni predmet v italijanskih šolah. Didaktika, kultura, interdisciplinarnost in medkulturna zavest potekajo preko aktivnega dela, pa tudi učenikov Dobrodošla slovenščina 1-3, namensko pripravljenih za italijanske šolarje.

Sorodni projekt učenja v Miljski šoli je predstavila Robi Lena, Irina Cavaion pa se je sprehodila skozi ostale pozitivne izkušnje dialoga na Tržaškem. Po izkušnjah je sledil razmislek. Ksenija Dobrila je izvedla utemeljitev "zakaj, kje, kako"? Norina Bogatec in Veronika Lokar pa sta temo zaokrožili z izsledki raziskav in mnenj učencev ter njihovih staršev.

Tretji sklop konference so organizatorji namenili perspektivam oz. odprtim vprašanjem za nadaljnji razvoj projektov učenja slovenščine v Trstu. Christina Biber je spregovorila o izobraževanju bodočega učnega osebja, Tomaž Simičič je orisal njihovo umestitev v učne razrede in lestvice ministrstva, končala pa je Oliva Quasimodo s prispevkom o učenju slovenščine na ravni italijanskih višjih srednjih šol.

"Pripadnost pomeni imeti druge v sebi", so na steni avditorija zapisani verzi Giorgia Gaberja.

Mladi Slovenci iz Argentine na obisku pri nas in v Sloveniji

V spoznavanju matične domovine

Poletno sredozemsko vreme je v petek, 26. junija, sprejelo v Sesslanskem zalivu skupino slovenskih maturantov iz Argentine, ki obiskujejo slovenski srednješolski tečaj v Buenos Airesu v sklopu tamkajšnje Slovenske hiše. Gre za že tretjo ali četrto generacijo povojnih migrantov. Skupina slovenskih rojakov Rast XLIV (gre namreč za 44. letnik maturantov omenjenega srednješolskega tečaja) je svoj približno mesec dni dolg postanek v matični domovini začela prav v naših krajih: njihova prva "postojanka" po pristanku v Ronkah je bil prav Sesslanski zaliv, kjer so se mladi Slovenci osvežili po naporni poti.

Med Slovenci v Italiji so rojaki iz Argentine preživeli dva dni. Na poti so jih spremljali predstavniki knjižnice Dušana Černeta, predsednik Ivo Jevnikar jim je ob prihodu tudi izrekel dobrodošlico. 15 deklet in 9 fantov, ki so k nam prišli v spremstvu treh voditeljev, je Jevnikar nagovoril na dvorišču

domačije Pipan – Klarič v Mahinjah. Na kratko jim je predstavil delovanje Slovencev v Italiji ter v prvi vrsti podčrtal, da so Slovenci v Trstu, Gorici in v Be-

neški Sloveniji ne samo družbeni, kulturni in narodni subjekt, temveč tudi politični z izvoljenimi predstavniki v krajevnih upravah. Besedo je nato prepustil dveh od izvoljenih predstavnikov. V imenu uprave občine Devin Nabrežina je fante in dekleta pozdravila odbornica za kulturo Marija Breclj. "Tudi sama sem bila rojena v Argentini", je najprej

spregovorila Brecljeva ter nato na kratko predstavila občino, ki jo soupravlja. Gostom je izročila tudi spominsko darilo, knjigi *Kronika vasi pod Grmado* Draga Sed-

sotne je nazadnje pozdravila v imenu Mladih za prihodnost tudi Giulia Leghissa. Uradnemu delu je sledila pogostitev s tipičnimi kraškimi dobrotami in ob pristni narodno-zabavni glasbi. Fantje in dekleta so dokazali pri tem precejšen temperament in se brez vsakršne odvečne sramežljivosti takoj odpravili na plesišče. Popoldanska pogostitev se je tako spremenila v pravo veselico, ki jo je skupina mlajših rojakov iz Argentine še popestrila s predstavitev recitacije, ki so jo pripravili za več javnih nastopov v matični domovini.

Potem ko so prejšnji petek preživeli na Tržaškem, se je pisana skupina v soboto odpravila še na spoznavanje Slovencev v Gorici. Od nedelje pa so v Ljubljani. Tam se bodo udeležili desetdnevne poletne šole slovenskega jezika. Ob tem se bodo udeležili tudi 22. Tabora Slovencev po svetu in prireditve Dobrodošli doma (4. julija na Ptuj), ki jo prireja Republika Slovenija za Slovence v zamejstvu in zdomstvu. Med glavnimi podvigi je tudi načrtovan pohod na Triglav in obisk korotkih Slovencev v Celovcu. Ob vrnitvi domov se bodo na krajšem turističnem obisku ustavili še v Benetkah in Rimu.

AČ

Končala se je sezona Društva slovenskih izobražencev

O Josipu Pangercu, plemenitem slovenskem rodoljubu

Josip Pangerc – Plemeniti slovenski rodoljub. Tako nosi naslov nova knjiga, ki jo je izdala založba Mladika in jo je za konec svoje plodne kulturne sezone predstavilo Društvo slovenskih izobražencev na zadnjem srečanju, v četrtek pod junijskimi zvezdami na trgu v Dolini, v sodelovanju z Občino Dolina, KD Valentina Vodnika in Srednjeevropskega Inštituta za zgodovino in kulturo "Josip Pangerc". Nadia Ronceli je v imenu založbe predstavila tako knjigo, sad večletnega raziskovanja, kot njenega avtorja Marca Manina, ki se ji je posvetil z veliko vnemo. Zbiral je slike in dokumente - skupno jih je 290 - s konca 18. in začetka 19. stoletja,

Tomaž Simičič, Vojko Kocjančič, Nadia Roncelli, Loredana Gec in Marco Manin (foto Damj@n)

delavec Vojko Kocjančič. V imenu Občine dolina je prisotne pozdravil podžupan Goran Čuk. Za glasbene intermezze je poskrbel duo violine in viole, Dragana Gojić in Lucija Dorfmann s tržaškega konservatorija.

Loredana Gec je obnovila trilogi-

jo, ki jo sestavljajo dokumentarec o J. Pangercu - predstavljen je bil februarja letos, odprtje domačega muzeja v aprilu in pa izid knjige maja. Ta idealni trikotnik usodno povezuje dve osebi, ki ju ločuje 124 let, to sta Josip Pangerc, rojen leta 1868, in Marco Manin, rojen leta 1992. Ta se je čutil, da se mora na neki način oddolžiti svoji rodbini in še posebej svojemu predniku; tako se je na začetku porodila ideja o dokumentarnem filmu. Z omenjeno trilogijo je po besedah Loredane Gec zapolnjen neki zgodovinski manko, saj "samo skupnost, ki se zaveda preteklosti in je ponosna nanjo, ima tudi svetlo prihodnost. Prav iz te bi morali črpati navdih". Urednica založbe Mladika je v glavnih obrisih predstavila poglavja tega celovitega dela. Spremlne besede so prispevali av-

strijski nadvojvoda in ogrski kraljevi princ Georg von Hasburg Lothringen, veleposlanik RS v Avstriji mag. Andrej Rahten, ljubljanski nadškof v pokoju Alojz Uran, pooblaščenica ministrica RS mag. Anja Fabiani, zgodovinar Samo Pahor in javni kulturni delavec Vojko Kocjančič. Najprej spoznamo zgodovinski okvir tedanjega časa, nato lik Josipa Pangerca. Bil je angažiran na šolskem, glasbenem, družbenem in političnem področju. Več mandatov je bil dolinski župan; ustanovil je celo Kneippovo zdravilišče v Dolini.

Vojko Kocjančič je predstavil zgodovino domačega kraja in spregovoril o revolucionarnem obdobju konca 19. in začetka 20. stoletja. To je bilo obdobje revščine, velikega pomanjkanja, visoke umrljivosti otrok in velike nepismenosti, a tudi sedeža učiteljskega društva in gradnje šestih šol ter zadružništva. Občina Dolina je spadala v istrsko mejno grofijo, Josip Pangerc pa je v njej odigral pomembno vlogo. Tomaž Simičič je poudaril zlato dobo tržaškega slovenstva, ki se je kazala v kulturni, gospodarski in politični rasti, vrednotah tako slovenske kot slovanske narodnosti in v slogaškem narodnem gibanju.

Metka Šinigoj

Med Kontovelom in Prosekom

Odprtje nove cerkvice

Približno deset let je bila zaprta, v njej so potekala večletna restavratorska dela, sedaj pa se končno kaže v svojem nekdanjem blišču. Novo cerkvico, tako domačini imenujejo cerkvico na ovinku med Kontovelom in Prosekom, da bi jo ločili od starejše farne cerkve, so slovesno predali vaški skupnosti v nedeljo s sveto mašo, ki jo je daroval domači župnik Jože Špeh, in s kulturnim programom. Cer-

kvica je last vaške srenje, ki jo je na dražbi odkupila leta 1796, kar je v našem prostoru unikum, zgrajena pa naj bi bila okoli leta 1475. Znana je po dragocenih freskah in napisih v glagolici iz 16. stoletja. Slavnostni govor je imel predsednik Jusa Kontovel, zapela pa sta ženski pevski zbor Prosek-Kontovel pod vodstvom Marka Štoke in moški pevski zbor Vasilij Mirk pod

Foto Damj@n

taktirko Aljoše Starca. Poseg, za katerega sta na deželi uredila finančno podporo deželna

svetnika Mirko Špacan in Igor Gabrovec, del sredstev pa je poskrbel tudi Jus Kontovel, je orisal restavrator Andrej Rupel. Šlo je za velik praznik, o katerem bomo še poročali, ko bomo objavili pogovor s predsednikom Jusa Matjažem Rustjo.

Prosvetni dom na Opčinah / Okrogla miza v organizaciji SSK

Javne uprave in slovenska narodna skupnost v FJK

Ko je Stojan Spetič stopil v malo dvorano Prosvetnega doma na Opčinah in ugotavljal, kako malo občinstva se je nabralo na večeru, ki ga je stranka Slovenska skupnost priredila glede vprašanja o deželni reformi krajevnih uprav, je gladko dejal: ta tema naše ljudi ne zanima, zavedali pa se bodo učinkov reforme šele potem, ko bo prepozno... Besede deželnega tajnika KSI in nekdanjega senatorja smo nekoliko 'sfrizirali', saj je bila njegova poved veliko bolj sočna: vsebine njegove misli pa nismo nikakor ponaredili. V njej se dejansko zrcali tudi mnenje, ki ga stranka Slovenska skupnost ima o zloglasni reformi Serrachianijeve uprave. Še več: na okrogli mizi, ki jo je vodil odgovorni urednik Primorskega dnevnika Duško Udovič, je bilo še enkrat razvidno, kako krhka je politična naveza med stranko lipove vejice in Demokrasko stranko in kako lahko vsaj v vidiku tolmačenja reforme odbornika Panontina govorimo o novem idejnem zavezništvu med SSK in skrajno levico. Politična fantazija? Morda ...

Pristone (resnici na ljubo se je nato zbralo kar lepo število poslušalcev) je uvodoma pozdravil novi pokrajinski tajnik SSK za Tržaško, Marko Pisani, ki se ga kot repentabskega župana reforma pobježi dotika. Pojasnil je, da razprava o omenjeni temi sodi v nov niz javnih srečanj o najbolj aktualnih družbenopolitičnih tematikah, ki jih bo prirejala stranka Slovenska skupnost tudi v sodelovanju z drugimi strankami, društvi in ustanovami. Nadvse žgoča ostaja namreč tema o reformi krajevnih uprav, ki bo globoko zarežala v vsakdan prebivalcev naše dežele, tudi naših slovenskih ljudi ob obmejnem pasu.

“Nedvomno obstajajo razlogi za to, da imamo na Tržaškem nezaupanje do te reforme”, je dejal Udovič in svoje besede povezal na kopico nesrečnih potez, s katerimi je deželna politika v zadnjih petnajstih letih negativno učinkovala na naše področje (“Nobena deželna uprava ni na primer izdala popravnih izvedbenih aktov glede začrtanih naravovarstvenih zon Sic in Zps...”). Vprašal je zato sogovornike o resničnosti osrednje utemeljitve, s katero deželna uprava brani reformo, se pravi, da je nastala za to, da bi racionalizirali stroške javnih uprav na podlagi ukinitve pokrajin in prenosa njihovih kompe-

tenc na občine in deželo, ustanovitve medobčinskih zvez ter reforme financiranja občin in novih medobčinskih osebkov.

Varčevanje?

Deželni tajnik SSK in deželni svetnik Igor Gabrovec je dejal, da celo funkcionarji na deželni ne bi vedeli odgovoriti na to vprašanje, saj je besedilo reforme izredno zaple-

vem mnenju bo reforma Serrachianijeve privedla do popolne razlastitve kompetenc pri upravljanju našega 'slovenskega' področja.

Razmerje moči

Spetič je s tem načel vprašanje, ki ga je nato razvil Udovič. V ospredje namreč prihaja vprašanje o razmerju moči, ki ga bodo v novih

Igor Gabrovec, Stefano Ukmar, Duško Udovič, Matej Iskra in Stojan Spetič (foto Damj@n)

teno in megleno. Skratka: “Dokaznega gradiva, da bi s to reformo začeli jasno varčevalno politiko, ni”! Nasprotnega mnenja sta bila rajonski svetnik in tajnik krajevnega krožka DS na Vzhodnem Krasu Matej Iskra in Gabrovec kolega na deželi, svetnik Demokraskе stranke, Stefano Ukmar. Po njunem mnenju so reforme nujne: zlasti Ukmar je izpostavil kronično bojazen, ki ga manjšina ima pred novostmi. Stojan Spetič je reformo uokviril v širšo dinamiko nižanja demokratičnega zastopstva, ki jo državni upravitelji izvajajo na pritisk mednarodnih finančnih akterjev – dejanskih zakulisnih režiserjev vzvodov oblasti. Ti osebki čedalje silijo vlade evropskih držav, da znižajo nivo socialnih storitev. Ta načrt se udejanja s potezami, ki jim v politični leksiki pravimo reforme. To politiko je v Italiji začel Monti, dosledno mu sledi sedanji premier Renzi: volilni zakon, t. i. jobs act itd. pomenijo po Spetičevem mnenju nižanje ravni demokracije. To se udejanja tudi z ukinitvijo organov, ki udejanjajo demokratično zastopstvo: začelo se je z odpravo Gorskih skupnosti pri nas, nadaljuje se z ukinjanjem pokrajin in z združevanjem občin, v prihodnje morda tudi s poenotenjem dežel. V naši deželi lahko tako politično filozofijo še kako začutimo, saj predsednica Serrachiani avtoritativno izvaja svojo politiko in ne upošteva okvirnega zakona ministra Del Ria, ki prav tako določa racionalizacijo javnih uprav, “ampak na prostovoljni in dogovorjeni bazi, ne pod prisilo”. Po njego-

upravnih osebkih imele večje in manjše občine. S tem je povezano tudi vprašanje pisanja statutom novih zvez, ko je mogoče še iztržiti bolj smotno in manj porazno razmerje med ‘velikimi’ in ‘majhnimi’. Gabrovec je vzel za primer Tržaško, kjer bomo tvegali, da bo nov upravni osebek zgolj podaljšana roka tržaškega občinskega sveta: občina Trst bo namreč razpolagala s 15 glasovi na 25. Dokaj ohlapna ostajajo zagotovila sedanjega tržaškega župana Cosolinija, češ da bo statut oblikovan tako, da ne bo mesto samovoljno diktiralo svojo politiko v nasprotju s potrebami okoliških občin. Ukmar meni, da bo vsekakor težko, da bodo večje občine preglasovale manjše, standard zaščite se po njegovem mnenju ne bo zmanjšal. Nasprotnega mnenja je bil Spetič, ki je ugotavljal, da se je v dosedanjih upravnih okvirih zaščitni zakon udejanil za pičlih 30%: “Kaj pa potem, ko bodo na primer poenotili določene usluge: ali bodo te dvojezične ali ne?” se je vprašal. Zamimiv je bil tudi podatek, s katerim je postregel nekdanji senator. Občinsko zvezo na Tržaškem niso pristojni na deželi hoteli razdeliti na več ločenih enot: to po Spetičevem mnenju z namenom, da bi lahko tržaška občina ostala v privilegiranim položaju. Največji občinski osebki v ostalih medobčinskih zvezah štejejo največ do 60 tisoč prebivalcev! “Kaj pa Benečija?” se je vprašal nekdanji senator: tu se namreč snujejo take občinske zveze, ki bodo izničile avtonomijo slovenskih občin. Ni naključje,

da se prav zdaj v Benečiji krepijo protislovenski glasovi. “S to reformo zapravljamo Benečijo, na podlagi katere smo 50 let vodili bitko za zaščitni zakon. To je sramota”! je dejal in napovedal, da bo levica začela zbirati podpise za referendum zoper ukinitve zakona v primeru, da upravno sodišče ne bo sprejelo vloženega priziva (tudi s strani nekaterih ‘slovenskih občin’). Tudi Gabrovec je ostro ocenil prevlado tržaške občine in odklonilno stališče deželne uprave, da bi na Tržaškem ločili Trst od ‘ostalega’, tako kot so to naredili na primer v Kanalski dolini. Po njegovem mnenju ostaja le eno: “Ali postane Trst v celoti dvojezičen ali tvegamo znižanje ravni slovenščine v odnosu do javne uprave v okoliških občinah”, je gladko (in grenko) pripomnil deželni tajnik SSK.

Razprava

Debatu je odprl gostitelj Pisani in zaupal, da mu je v pogovorih odbornik Panontin zagotovil, da reforma ne bo prinesla večjega prihranka manjšim občinam, prej obratno: prebivalci Repentabra bodo plačevali več in imeli manj uslug. “Na tak način se bodo naše vasi izpraznile”, je pristavil in predlagal raje vzpostavitev konvencij med občinami, ki bi v našem primeru doprinesle več dobrega. Aleksander Furlan je opozoril na težo, ki jo ima mesto v odnosu do okolice, nekdanji deželni tajnik SSK Damijan Terpin pa je spregovoril o tem, da je upravna avtonomija preprosto sredstvo zaščite: “Če narodna skupnost upravlja območje, na katerem živi, najbolje skrbi zase. To so v času fašizma dobro vedeli, zato so najprej ukinjali slovenske občine”. Terpin je napovedal, da bo na podlagi reforme slovenska narodna skupnost postala manjšina tudi tam, kjer je danes večina. Se pravi, da bomo izgubili dejanski stik z našo zemljo in njenimi upravnimi vzvodi (na primer v zvezi z urbanizacijo, v zvezi s pristojnostjo upravljanja šolskih poslopij itd.). Terpin in po njem tudi Marko De Luisa sta se tudi vprašala, zakaj je deželna uprava tako gladko zavrnila možnost ustanovitve kraške unije (tudi s privolilnim stališčem nekaterih županov DS), deželni predsednik SSK Peter Močnik pa je preprosto ugotavljal, da je posebna avtonomija, s katero razpolaga naša dežela, sredstvo za zaščito svojega ozemlja, ni pa vzvod za slabe varčevanje politike. V nadaljevanju so se oglasili tudi Karlo Grgič, Matija Mozetič in Maurizio Vidali, predsednik pokrajinskega sveta, ki je opozoril na težave pri ukinjanju pokrajin in posledičnem zaposlovanju osebja na deželi oziroma občinah. **IG**

Obvestila

ACM (Apostolstvo sv. Cirila in Metoda) iz Trsta vabi vse svoje člane in vernike k slavu sv. Cirila in Metoda v nedeljo, 12. julija, ob 17. uri na Vejno. Slovesno somaševanje z duhovniki jubilanti bo vodil letošnji koprski novomašnik g. Blaž Lapanja. Pel bo Združeni cerkveni pevski zbor, ki ga vodi Edi Race. Zaželjene so narodne noše in skavti.

Narodna in študijska knjižnica bo v poletnih dneh, od 29. junija do 28. avgusta, odprta po naslednjem urniku: pon., sre., pet: od 8. do 16. ure; tor., čet.: od 11. do 19. ure; Oddelek za mlade bralce: pon., tor.: od 9. do 13.30;

sre., čet., pet: od 13.30 do 18. ure; zaprto bo od 3. do 21. avgusta. Odsek za zgodovino in etnografijo: obisk po predhodnem dogovoru. Zaprto: od 22. do 29. junija in od 10. do 14. avgusta 2015.

Narodna in študijska knjižnica v Trstu išče dva sodelavca za določen čas na Odseku za zgodovino in etnografijo. Razpis z opisom delovnih mest in pogoji za prijavo je dosegljiv na spletni strani www.knjiznica.it.

Darovi

Za katoliški tisk daruje Hedvika Kandut 25 evrov.

Za rojansko glasilo “Med nami” daruje Lidija Piščanc 10 evrov.

BAZOVICA CD skupine Mi jn Uane

Val in kamen, duša in srce

V gostilni Posta v Bazovici so v nedeljo, 28. junija, predstavili CD z naslovom *Valkamen* skupine Mi jn Uane. Skupino sestavljajo pevci in glasbeniki, ki prihajajo iz dveh kulturnih društev, in nekateri zunanji glasbeniki. Zamisel za načrt so predlagali nekateri člani Moške vokalne skupine Lipa iz Bazovice, ki jo od leta 2005 vodi Anastasia Purič. Projekt Valkamen je

zvočnih vložkov (t. i. “zvoki okolja”), ki obujajo spomine na kraško zemljo, obalo in morje, za skupnih 30 posnetkov. Tudi naraven odmev med eno in drugo skladbo se spreminja in odkriva vedno nove prizore. Izdelek, ki naj bi bil različen od podobnih zborovskih zgoščenek, nenatančen v nekaterih prehodih in namerno “grob”, je album, ki posreduje resnične emocije, pomešane z zvoki

Foto Damj@n

nastal mimogrede. Začetna misel je bila promocijska zgoščenka za vokalno skupino, ker pa je repertoar MoVS Lipa po izbiri pevovodje Puričeve pester in raznolik, se je na papirju projekt zdel razpršen. Nastala je tako zamisel za concept album, ki bi vseboval jasne glasbene smernice: da bi pa poudarili glasbeno cross-over značilnost zamisli, je skupina Mi jn Uane povabila k sodelovanju tudi Tamburaški ansambel France Prešeren iz Boljunca. Začetni izbor skladb se je tako razširil na 19 vokalno-instrumentalnih skladb in 11

okolja, povzetimi na spletni strani freesound.com, z namenom, da bi tako zvenel edinstveno.

V prvencu dobimo razkošne skladbe, druge so polne sveže vitalnosti in veselja; nekatere so duhovite, druge slovesne, včasih melanholične ali prežete z ljubeznijo. Vsaka skladba ima svojo zgodbo, vsaka govori srcu posameznega poslušalca. Naslov *Valkamen* in ime skupine Mi jn Uane, ki jo prav tako vodi Anastazija Purič, sta se rodila spontano in presenetljivo. *Valkamen* je sestavljenka iz dveh besed, *val* in *kamen*, dve komponenti, ki se nenehno spajata v tem našem bogatem prostoru; ime se je porodilo umetniškemu vodiji skupine, Edwardu Funkhouserju. “Taka zgoščenka je lahko zacvetela le v Trstu, mestu različnih kultur, zakoreninjenih med morjem in kopnim. Združili smo pesmi iz ljudske tradicije in avtorske zakladnice, kot bi nanesli barve na platno. Poslušanje nas popelje v sanjsko potovanje med narode severnega Jadrana, med slovensko, italijansko in hrvaško kulturo”, piše Funkhouser v predgovoru, natisnjenem v zgibanki ovojnice CD-ja. Izvršni producent CD načrta je Egon Gornik, ki je obenem tudi pevec in referent Moške vokalne skupine Lipa.

Posestvo v Trnovci je Škerk namenil Deželi FJK

Uredili naj bi študijsko-razvojni center za Kras

Deželni svet Furlanije Julijske krajine se je ob pričetku zasedanja spomnil pokojnega odvetnika in deželnega svetnika SSK Jožeta Škerka. Počastitveni nagovor je imel podpredsednik Igor Gabrovec, ki je vodil zasedanje skupščine. Gabrovec je obnovil burno in bogato Škerkovo življenje, ki se je pričelo v Trnovci 18. marca 1923. Spomnil je, da je Škerk po padcu Italije 8. septembra 1943 stopil v partizanske vrste. Mlademu študentu prava so bile takoj zaupane vodilne vloge in kmalu je bil imenovan za komandanta 1. bataljona novoustanovljene brigade Srečka Kosovela, ob koncu vojne pa je bil v vodstvu IV. Jugoslovanske armade. Ni se rad ponašal z vojaškimi čini in je vedno poudarjal, da se je kot zaveden Slovenec aktivno

posvetil odvetniškemu poklicu najprej v znani pisarni dr. Franeta Tončiča, nato pa samostojno. Poklic je nepretrgoma opravljal nad 60 let. Leta 1952 je bil prvič izvoljen v devinsko-nabrežinski občinski svet. Dr. Škerk je leta 1964 kandidiral in bil izvoljen za deželnega svetnika na listi Slovenske skupnosti na prvih volitvah leto prej ustanovljene avtonomne Dežele. S tem – je poudaril med svojim nagovorom Gabrovec – se je pričela prisotnost stranke lipove vejice v deželnem svetu, ki traja še danes z istim znakom in imenom.

Jože Škerk je leta 1998 s soprogo Zoro Koren Škerk v čudovitem okviru družinskega posestva ustanovil kulturni center za medsebojno spoznavanje med narodi in

vklučil v vojsko z izključnim namenom boja proti fašizmu, saj se sam ni nikdar prepoznal v komunistični partiji.

Po koncu vojne je leta 1947 dokončal študij prava na tržaški univerzi in se nato

kulturni v okviru Alpe Adria in zlasti slovenske umetnosti v Italiji ter vidljivosti avtohtone prisotnosti Slovencev v Furlaniji Julijski krajini.

Leta 2012 je dr. Škerk s skupino zgodovinarjev ustanovil društvo Hermada – vojaki in civilisti. Sledila je razstava o prvi svetovni vojni pri nas, ki je v javnosti prebudila spomin na naše vojake v avstro-ogrski vojski in preganjane civiliste. Kulturnozgodovinsko-raziskovalno središče, ki je v domači Bajti nastalo kot neprofitno društvo, sta zakonca Škerk nameravala spremeniti v Fundacijo. V tem smislu je dr. Škerk neutrudno iskal stike in podporo tako pri slovenskih kot italijanskih javnih institucijah. Ob tej priložnosti je podpredsednik Gabrovec zbrani zbornici sporočil novico, da je pokojnik svojo hišo in posest okoli nje namenil Deželi Furlaniji Julijski krajini, z namenom, da se tu ustvari in razvije center za razvoj Krasa, poimenovan po njem in njegovi soprogi. “Prepričan sem, da bomo znali kmalu in na čim boljši način uresničiti njegovo željo, ki ni bila zadnja, saj nas je dr. Škerk zapustil še poln ambicioznih načrtov in idej. Takega si želimo tudi ohraniti v spominu”, je dejal Gabrovec.

Kanalska dolina - Ukve

Zanimanja za dokumentarec o Avsenikih

Četrtek, 18. junija zvečer, sta v dvorani nekdanje mlekarne v Ukvah potekala predstavitve in ogled dokumentarnega filma z naslovom *Spomin naših 60 let ob Avsenikovih melodijah*. Dokumentarec je pripravila italijanska državna radiotelevizijska

kumentarnem filmu v ospredju predvsem vpliv, ki ga je Avsenikova glasba imela na doživljanje in ustvarjalnost zamejskih glasbenikov in kulturnih delavcev ter na nastajanje mnogih ansamblov na Tržaškem in Goriškem. Kot režiser in scenarist si je Jercog

bla v Ljubljani in nastopa v berlinski filharmoniji. V dokumentarcu so intervjuji s številnimi glasbenimi strokovnjaki in s še živimi člani ansambla. Predstavitve dokumentarca v Ukvah je le zadnja v nizu, ki je bil v prejšnjih mesecih. Številne prisotne je v slovenščini in v ukovškem narečju pozdravila Anna Wedam, domača kulturna delavka in članica odbora združenja "Don Mario Cernet", ki je med drugim pozdravila tudi v imenu predsednika SSO Walterja Bandlja. Predvajanje dokumentarca je uvedel zborovodja ukovškega cerkvenega pevskega zbora Osvaldo Errath, ki je bil med organizatorji večera. Večer se je nadaljeval v prijetnem vzdušju tudi po končani projekciji, saj so harmonikar Giulio Meizinger, kitarist Carlo Schluga in basist Alex Kravina, ki so glasbeno popestrili dogodek, še naprej igrali narodno-zabavno glasbo tudi med pogostitvijo. Dogodek sta organizirala združenje "Don Mario Cernet" in slovenski televizijski spored pri sedežu RAI za Furlanijo Julijsko krajino.

Luciano Lister

hiša Rai, sicer na deželnem sedežu za Furlanijo Julijsko krajino - Slovenski TV program. Film je nastal leta 2013 ob 60. obletnici nastanka glasbe bratov Slavka in Vilka Avsenika. Za scenarij in režijo je poskrbel Aleksi Jercog, urednik slovenskega programa Rai, ki je bil v četrtek zvečer prisoten v Ukvah. Kot je razložil Jercog, je v do-

prizadeval, da pridejo do izraza ne samo pomembni dosežki, ampak tudi človeška stran članov Avsenikove družine in njihovih občudovalcev iz zamejstva ter čustvena plat Avsenikove glasbe. Dokumentarec prinaša dele posnetkov z različnih koncertov, ki jih je ansambel Bratov Avsenik imel v okolici Trsta, ter z jubilejnih koncertov ansam-

Zveza Slovinci po svetu zbira gradivo o izseljeništvu

S trebuhom za kruhom

Zveza Slovinci po svetu vabi vse Benečane, naj sodelujejo pri zbiranju gradiva, ki govori o izseljeništvu, saj je veliko ljudi iz teh krajev šlo s trebuhom za kruhom po svetu.

"Ta zamisel se je rodila že pred časom. S tem projektom bi radi dopolnili tiste, ki smo jih že začeli pred leti, ko smo pripravili fotografsko razstavo v Beneški galeriji in knjigo *Odplavljanje na celine*. Po naših dolinah se je marsikaj dogajalo, kar pa je zares postavilo na kolena našo skupnost, je prav emigracija. Po drugi svetovni vojni je naša skupnost izgubila tri četrte svojih ljudi". S temi besedami je projekt predstavil Domu Renzo Mattelig, direktor zveze emigrantov.

Emigracija pa se ni ustavila.

Naši emigranti v Švici so zahtevali šolo v slovenskem jeziku in zaposlitev doma. Šolo smo z velikimi težavami pridobili. Žal pa dela doma ne. Tega je vedno manj, in če naši mladi želijo službo, morajo oditi proč, kot so odšli njihovi nonoti. Zanimivo je, da so nonoti morali v svet, sinovi so se rodili v naših vaseh, vnuki pa so spet na poti nonotov. Ta veliki zgodovinski dogodek, ki je emigracija, je najhujša nesreča, ki nas je doletela. Naš projekt se je rodil, ne

samo zato, da ne bi pozabili na tiste čase, ampak tudi zato, da ne bi pozabili na naše ljudi. Mladina ne ve nič o tem. Emigracija ne pade z neba kot dež, ampak je bila in je še vedno prisotna v gospodarski politiki naše dežele.

Kdaj ste razumeli, da je pomembno zbrati material o emigraciji?

Ko smo predstavili razstavo v Beneški galeriji, je naš tajnik Aleksej Kalc dobil podatke, koliko Benečanov se je preselilo v Ameriko. Samo na uradnih dokumentih jih je bilo 2000. Na te ljudi smo že pozabili, ne

bi pa želeli pozabiti na vso to zgodovino. Naši so veliko naredili po svetu. Na otoku Vancouver so spomenike v parku zgradili Benečani iz Tarčeta, iz občine Podbonesec. Stadion "La Bombonera" v Buenos Airesu je naredil arhitekt iz Gorice. Mi ne vemo vsega tega, ker smo preveč zaprti v naših dolinah. Bojim se, da če bomo še ostali tako zaprti, bomo postali kot pande in nas bodo gledali od daleč. Ne smemo dopustiti, da pride od tega. Upamo, da se mladi zavedajo bogastva, ki ga imajo v sebi in v svoji kulturi, in to tudi nesejo v svet. Slovenska skupnost v videmski pokrajini ne šteje samo tistih 5-6 tisoč ljudi, ki živijo na tem ozemlju, ampak 50-60 tisoč ljudi, ki živijo po svetu. Ni pomembno, kje. To je najbolj vitalen del naše skupnosti.

Kakšne vrste gradiva zbirate?

Vse tisto, kar je povezano z izseljeništvom: razglednice, zvezke, video in audio posnetke, šolska spričevala, pričevanja v živo. Zanimivo je dejstvo, da so se velikokrat tisti, ki so se vrnili, ko so bili mladi ali otroci, počutili izseljence tu pri nas, doma pa po svetu, tam, kjer so hodili v vrtec in živeli vsakdanje življenje.

Ilaria Banchigi

Začenjajo se oratoriji

Don Bosco na pohodu

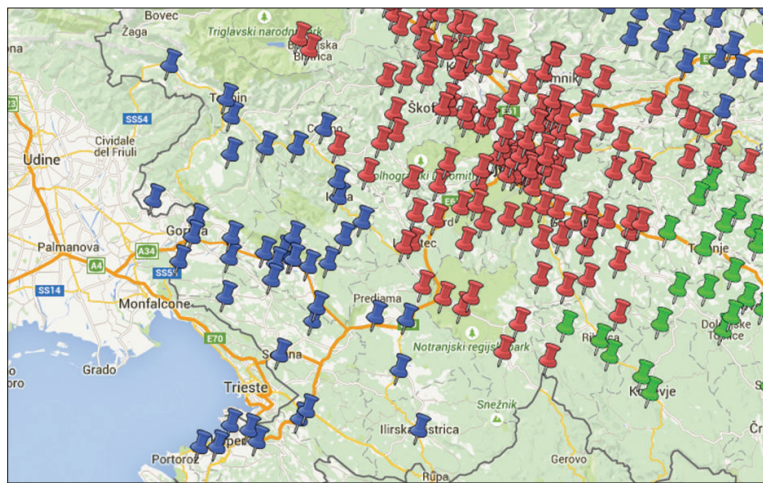
Čeprav se število praktičnih kristjanov z leti manjša, pa naraščajoče število otrok na župnijskih dvo-

torijem (www.oratorij.net). Združenje animatorjev med šolskim letom seveda ne spi, ampak pripravlja gradiva in izo-

Enotedenskih programov za otroke bo precej tudi na Vipavskem (označeni so tudi na ilustraciji): Šempas in Osek, Dornberk, Kamnje, Šmarje, Šembid (Podnanos), Vrabče, Col, Budanje, Šturje, Ajdovščina, Vipavski Križ, Otlica in Lokavec. Oratoriji potekajo po skrbno za-

mišljenem programu, ki temelji na štirih stebrih. Organizatorji takole pojasnjujejo: "Janez Bosko je za mlade želel pokrbeti celotno. Upošteval je njihovo telesno, čustveno, intelektualno, socialno, moralno in duhovno razsežnost. Različne razsežnosti so povzete v konceptu štirih stebrov oratorija: dom, šola, dvorišče, župnija. Oratorij je za mlade dom, ki sprejema, šola, ki uvaja v življenje, dvorišče za njihove prijateljske stike in za življenje v veselju ter župnija, ki evangelizira. Štirje stebri so merilo, ki usmerja in preverja vsako oratorijsko vzgojno okolje. Pomembno je, da so stebri oratorija uravnoteženo zastopani".

Tino Mamič

riščih med počitnicami kaže povsem obratno sliko. Tudi na Vipavskem bo letos več kot ducat oratorijev odprlo vrata stotinam otrok.

Oratoriji so nastali iz vizije slovitega svetniškega vzgojitelja sv. Janeza Boska. Že davno so prešarali salezijanske okvire, saj so nad metodo navdušeni mnogi. V Sloveniji jih je vsako leto več. Lani 240, letos pa že 349. Začeli so se že s prvim dnevom počitnic in trajajo do konca avgusta, vodilo pa jih bo več kot 4000 mladih prostovoljcev. Kljub množičnosti - lani se jih je udeležilo več kot 15.000 otrok - pa ostaja rdeča nit ista. Za enotnost, izobraževanje animatorjev in za "programsko opremo" skrbi posebna oratorijska pisarna na Rakovniku v Ljubljani, v vsaki škofiji pa deluje tudi škofijski odbor združenja animatorjev. Kako izgleda oratorij, nam hitro prikaže tudi svetovni splet, kjer je precej strani namenjenih samo slovenskim ora-

bražuje nove voditelje. Z natečajem so izbrali letošnjo himno in kratko majico. Himna ima naslov *Dominik*, posvečena je Dominiku Saviu, geslo tedna pa je "Hočem biti svet".

Rafaelova družba vabi na tradicionalna poletna srečanja

Tudi v letošnjem poletju pripravlja Rafaelova družba srečanja, ki so se že trdno zakoreninila v njenem delovanju. Nedelja Slovencev po svetu bo 5. julija 2015. Ker se v letošnjem letu spominjamo okrogle obletnice konca vojne in začetka totalitarnega nasilja, zaradi katerega so se morali premnoži naši rojaki umakniti iz domovine, ki so jo tako ljubili, se bodo pri Rafaelovi družbi spominjali prav teh s toliko večjo pozornostjo. Ob jubileju so pri Rafaelovi družbi v spomin na izjemnost teh naših ljudi skupaj z Družino izdali tudi monografijo, ki jo toplo priporočajo v nakup. Gre za knjigo, ki prinaša upanje in zaupanje v notranjo moč slovenskega človeka. Kot vsako leto tudi letos pripravlja Rafaelova družba tradicionalno Romanje treh Slovenij na Svete Višarje, ki bo 2. avgusta 2015. Letos bo obogateno s predavanjem tržaškega časnikarja in publicista Iva Jevnikarja ob 10.30. Ob 12. uri bo sv. mašo skupaj z izseljenskimi duhovniki daroval nadškof msgr. Alojz Uran. Sv. maši bo sledil kratek kulturni program na ploščadi za cerkvijo ob 13. uri. Višarski dnevi za mlade bodo potekali od 30. julija do 2. avgusta 2015.

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (103)

Mariza Perat

Cerkev Device Marije v Obršljanu

Prvi goriški nadškof Karel Mihael Attems (1752-1774) pa je vizitacijo v Komnu opravil še kot apostolski vikar 6. novembra 1750. Obiskal je tudi Obršljan. V Komnu je v tistem času bilo 110 družin. Župljani so povedali, da so s

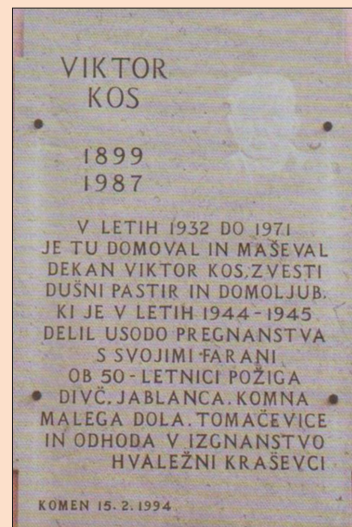

Prvi goriški nadškof Karel Mihael Attems

svojimi dušnimi pastirji zadovoljni. V adven-tnem in postnem času, pa tudi za praznike med letom, jim ti radi razlagajo krščanski nauk. Obstajali sta tudi dve bra-

tovščini: bratovščina sv. Barbare in bratovščina Najsvetejšega Zakramenta. Bratovščini nista imeli lastnih dohodkov, ampak sta dobivali priložnostno miloščino. Apostolski vikar je obiskal tudi Marijino cerkev v Obršljanu in cerkev sv. Ane. Tu je bilo približno 130 družin. Tudi tu so se verniki pohvalno izrazili o svojih dušnih pastirjih. Kot nadškof je Attems prišel na vizitacijo v Komen 2. maja 1758. Dospel je iz Štanjela, kjer je maševal in podelil zakrament sv. birmе. V Komnu je prenočil v tamkajšnjem župnišču in naslednjega dne ob 9. uri maševal v komenski župni cerkvi in imel tu slovensko pridigo za vernike. (Vizitacijski zapiski goriškega, tolminskega in devinskega arhidiaconata goriške nadškofije. Uredila Franc Kralj in Luigi Tavano) Vrnimo se zdaj k Marijinemu svetišču v Obršljan!

Cerkev je zelo prostorna. Na glavnem oltarju

Spominska plošča dekana Viktorja Kosa

slikal znameniti slikar Giulio Quaglio. Istega leta je Quaglio poslikal semeniško knjižnico v Ljubljani, leta 1702 pa župnijsko cerkev v Gorici, poznejšo goriško stolnico.

Med turškimi vdori obršljanska cerkev ni bila porušena, prav tako ne v prvi svetovni vojni, pač pa je v tem času v njej bila nastanjena vojaška bolnišnica. Po vojni so cerkev prenovili. Ljudstvo je k Mariji Obršljanski vedno zelo rado romalo. Procesije so prihajale tudi iz drugih kraških vasi. Z Repentabra so npr. v Obršljan hodili že v 17. stol.

Pri Obršljanski Mariji so se zbirali tudi v času pred drugo svetovno vojno, ko so tu potekali množični shodi. Ljudje so v vsakorvrstnih stiskah iskali pomoč pri Božji Materi in tako izpovedovali svojo zvestobo Cerkvi. Obenem so izražali svojo narodno pripadnost nasproti tistim, ki so te kraje hoteli nasilno potujčiti.

Marijin kip na glavnem oltarju

/ dalje

Načrtovani spomenik vsem žrtvam vojn v Ljubljani že vzbuja pomisleke in nasprotovanja

Odmevi po proslavljanju državnosti

V Sloveniji tisti del javnosti, ki se pogloblja v zadeve družbe, države in politike in si prizadeva biti o tem celovito obveščen, politične stranke in dejavnije organizacije civilne družbe, v tem obdobju ocenjuje in bo zagotovo še dolgo komentiral tisto, kar izhaja iz množice govorov, izjav, razmišljanj in vtisov, podanih 24. in 25. junija med proslavljanjem 24. obletnice razglasitve samostojnosti in neodvisnosti slovenske države.

V politiki in nekaterih ideološko in politično jasno usmerjenih javnih občilih je bilo izrečenih ali napisanih veliko iluzij, dvomljivih resnic, raznih polresnic, žal pa tudi pristranskih trditev oziroma laži. Najbolj očitni sta vsaj dve. Najprej zatiranje, da ljudje, navdahnjeni z izročili in duhom osamosvajanja in neodvisne Slovenije, podpirajo zdajšnjo oblast in njene domnevne napore za rešitev težav in ureditev razmer. Žal je resnica prav obratna. Delavni in ustvarjalni del našega prebivalstva je namreč prizadet in včasih komaj zadržuje ogorčenje zaradi razmer in stanja v Sloveniji, saj pri nas vladajo logika in koristi tajkunov in kapi-

tala, zaradi česar tudi varuhinja človekovih pravic opozarja na nevarnost, da bi prenehali biti socialna država. Kriza v Sloveniji skratka ni rešena, kar je v svojem vznesenem in navdušujočem, vsebinsko pa precej praznem govoru na osrednji državni proslavi ob Dnevu državnosti Slovence doma in v tujini prepričeval državni poglavar Borut Pahor. Neskladje med resnico, ki jo je

Nihče med njimi ni rekel, da je kriza v Sloveniji rešena, kot se je v zanosu na Kongresnem trgu pohvalil predsednik države, pač pa so nekdanji in zdajšnji premier v presenetljivo strpnem vzdusju naštevati ukrepe, ki bi jih morali sprejemati, da bi se razmere v prihodnje s skupno voljo vseh političnih sil v državi lahko začele izboljševati.

Tudi letos se je zgodilo, da so na osrednji proslavi ob prazniku Dneva državnosti na prostranem Kongresnem trgu v Ljubljani med povabljenimi gosti v prvi vrsti sedeli nekateri znani in politično vplivni posamezniki, ki naj bi v zgodovinsko prelomnem času nasprotovali osamosvojitvi države. Pozneje in v sedanjem času, ko smo na poti vrnitve starega sistema, kot trdijo v resoluciji SDS, pa so prevzeli nove pomembne in visoke položaje. Janez Janša je med soočenjem štirih predsednikov vlad na nacionalni TV Slovenija to očital sedanjemu premieru Miru Cerarju, vendar ta na

vsiljeval predsednik republike, in tisto drugo resnico, ki jo občuti in doživlja največji del našega prebivalstva, se je potrdilo na soočenju nekdanjih predsednikov vlad, Lojzeta Peterleta, Janeza Janše, Alenke Bratušek in sedanjega premiera Mira Cerarja, na prvem najbolj gledanem programu nacionalne TV Slovenije.

Kaj za Slovenijo pomeni morebitni Grexit?

Boleč grški sirtaki

Neskončna odisejada grškega premiera Aleksisa Ciprasa in njegove Grčije lahko za sabo pusti trajne posledice pri vseh državah EU. To je že zdavnaj jasno. V času nastajanja zapisa pogajanja in iskanje rešitev, kljub stanju obupa, še vedno (neuradno) poteka. Grčija in Evropska komisija sta, po pravici povedano, zamudili že veliko "zadnjih rokov", a jasno je, da je tokrat tveganje le preveliko. Pa čeprav se zdi, kot da je res že vse izgubljeno.

Koliko je Slovenija izpostavljena? Reševanje Grčije je bilo vse doslej v širšem interesu ne samo Grčije, ampak tudi upnikov, javnih in zasebnih. Poleg držav so tukaj v prvi vrsti banke, nemške in francoske, ki so v preteklosti množično odkupovale grške obveznice. In tukaj so seveda tudi države, ki so v teh letih Grčijo reševale s bilateralnimi posojili in predvsem z ustanovitvijo sklada EFSF. Povedati velja, da so v procesu reševanja Grčije zasebni upniki (torej banke in podobne institucije) enkrat že odpisale polovično vrednost nominalnih terjatev. To je bil odpustek, ki ga je prejela vlada Georgiosa Papandreoua leta 2012 v zameno za izvajanje reform. Države doslej Grčiji še niso odpisovale dolgov. Kaj vse to pomeni za Slovenijo? Najprej povejmo, da je terjatev slovenskih zasebnih upnikov do Grčije malo. Izpostavljenost do Aten je za Ljubljano pretežno državna. Sorazmerno z bruto domačim proizvodom je Slovenija celo najbolj izpostavljena država do Grčije. Po izračunu Financ (ocena povzeta po bonitetni hiši Standard&Poor's) znašajo grški

dolgovi do Ljubljane skoraj 1,5 milijarde evrov oziroma 4 odstotke slovenskega BDP. Sledita ji Španija in Malta (3,60 odstotka BDP), nekoliko nižje sta Italija in Slovaška (3,50 odstotka BDP), nad tremi odstotki sta še Estonija (3,30 odstotka) in Francija (3 odstotke).

Kaj in kdaj bi Slovenija izgubila? In kaj to pomeni za Slovenijo v primeru t. i. pojava Grexit (grški bankrot in odhod Aten iz evro-območja). Tukaj je potrebno zadevo nekoliko razčleniti. Slovenija je do Grčije res izpostavljena v višini 1,5 milijarde evrov. Večina izpostavljenosti pa je dejansko "posrednega značaja". 840 milijonov evrov je Slovenija vplačala kot poroštvo za posojilo Grčiji iz sklada EFSF, 386 milijonov evrov pa je izpostavljena preko evrosistema. Neposrednih bilateralnih posojil je za 245 milijonov evrov. Je pri tem kakšna bistvena razlika? Formalno da, de facto pa najbrž ne. Plačilna nesposobnost Grčije bi namreč zahtevala, da se bilateralno posojilo prestrukturira: to bi najbrž pomenilo delni ali celo, če bi se stanje tudi v prihodnosti ne izboljšalo, popolni odpis ter v vsakem primeru zakasnitev v izplačilih. Pri jamstvih za posojila iz sklada EFSF pa je tako: že nekaj

časa je z Grčijo dogovorjen moratorij glede plačila glavnice iz naslova tega posojila. Atene skratka že danes ne odplačujejo rokov za glavnico, ampak samo obresti, ki znašajo za letošnje leto nekaj čez 550 milijonov evrov. Če Grki teh obresti ne bi bili sposobni odplačati, bi sklad EFSF lahko unovčil (delno ali v celoti) jamstva držav članic, za Slovenijo govorimo do 840 milijonov evrov.

Po koliko se bo zadolževala Slovenija?

Scenarij unovčenja poroštev bi lahko bil za Slovenijo (in seveda tudi za druge države članice) močan šok. V trenutku bi zrasel javni dolg, kar bi delovalo kot močan potresni sunek na finančnih trgih. Jamstvo iz sklada EFSF in bilateralno posojilo skupaj zneseta približno milijardo evrov. To je nekaj manj kot 3 od-

pričakovano rast, in po zaslugi Draghijevega plana kvantitativnega sproščanja (poceni odkupovanja obveznic) je donosnost slovenske desetletne obveznice dokaj nizka in znaša 2,3 odstotka (marca letos je bila celo na nivoju 0,7 odstotka). Grški pretres bi lahko v naslednjih tednih slovensko zadolževanje še dodatno podražil in močno poostiril razmere za Slovenijo na finančnih trgih. Spomnimo, da je še pred dvema letoma Slovenija veljala za novi Ciper, takrat je bila donosnost na slovenske desetletne obveznice skoraj 7 odstotkov. Ob naraščajoči zadolženosti Slovenije, bi nova strma rast donosnosti obveznic bil lahko zelo škodljiv stranski učinek.

(Ne) izkoriščene priložnosti

In kako je na te možne scenarije reagirala vlada? Finančni minister Dušan Mramor je iz Bruslja

Aleksis Cipras

stotke BDP: z novo povišico javnega dolga bi Slovenija v trenutku poskočila na približno stopnjo javnega dolga v višini 85 odstotkov BDP. Če bi se ta scenarij uresničil, bi se za Slovenijo najbrž kratkoročno najbolj pozna na finančnih trgih. Po zaslugi preobratov v zadnjem letu in pol, ki so prinesli Sloveniji ne-

dejal, da mora Slovenija še pospešiti začrtane aktivnosti in ukrepe. Kaj to pomeni? Mramor je v tem kontekstu posebej navedel izvedbeni zakon o fiskalnem pravilu, strategijo o upravljanju s kapitalskimi naložbami in zakon o davčnih blagajnah.

/str. 15
Andrej Černic

Svet SDS na zasedanju v Ajdovščini soglasno sprejel resolucijo, ki nosi naslov *Tranzicija v Sloveniji ni uspela. Smo na poti restavracije (vrnitve) starega*. V njej predstavniki največje opozicijske stranke zatrjujejo, "da so razmere v Sloveniji vedno slabše. Država se na vseh ravneh vrača k staremu, k dediščini in izvorom komunističnega totalitarnega sistema. Za to je več dokazov". Kljub kritikam sedanje vlade in dejstvu, da se v njej občasno obnavlja duh tistih vplivnežev in sil, ki so do njenega konca navijali za Jugoslavijo, ovirali sprejemanje osamosvojitvenih zakonov, se iz samostojnosti Slovenije norčevali in jo zasmehovali, bo vlada Mira Cerarja najbrž še dalj časa obstala, ker ima zagotovljeno trdno in, kadar so glasovanja najbolj kritična, tudi lojalno večino v parlamentu. Kljub temu pa prihajajo tehtne kritike zoper vlado in sedanjo politiko države, ki jih izrekajo ugledni in izkušeni posamezniki iz opozicije. Dr. Dimitrij Rupel, nekdanji zunanji minister, se v kolumni, objavljeni v reviji Reporter, sprašuje, "kaj bo s prihodnostjo Slovenije, ker glede tega ni razčiščeno še skoraj nobeno strateško vprašanje". Po njegovem "bi Slovenija v naslednjih 25-letih lahko postala druga Švica, lahko pa jo še enkrat, in to dokončno, izbrisajo z zemljevida". Za dr. Dimitrija Rupla "je velik problem tudi sedanja slovenska zunanja politika, zlasti njeni

vdinjanje in dobrikanje Rusiji". Na pogosto in v različnih okoljih postavljeno vprašanje o vlogi predsednika SDS Janeza Janše v taboru politične desnice, ki je tudi za nekdanjega politika Ivana Omana sporna, pa nekdanji zunanji minister dr. Dimitrij Rupel odgovarja, "da bi v Sloveniji potrebovali ne enega, temveč več Janezov Janš".

Nov primer spora, kakršnih je veliko in se pravzaprav vsak dan pojavljajo novi, predstavlja zasnovana načrtovanega spomenika vsem žrtvam vojn, ki ga bodo zgradili v središču Ljubljane. Predsednik Republike Borut Pahor je ob slavnostnem odprtju postavitvenega prostora za spomenik menil, "da tega zaslužijo mrtvi, vendar takšen spomenik potrebujemo tudi živi". Nadalje je zagotovil, "da niti za trenutek niso pomislili na to, da bi s postavitvijo takšnega spomenika zaključili stremeljenja k narodni pomiritvi in spravi. Pač pa prav obratno, oboje hočemo spodbujati in ohranjanje". Opozicijska SDS je državnemu poglavarju nemudoma poslala pismo in ga v njem vprašala, "ali res verjame, da načrtovani spomenik pomeni korak k spravi". Po prepričanju SDS je namreč "že na prvi pogled jasno, da spomenik z ločenima stebroma, ki se nikjer ne dotikata, ne simbolizira želje po pomiritvi in spravi, temveč je njegov namen trajno ohranjanje delitev v Sloveniji".

Marijan Drobež

Kratke

Vabilo na astronomsko glasbeni večer

Mladinski odsek KD Stanko Vuk Miren - Orehovlje vabi na Astronomski večer ob glasbi v soboto, 4. julija 2015, ob 20.30 pred Pomnikom braniteljev slovenske zemlje na Cerju.

18. Ana Desetnica tudi v Novi Gorici

V petek, 26. 6. 2015, se je s prvimi predstavami v Sežani in Kranju začel letošnji 18. mednarodni festival uličnega gledališča Ana Desetnica. V soboto, 27. junija, se je "desetniški oder" odprl tudi v Novi Gorici, in sicer pred SNG Nova Gorica z ognjenim spektaklom Sodrga.

V Novi Gorici bo - nekateri so že bili - osem uličnih dogodkov. Pri vseh predstavah je brezplačen ogled. Festival sta omogočila in finančno podprla SNG Nova Gorica in Mestna občina Nova Gorica. V soboto, 4. 7., bodo na Bevkovem trgu nastopili člani AMO iz Nove Gorice. Ob 10. uri bo na sporedu AMO na ulici (ulična akcija) in ob 10. 30 Gledališče Ane Monro z mednarodnoasedbo, ki bo predstavilo ulično-gledališki dogodek Sam med vsemi. Kaspar Hauser je resnična zgodba o mladeniču, ki se je po letih popolne osame in bivanja v kletni sobici brez kakršnegakoli socialnega stika 28. maja 1828 znašel na mirnih in praznih ulicah Nürnberga. Zgodbo je na filmsko platno leta 1974 preli režiser Wener Herzog. In prav podoba iz tega filma, ko se 17-letni Hauser sam, popolnoma neopremljen za življenje, znajde med vsemi nürmberškimi ulicami in njihovim življenjskim tokom, je bila podoba, iz katere je zrasel ulično gledališki dogodek Sam med vsemi. Podoba je pripeljala do spoznanja, da je človek pravzaprav vedno sam, ne glede na to, ali je v odnosu z drugimi ljudmi ali ne. V nedeljo, 5. 7., ob 19.30 bo pri SNG Nova Gorica zaživel Lonely circus iz Francije s cirkuško predstavo Teža kože. Sebastien Le Guen je šolan vrhovodec, ki je svoje cirkuško in akrobatsko znanje nabiral v cirkuški šoli Lido v Toulousu v Franciji. Leta 1999 je ustanovil svojo skupino LonelyCircus, ki se ji je leta 2008 pridružil še skladatelj Jerome Hoffman. Ta se je v preteklosti s svojo glasbo podpisal pod številne predstave sodobnega plesa. Skupaj se ta artistski dvojec ukvarja s sodobnim cirkusom, prepletenim s številnimi akrobacijami, ki postavljajo mejo ravnotežja do skrajnega roba, vse skupaj pa je pospremljeno z elektronsko in akustično glasbo.

Bujno porasla pobočja ob reki Idriji, Judrio (3. del)

Stražarji nad dolino

Fragielis, Frideu, je naselje, ki leži na pobočju okoli tristo metrov visoko, ime naj bi po izročilu izviralo iz furlanske besede "bratje". Hiš je tu dejansko zelo malo; pripovedujejo, da sta nekdaj kraj naselila dva brata, ki sta pozneje tu živela s svojima družinama in potomci. Simpatična pisateljica Ornella Ferrari Gigante, ki je nekaj let podobno kot midva z Elviom preživela tudi v Trstu in je tu priseljenka, v eni izmed svojih knjig piše, da o izvoru imena priča tudi tukajšnji priimek Bradasin, ki naj bi izviral iz slovenščine, in sicer iz besed "brata sin".

No, kot sami vemo, je v etimologiji krajevnih imen vedno nekaj resnice in nekaj izmišljenega ljudskega izročila, v vasi Fragielis ali Fragielis pa še sedaj ne prebiva več kot deset krajanov, ki se ukvarjajo po večini s kmetijstvom in uživajo lepoto naselja. Pod njimi se namreč razprostira ena izmed najlepših dolin vzhodnega vinorodnega gričevja, dolina reke Idrije, Judrio, pogled gre po pobočjih Korade in sega, tam v daljavi, celo do morja.

Samotna nad vasjo se dviguje cerkva, posvečena sv. Luciji. Podobno kot ostale votivne cerkvice, naj bi nastala nekje v štirinajstem stoletju, velikokrat so jo pozneje prenovili in dogradili. Kot pri ostalih beneških sakralnih ob-

jektih sta njena značilnost svojevrsten prezbiterij in poslikan strop. Vse priča, da so bili tudi sem povabljeni mojstri iz Škofje Loke. Oltar je lesen, dodelan v 18. stoletju, na njem so podobe sv. Osvalda, sv. Ane in sv. Lucije. V zadnjih letih v cerkvi sv. Lucije mašujejo samo na prvo nedeljo v avgustu, ko je tu vaški praznik. Cerkvica je drugače zaklenjena in zdi se precej zapuščena.

Od malega "bratskega" naselja gre steza mimo cerkve in pašnikov do sosednje vasi Cladrecis, Seuce, ves čas nas vodi po na pol kraškem gozdu, ki sicer zarašča tudi vsa sosednja pobočja. Na gozd domačini in tujci gledajo precej drugače. Za nedeljske pohodnike, ki prihajajo na oddih iz bližnje nižine, so ti neskončni gozdovi sanjski svet. In ni težko slišati vzklika, koliko gozdov, kako je tu lepo. Domačinom, Benečanom, ki imajo živo v spominu, kakšni so bili ti kraji v začetku prejšnjega stoletja, ko se ljudje še niso množično izselili, pa gredo take pripombe na živce. Gozd, robida in grmovje, ki se dan za dnem globlje zajedajo v na pol zapuščene vasi, pričajo, da je tu težko živeti in da so nenaklonjeni politični manevri prisilili ljudi, da so zapustili te priljubljene, zelene doline. Pravega razvoja in zaposlovanja tu nikoli ni bilo, raznarodovalna politika je bila zelo

ostra, tujina pa za mnoge družine edina možnost preživetja. Tistih, ki tu živijo skozi vse leto, je vse manj, tam, kjer so bili nekoč travniki in pašniki, se sedaj razrašča robida, obdelane zemlje ni več nikjer. Benečija že dolga desetletja izumira, kljub neštetim poizkusom, da bi tu obudili obrtništvo, turizem in naravi prijazno kmetovanje. Zanimivo pa je, da ta samotna pobočja privabljajo vse več ljudi, ki so naveličani mestnega stresa in se tu za stalno selijo iz Trsta in drugih italijanskih mest. Nekateri so že zaslitili dušo beneških dolin in so se z leti lepo zarasli v strma pobočja, drugi so ostali tujci, ki živijo samotarsko življenje in se nikoli ne bodo vključili v vsakdanji utrip čarobne Benečije.

Vasi na bregovih nad Idrijo so bile še v začetku stoletja slovenske, že samo ime Prepotto, Praprotno, ne more nikakor zatajiti svojega prvotnega slovenskega izvora. Gričevje in nižina ob reki pa sta bila že v preteklosti ekonomsko zanimiva zaradi ugodne lege in odličnega vina. To je seveda priložnost za kmetovalce in veleposestnike iz Furlanije, ki so počasi povsem kolonizirali sedanje ozemlje občine Praprotno. Počasna in tiha asimilacija, vzrok katere je bil tudi občutek manjvrednosti tukajšnjih ljudi pred premožnejšimi Furlani, je naredi-

la svoje, usodni udarec pa je Idrijski dolini zadal še fašizem. Slovensko, z razliko od ostalih Beneških dolin, tu ne govori skoraj nihče več, vsaj pripadniki moje in mlajših generacij ne. Večina se med seboj sporazumeva skoraj izključno v furlanščini. Mene še predvsem boli, ko vidim, da so napisi krajevnih imen in kažipotov dvojezični, poleg italijanskega pa ni prvotnega slovenskega imena, a furlanski naziv. A vendar imam občutek, da se tudi tu nekaj prebujaja. Na lanski vinski razstavi sem v zgibanki z veseljem prebrala, da je pomen prvotnega slovenskega imena največjega naselja, praprot, felce. Poleg italijanskega imena za lokalno vino schioppettino pa smo že lahko brali, da se je nekdaj prastara avtohtona trta imenovala pokalica. Majhni, a pomembni koraki, katerim morajo vsekakor v prvi vrsti botrovati medsebojno zaupanje, strpnost

in sodelovanje. Zgodovine namreč nihče ne more izbrisati, prihodnost pa moramo vendar graditi na svežih, trdnjših temeljih. O dolini reke Idrije bi lahko napisala knjigo, ne samo teh nekaj sintetičnih vrstic. To je namreč dolina, ki ni samo lepa, temveč krasna. V prvi vrsti, ker je to ena izmed najmanj poznanih in najbolj divjih dolin v naših krajih, reka hudourniškega značaja, ki je izklesala te strme bregove in pobočja, pa skriva v svojih nedrjih slapiče in tolmune, ki človeka začarajo. V tej dolini naj bi imele svoj dom Krivopete, ali kot jim pravijo Furlani Storke. Od kod to edinstveno izročilo o ženskah s stopali obrnjenimi nazaj, ki so živele v votlinah in skalovju ob reki, ne vemo. Morda je bilo tu res nekaj pohabljenih žensk, ki so razburile domišljijo prišlekov in domačinov. Morda je vse le plod domišljije in pokrajine, ki že sa-

ma po sebi pripoveduje pravljice. In je lepa, dominantna in skrivnostna obenem. Dejstvo pa je, da si tudi ta bajna bitja delijo Slovenci, Benečani in Furlani. Tudi oni jih imajo za svoje in jih prištevajo k svojemu ljudskemu izročilu.

Dolina Krivopet in Škratov, kjer se mora vsak prišlek pokloniti gozdu in še neukročni divjini, pa je tudi dolina neštetih mlinov. Do druge svetovne vojne je v dolini reke Idrije, ki je dolga samo 25 km, od Golega brda do izvira delovalo 17 mlinov. Do danes se jih je ohranilo le osem, njihov propad pa je po drugi svetovni vojni povzročila tako moderna tehnologija kot strogi obmejni režim, ki ljudem z obeh strani meje ni več dopuščal niti ekonomskih niti prijateljskih stikov. Nekateri mlini so delovali še v drugi polovici prejšnjega stoletja, najdlje, do leta 1970 baje, Salamantov mlin na italijanski strani reke. Zanimivost teh mlinov je, da so v njih mleli tudi suh kostanj, ki ga je na teh pobočjih res veliko, in kostonjevo moko tudi prodajali. V mline so prihajali kmetje z zelo širokega področja, tudi iz Benečije, od jeseni do pozne pomladi, ko je bilo vode največ in so mlini mleli s polno močjo, pa je skoznje šlo preko 500 kg žita in 700 kg koruze, nekaj manj ajde in ječmena. V času železnih zaves je bil dostop do mlinov omejen na dnevne ure in še to s posebno dovolilnico. Počasi se je začel njihov propad, dolina se je zavila v tišino, pobočja pa je porasel gozd.

Suzi Pertot

Manj znan šport, ki pa se uveljavlja tudi pri nas

Mladina dober organizator in kovačnica rolkarskih talentov

Vsaj enkrat letno najde mesto v naši športni rubriki rolkanje, v mednarodnem merilu malo poznana panoga, ki pa daje že nekaj desetletij našemu športu velika zadoščenja. Kot običajno se je sredi junija na Tržaškem v organizaciji Športnega društva Mladina zbrala vsa državna elita, prisotni pa so bili nekateri specialisti tudi iz

tokrat pa je bilo drugič sredi Opčin, po Proseški ulici rahlo navkreber od cerkve sv. Jerneja do poštnega urada pri krožišču. Tekmovalo je 76 rolkaric in rolkarjev, pri dekletih je bila med članicami najhitrejša Lisa Bolzan iz Trevisa, pri moških pa je zmagal Emanuele Becchis iz Cunea pred trikratnim svetovnim prvakom v sprintu Alessiom Berlan-

Bergama pred Becchisom. Tekmo je letos popestrila novost letičnih ciljev sredi napore, kar je motiviralo udeležence tudi za ta vmesni sprint, ki ni prinesel časovnega odbitka, pač pa praktične nagrade. Obe tekmovalni sta zahtevali zaprtje ceste in ogromno organizacijskega truda, ki pa se je še kako obrestoval, saj je vse teklo kot po olju in k sreči tudi padcev in poškodb ni bilo. Sklepno nagrajevanje je bilo v športnem središču v Križu, kjer je Mladina doma. Predsednik Erik Tence, načelnik rolkarske sekcije Boris Bogatec, in sodelavci so bili zadovoljni z uspehom športnega dvodnevja na Krasu. Spektakel je bil nedvomno na višini, marsikdo pa je morda mimogrede spoznal šport, ki ga še ni videl v živo. Rolkanje ali skiro je v bistvu poletni trening za tek na smučeh, v našo športno srenjo so ga pripeljali Mladinini zanesenjaki. Najlepše strani so v zadnjih 15 letih pisali Mateja in David Bogatec, Matej Paulina, Ana Košuta in drugi. Ko se je ta generacija izpela, je bilo vprašljivo, ali bo kriški klub še zmožел vidno nastopanje v mednarodnem merilu. Nedavni kraški tekmi pa kažeta, da ob številnih talentih v mladinskih kategorijah Mladina razpolaga tudi z dvojico članov, ki že nekaj pomenita in trkata na vrata državne reprezentance. Eksplozivni Niki Hrovatin je bil na primer na Opčinah tretji v sprintu za Becchisom in Berlando, Dana Tence pa je bila peta na daljši preizkušnji. Svetovno prvenstvo bo letos septembra v dolini Fiemme, oba pa si bosta morala morebitno mesto v italijanski selekciji še priboriti.

HC

Slovenije in Hrvaške. Kriški klub je namreč organiziral prvi dve etapi v sezoni italijanskega pokala, obe tekmi, sprint na 200 metrov in daljša cestna preizkušnja, pa sta bili odprti vsem in torej tudi mednarodni.

Začelo se ja v soboto, 20. junija, na Opčinah, kjer je bil v vse prej kot poletnih vremenskih razmerah vsakoletni KO sprint. Klasično tekmovalje na izpadanje, ki je skoraj desetletje potekalo na tržaškem nabrežju (spomnimo se pomola Bersaglieri in še prej asfaltne trase prav pri morju, vzporedno z nabrežjem Cavour),

do s Tridentinskega.

Naslednjega dne, v nedeljo, pa je bil ob sijajnem sončnem dnevu še jubilejni 25. Grand Prix po cestah zgoniške občine s startom in ciljem pred Samatorco mimo Bajte in Saleža. Skoraj 5-kilometrsko progo so tekmovalke in tekmovalci ponovili dvakrat, trikrat oziroma štirikrat glede na starostno kategorijo, tako da so na primer odrasli prevozili skupno 19 kilometrov za nekaj več kot pol ure rolkanja. Bolzanova je bila tudi tu najuspešnejša, pri fantih pa je po pričakovanjih slavil vzdržljivi Richard Tiraboschi iz

S 13. strani

Boleč grški ...

Ob tem je še omenil nadaljevanje privatizacije, sprejetje razvojnega in investicijsko naravnega proračuna in izpeljavo nacionalnega reformnega programa za leti 2015 in 2016. V bistvu gre za strukturne reforme. Tiste, po katerih Evropa sprašuje že od leta 2009, ko je bil tudi v Sloveniji formalni začetek krize. In vsi ukrepi, ki jih je kot potrebne za prebroditev krize našel Mramor, so, glej ga, zlomka, na dnevnem redu slovenske ekonomske politike že najmanj tri ali štiri leta. A kaj, ko politika nikoli ne najde skupnega jezika, da bi te reforme izpeljala. Besede, ki jih je izrekel Mramor, so enake besedam vseh slovenskih predsednikov vlad in finančnih ministrov, ki so se v zadnjih letih odpravljali na poslovne sestanke v Bruselj. O privatizaciji smo že veliko pisali, Telekom pa je samo zadnje poglavje v neskončni slovenski zgodbi nikoli zares končane tranzicije. Nakazana me-

toda upravljanja kapitalskih naložb prav tako kaže na pomanjkanje prave volje, da bi se stanje na tem področju uredilo. Zanimivo bo opazovati, kako se bo vlada lotila sklepnega dejanja s fiskalnim pravilom (postopno izenačenje prihodkov in odhodkov oziroma nični primanjkljaj), predvsem kako se bodo te teme lotili v SD (in Desusu). Izkušnje z bojkotiranjem privatizacije v zadnjih mesecih ne dajejo prav veliko upanj.

Skratka, vlada je, če poslušamo raznolika stališča vodilnih, še vedno nekje na mrtvem tiru. Že več let poslušamo ene in iste refrene. Mramor in Cerar v Bruslju nekaj obljubljata, a doma tega ne izpeljeta. Slovenija se mora torej zahvaliti delu zdravega gospodarstva in pozitivnim zunanjim okoliščinam za nenadejano rast. Vladi pa bi moralo biti jasno, da je to pozitivno obdobje prineslo tudi nekaj več manevrskega prostora za izpeljavo dolgoročnejših strategij. Obdobje ugodnega izvoza, ki je v največji meri zaslužno za rast, ne more biti večno. Grčija in druge podobne težave pa so za vogalom. Prihajajoči poslovilni grški sirtaki bi lahko bil za Slovenijo še kako boleč.

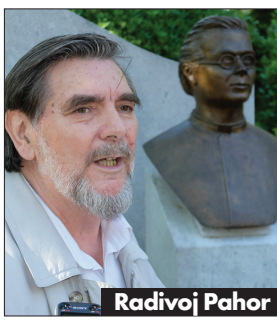
Gregorčičevi dnevi na osi Vrsno-Gorica-Nova Gorica-Gradišče

Gregorčič nas povezuje tudi danes

Goriški literarni klub GOvORICA v sodelovanju z Goriško knjižnico Franceta Bevka in drugimi organizatorji prireja pete Gregorčičeve dneve. Začeli so se 19. junija na pokopališču pri Sv. Lovrencu, kjer se je spominu pesnika poklonil tudi srbski književnik Zdravko Kecman. Prireditve na Vrsnem ob Gregorčičevi hiši in s sodelovanjem praprapranečaka Pavleta Gregorčiča se je udeležil tudi kobariški župan. V sredo, 24. junija, se je manjša množica poklonila goriškemu slavcu v Ljudskem vrtu v Gorici. Zbrane je v sproščenem in domačem vzdušju nagovorila predsednica kluba Darinka Kozinc, ki je povedala, da

Darinka Kozinc in Rajko Slokar pred kipom v Gorici

Radivoj Pahor

nas Simon Gregorčič povezuje tudi danes; kot pravi Saša Vuga, je Gregorčič, na katerega včasih nekoliko pozabljamo, poleg Bevka najpomembnejši mož za vse Primorje. Pesnik Radivoj Pahor je občuteno prebral nekaj poezij, Rajko Slokar in

Marilka Koršič pa sta položila venec s trakom slovenskih barvah pred njegov kip, na katerega smo goriški Slovenci posebno ponosni. V novogoriški knjižnici je nato bila okrogla miza o Gregorčičevi domoljubni poeziji, pri kateri so sodelovali Zoran Božič, Megi Rožič in Aldo Rupel.

Gregorčičevi dnevi se bodo končali v petek, 3. julija, v Gradišču nad Prvačino: po pozdravnih nagovorih ob 20. uri se bosta predstavila člana kluba GOvORICA, pesnik in pisatelj Milan Petek Levokov in pesnica Sabina Vostner; z njima se bo pogovarjala mag. Marija Mercina. Sledi druženje ob gradiški ftrtali.

GORICA Srečanje pod lipami: o 70-letnici Slovenskega Primorca in projektu Digitisk

Od Slovenskega Primorca do projekta Digitisk

V torek, 23. junija, je bil večer pod lipami v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici posvečen 70. obletnici slovenskega katoliškega tiska na Goriškem in pričevanjem o nekaterih osebnostih in soustvarjalcih, ki so ga krojili.

Digitisk

Prof. Peter Černic, zgodovinar in predsednik upravnega odbora Zadruga Goriška Mohorjeva, je v uvodni predstavitvi povedal, da je omenjena Zadruga pred letom dni podpisala pogodbo z Deželno FJK in nato poskrbela za digitalizacijo slovenskega katoliškega časopisa, ki je izhajalo v Italiji po drugi svetovni vojni. "V enem letu nam je uspelo digitalizirati 40 tisoč strani, ki so sedaj na razpolago vsem na strežniku Narodne univerzitetne knjižnice v Ljubljani, na portalu Digitalne knjižnice Slovenije na naslovu www.dlib.si". Za to se je izrecno zahvalil odborniku Jožku Fornazariču, ki je od blizu spremljal projekt. Danes so uporabnikom svetovnega spleta na razpolago ves Slovenski Primorec, Katoliški glas, Novi list, Demokracija in številke Novega glasa do konca leta 2014. Nedvomno gre za pomemben prispevek k ohranjanju kulturne dediščine našega zamejskega prostora.

Slovenski Primorec

Dne 29. avgusta letos bo minilo 70 let od izida prve številke tednika Slovenski Primorec. To je priložnost, "da se spomnimo 70-letnice našega katoliškega tiska na Goriškem". Černic je povedal, da je Slovenski Primorec zaznamoval in sooblikoval prva povelja na leta na Goriškem ter postavil temelje celotni povojni organiziranosti t. i. belega tabora Slovencev v naših krajih. Goriški duhovniki so ga ustanovili, da bi ljudstvo preorientirali s fašistične na demokratično miselnost, da bi zagotovili pluralnost medijev in literature ter da bi spodbujali nastanek demokratičnega, prosvetnega in političnega združevanja tistih Slovencev, ki se niso prepoznali v komunizmu in njegovih idealih. Časopis ni bil zgolj verski tednik, ampak je prevzel tudi funkcije informativnega, kulturnega, poučnega in političnega časopisa. Zelo razširjen je bil v mestu, v nekaterih vaseh v Brdih, v Breginjskem kotu, na Bovškem in Tolminskem. Podpirali so ga rojaki, ki se niso strinjali z novim režimom. Izhajal je vsako sredo, nato pa vsak četrtek od 29.8.1945 do 29.12.1948, ko je nastopil Katoliški glas. Januarja 1946 je Slovenski Primorec izšel v večjem formatu in z glavo, ki jo je izdelal France Gorše in je prek simbolov križa in lipe govorila o krščanstvu in slovenstvu. "Naklada je nihala, vendar se ni nikoli spustila pod 2 tisoč izvodov". Duhovniki so hoteli postaviti temelje samostojnemu poročanju o vseh vidikih človeškega življenja, tudi o politiki, toda ne na strankarski ravni. Ob ustanovitvi so v uredniškem odboru sedeli Kazimir Humar, Alfonz Čuk, Alfonz Marija Jožef Berbuč, Mirko Brumat in Rečko Gregorec, predsednik je postal Franc Močnik, odgovorni urednik pa Alojzij Novak. So-

delovali so tudi drugi duhovniki, npr. Rudolf Klinec, Artur Zalatel itd., pa tudi nekaj laikov, kot npr. Polde Kemperle in Anton Kacin; z leposlovnimi prispevki, med drugimi, Zora Piščanc. Največje breme za izdajanje časopisa je najprej slonelo na ramenih Aloj-

zovega stanu je bil vedno oblečen v dolg črn talar, "in to tudi v poletnih pripekah". Njegova oseba je vzbujala "spoštovanje in ugled, sigurnost in zaupanje". Bil je karizmatična oseba, vedno pripravljen vsakomur pomagati. Ob sobotnih večerih so

sester notredamk, nastopali so celo v gledališču Verdi; režiser je bil prof. Čikuta, ki je umrl pred nekaj meseci. "Čudovita je bila opereta *Miklavž prihaja*, bila je nekaj nepozabnega"! Gledališki nastopi in koncertni večeri so nato potekali v Marijini dvorani

Prof. Lojzka Bratuž, dr. Karl Bonutti, dr. Oskar Simčič, prof. Irena Brumat, prof. Peter Černic

zija Novaka, nato pa Mirka Brumata, ki je postal odgovorni urednik marca 1947. Članki so bili v glavnem nepodpisani, ker "so takrat bili težki časi, večkrat je bilo treba koga tudi zaščititi, po drugi strani je bila nepodpisana izjava ob. članek izraz mnenja celotnega uredništva". Ena velikih zaslug Slovenskega Primorca je ta, da seže takoj na področje organiziranosti Slovencev pod Zavezniško vojaško upravo. Do spora s Partizanskim dnevnikom in Soškim tednikom ni prišlo okrog politike oz. ideje antikomunizma, je dejal Černic. Glavni problem je bil v začetku problem odnosov, ki bi jih Slovenci imeli do Zavezniške vojaške uprave, in sicer glede slovenskega šolstva, nato glede organizacije prosvetnega življenja. Marca 1946 je postalo aktualno vprašanje meje. Pri poskus "ogrevanja", da bi ustanovili samostojno politično gibanje, se je rodil junija 1946. Na koncu istega leta in na začetku 1947 so uredniki bistveno pripomogli k nastanku Slovenske demokratske zveze v Gorici. Iz Slovenskega Primorca je nato nastala Demokracija, politični časopis Slovenske demokratske zveze. "Prve seje tega uredništva so imeli doma pri Alojziju Novaku". Časopis in to, kar je nastajalo okrog njega, je dejansko postavilo "temelje organiziranosti Slovencev v Gorici". Na goriškem večeru je imelo posebno mesto pestro osebno pričevanje prof. Irene Brumat Vrtovec, ki je vsaj deloma osvetlila žal premalo poznani lik strica, msgr. Mirka Brumata (1897-1950). Bila je še majhna, ko je njen stric, "poln idealov in načrtov, deloval kot časnikar, profesor govornišstva v goriškem semenišču ter bil pisatelj poučnih vzgojnih knjig". Sveta stolica ga je s papeško bulo imenovala za kanonika penitenciarja in sholastika goriškega stolnega kapitlja: tako je dosegel "najvišji čin in dostojanstvo izmed vseh slovenskih duhovnikov goriške nadškofije". Iz doslednosti do

ga doma pri prof. Ireni Brumat z veseljem pričakovali; ponavadi je prihajal "v družbi drugih cerkvenih dostojanstvenikov". Njihovi umirjeni in hkrati resni pogovori so bili odraz težke vojne in povojne dobe, tudi prihodnost slovenskega naroda ni bila jasna. Prof. Irena Brumat je "v tišini poslušala in željno čakala, da bo stric zaigral nekaj narodno-zabavne glasbe ali tiste, vzete iz cerkvene glasbenice". Prelepe slovenske melodije so se ob klavirju

prelivala iz ene v drugo, vsi skupaj so veselo peli, razpoloženje je bilo silno prijetno. Včasih je mlada deklica s sestro Mirjam presekneta strica s štiričrtnim igranjem kakšne njegove skladbe; o tem piše v romanu *Vzhodna meja* tudi priljubljena goriška pisateljica Klavdija Vovčina. Občasno je s stricem Mirkom prihajal k Brumatovim tudi Jožko Bratuž: "Njegov doneči glas in stricevo ubrano igranje na klavir sta me dobesedno očarala". Pela je tudi družbenica Mira Brajnik, doma iz Štandreža. Po padcu fašizma in nacizma so se razmere pod anglo-ameriško upravo nekoliko umirile, na Goriškem so spet nastajali gledališke predstave, družabna in kulturna srečanja. Stric Mirko se je zanimal za nastope otrok Marijinega vrta, pa tudi za prireditve deklet Marijine družbe. Ker takrat še ni bilo Marijinega doma, za katerega je poskrbel kasneje, so imeli nastope v sobani grofovske palače Lanthieri, nato pa v dvorani šolskih

med tiskarno Budin na Placuti. Velik klavir "a coda" je darovala "moja dobra nona Emilija", je še dejala prof. Irena Brumat, glasbo pa je poučeval edini diplomirani prostovoljec, "moj stric". Po njegovi smrti je dvorana Marijinih družbenic postala prostor glasbene šole, ki so jo kasneje poimenovali po Emilu Komelu. V družinskem arhivu je predavateljica našla pretresljivi govor, ki ga je stric imel v stolni cerkvi ob svoji srebrni maši, 15.8.1945: v njem

med drugim poudarja očetovo željo, da bi bil "zvest služabnik Božji", grenko pa je spoznanje, da je preстал veliko "bridkosti, ki so jih povzročile nahujskane svetne in cerkvene oblasti, sobotne in nevhvalne zapeljani verniki". Višek bridkosti so mu pripravili tisti, ki so ga proglasili za narodnega izdajalca in ga kot takega blatili in zahtevali zanj celo smrt. "Kljub temu vsem odpuščam", je zapisal. V času fašizma je stric velikokrat hodil na kvesturo, kjer je govoril v bran slovenstva in slovenskih svetih maš ter poučevanja pouka v materinščini. Maja 1943 je šel v Rim iskat pomoč za ujetnike v Gonarsu, sprejel ga je kard. Montini. V času nemške okupacije je "romal" tudi na esesovski štab in prosil za izpustitev ujetih partizanskih kurir. "V zahvalo za vse to pa trikratna 'vizitacija' agentov Udbe" ... Marsikaj drugega bi lahko še povedala, je dejala prof. Irena Brumat, toda ta njena "izpoved je grenka resnica naše pol-

pretekle zgodovine". Najbrž kot posledica globokih razočaranj, je msgr. Mirko Brumat še mlad, prezgodaj umrl. "Bil je čuteč rodoljub, vseskozi poštenjak, altruist, resnicoljuben in zaradi tega tako preganjan. Dal nam je zgled odpuščanja in pokončnosti". Zato je bil tudi priljubljen in spoštovan, kot je dokazalo njegovo zadnje slovo, ki se ga je udeležila ogromna množica. Sonet "neutrudnemu borcu za svetle ideale" je posvetila tudi goriška pesnica Ljubka Šorli. Lik msgr. Brumata "moramo še na novo spoznati", je dejal prof. Peter Černic, ki je dodal, da je

med vojnami vodil Marijino družbo, ki je štela 15 tisoč članic. Msgr. Oskar Simčič se še dobro spominja začetka časopisa Slovenski Primorec: "Kot dijak sem se poznal s Humarjem, Novakom in drugimi. Ta skupinica ga je ustanovila v stolniški zakristiji. Niso imeli drugih prostorov. Tam so bili prazni rok. Brez sredstev so rekli: to moramo narediti. Ne, da bi imeli kaj proti partizanom, ampak da se bo slišal tudi naš glas, ki je oblikoval slovenski narod skozi zgodovino. Drugi lahko povejo svoje, toda to naj naredijo tudi kristjani". Nekdanji dolgoletni predsednik Goriške Mohorjeve družbe je povedal, da se tudi dobro spominja, kako je kot otrok hodil v knjigarno k paolinkam v ul. Morrelli, kjer je bil napis "Qui si parla solo italiano". Enako v gostilni. "Ti otroški spomini so se globoko vpisali vame ... Če si govoril slovensko po korzu, so te lahko tudi oklofutali". Ko so na vasi kdaj hoteli kaj zapeti, "so poslali nas otroke, naj pazimo, če so karabinjerji v bližini". Vse, kar človek doživi, ne izginja, "je del njega". Človek se zaveda, da je neka stvar vrednota, ko mu manjka: "Ko si bolan, veš, kaj je zdravje". Jezik našega srca je ta, "tu je naša inanca biti človek". Spominja se tudi mednarodne mešane komisije za meje, ko so na prefekturi sklicali različne skupine; v Gorici so imeli možnost se z njo srečati tudi slovenski duhovniki, med njimi Novak in Klinec. Njim je bilo jasno, da ideologije bodo prešle, narod pa bo ostal. Msgr. Simčič je nadalje spregovoril o nadškofu Margottiju, ki se je s časom, potem ko je pri nas marsikaj doživel in videl, spremenil. Tudi dr. Humar je o njem menil, da je bil za Slovence odličen škof, ki se ni bal govoriti slovensko. O msgr. Novaku, pomembni osebnosti, ki si je prevzel ogromno odgovornosti med drugo svetovno vojno, je msgr. Simčič povedal, da je ob goriški sinodi v prvih 40. letih zatrdil, da je goriška nadškofija zgodovinsko dvojezična, kar je treba upoštevati "ne iz dobrote, ampak iz pra-

vičnosti". Zato je toliko bolj bolelo, ko so ga imeli za izdajalca. S partizani ni imel msgr. Simčič kot otrok težav, saj so med njimi bili bratje in drugi svojci. Toda "prvič, ko sem jih videl, so imeli samo slovensko trobojnico; drugič je bila zraven trobojnica zvezda, tretjič sama zvezda" ... Bili so "razburkani in zgodovinsko edinstveni časi", a "kljub vsemu sem vesel, da sem živel v tem času".

Dr. Karl Bonutti je od blizu poznal goriškega nadškofa Margottija, ki je goriško Cerkev vodil v letih 1934-51. "Z njim sem bil precej povezan že iz otroških let, ko sem postal njegov 'paggio' in spremljal ljudi, ki so prihajali na obisk na škofijo". Z njim je sodeloval zlasti v poletnih časih, med vojno je nosil po mestu škofova pisma. "Imamo napačne pojme o delovanju nadškofa Margottija", trdi Bonutti. V Gorico je prišel "v najtežjih časih, ko je fašizem obvladal naše kraje", v času, ko so že bili odstavljeni trije škofje in je za Vatikan postalo skoraj nevzdržno iskati nove kandidate. Ko je Margotti prišel sem, je bilo italijansko prebivalstvo navdušeno, mislili so, da bo s sabo prinesel fašističnega duha, saj je prihajal iz Mussolinijeve Romagne. On pa se je kmalu zavedel, da mora uporabiti drugačne poglede na delovanje slovenskih, furlanskih in italijanskih župnij. V semenišču je "poudarjal pouk slovenščine kot obvezni jezik ne samo za Slovence, ampak tudi za Furlane in Italijane". Ko je prihajal v slovenske župnije, se je naučil nekaj slovenskih stavkov, da je naše farane lahko pozdravil v našem jeziku. Ko so te kraje leta 1945 prevzeli partizani, so ga takoj zaprli in je nekaj časa moral živeti v priporu. "Gotovo ga je to močno prizadelo". Partizani so v škofiji pobrali precej dragocenih stvari. Ko se je vrnil, je nadaljeval svoje delo.

O Slovenskem Primorcu je dr. Bonutti dejal, da je prinesel novo dobo za katoliško skupnost goriških Slovencev. Pred tem je bil največji nasprotnik fašizem, z novo dobo je postal največji nasprotnik katoliške skupnosti v Gorici komunistični sistem v domovini.

Prof. Lojzka Bratuž je poudarila, da jo zelo veseli vse to slišati, "ker so stvari, ki smo jih sicer nekateri sami doživljali, ampak ne toliko, da bi jih še enkrat ne smeli poslušati". Vsak prispevek v tej smeri je zato "izredno pomemben". O msgr. Mirku Brumatu je dodala, da je bil zelo pomembna osebnost, ki je nanjo kot mlado študentko močno vplival. Podobno je veljalo za msgr. Novaka. Srečna je, da je take osebnosti lahko osebno spoznala. O otroški reviji Pastirček, ki je začela izhajati v prvem šolskem letu po drugi vojni, je prof. Bratuževa povedala, da je od blizu spremljala njen nastanek. Njena mama, pesnica Ljubka Šorli, ga je namreč nekaj časa tudi urejevala in zato so imeli v času pred izidom v domači kuhinji polno otroških rokopi-
sov.

"Nadškof Margotti je resnično bil naklonjen vsej naši skupnosti, kljub temu da se je moral včasih pač zadržati, kot so časi zahtevali", je dodala prof. Lojzka Bratuž. Ko so aretirali njeno mamo in jo odpeljali v Trst, je ona ostala tri dni sama doma z malim bratom in s "kvesturini". Nadškof Margotti je "po treh dneh poslal strica Jožka Bratuža naju iskat, da sva lahko šla k njim. Tudi to je bil nadškof Margotti".

DD